

Pathian in Ziang si a Duh?

Michael S. Heiser

A sungih Baibal sirhsanmi bung le cang pawl hi Rev. S. Hre Kio (Ph.D) in Falam ɔ̄ng ih in lehsakmi Baibal Thianghlim (Today English Version), remsal le zohsalmi sungihsi'n lakmi an si.

ISBN-13: 978-0692199046 (Blind Spot Press)

ISBN-10: 0692199047

Hi'h cabu hi a neitu ih siannak tel lo in nam le suah kan siang lo.

A phaw: Molly Joy Heiser

Cangantu ih Cabu Dang Nganmi Pawl

Supernatural: What the Bible Teaches about the Unseen World and why it Matters

Minung ruahnak in a ban thei lo mi: Baibal in hmuh theih lo mi ram thu ziang ti'n in zirh, cule ziang ruangah cu mi cu a thupi

The Unseen Realm: Recovering the Supernatural Worldview of the Bible

Hmuh theih lo mi Ram: Baibal sungih minung theihnak in a ban thei lo mi ruahnak/hmuhdan tongsal

Angels: What the Bible Teaches about God's Heavenly Host

Vancungmi: Pathian ih vanmi buur pawl thuhla Baibal in ziang ti'n in zirh

Demons: What the Bible Really Teaches About the Powers of Darkness

Khawsia: Thimnak uktu pawl thuhla Baibal in ziang ti vek ngaingai in in zirh

I Dare you Not to Bore Me with the Bible

Baibal i ningter ngam hlah aw

The Bible Unfiltered: Approaching Scripture on Its Own Terms

Zeet lo mi Baibal: A tongfang vek rori in Ca Thianghlim pan/naih

Reversing Hermon: Enoch, the Watchers, and the Forgotten Mission of Jesus Christ

Hermon lingletter: Enok, thlirtu pawl le theihhngilhmi Jesuh Khrih ih Mission

Brief Insights on Mastering Bible Study (The 60-Second Scholar series)

Baibal zirnaan thiam ngah thei nak hrangih theihtheinak tawi pawl

Brief Insights on Mastering the Bible (The 60-Second Scholar series)

Baibal thiam zet thei nak hrangih theitheinak tawi pawl

Brief Insights on Mastering Bible Doctrine (The 60-Second Scholar series)

Baibal thurin thiam zet thei nak hrangih theihtheinak tawi pawl

The Façade (Fiction)

Thupaw thei mi leng lam Hmel (Ruahnak phuahcopmi thu)

The Portent (Fiction)

A thleng lai ding siatnak langter cia nak (Ruahnak phuahcopmi thu)

Baibal Sungih Cabu Hmin Pawl a Tawinak ih Nganmi (a ʈul tikah)

Thukam Hlun

Sem. (Semtirnak)
Suah. (Suahlannak)
Pui. (Puithiam Hnaʈuan)
Mipum. (Mipum Siarnak)
Daan. (Daan Peksalnak)
Jos. (Joshua)
Thut. (Thuʈhentu)
Ruth (Ruth)
1-2 Sam. (1-2 Samuel)
1-2 Siang. (1-2 Siangpahrang)
1-2 San. (1-2 Sansiarnak)
Ezr. (Ezra)
Neh. (Nehemiah)
Est. (Esther)
Job (Job)
Saam (Saam Hlabu)
Thuf. (Thufim)
Thus. (Thusimtu)
Sol. (Solomon Hla)
Isa. (Isaiah)
Jer. (Jeremiah)
ʈah. (ʈahhla)
Ezk. (Ezekiel)
Dan. (Daniel)
Hos. (Hosea)
Joe. (Joel)
Amo. (Amos)
Oba. (Obadiah)
Jon. (Jonah)
Mik. (Mikah)
Nah. (Nahum)
Hab. (Habakkuk)
Zef. (Zefaniah)
Hag. (Haggai)
Zek. (Zekhariah)
Mal. (Malachi)

Thukam Thar

Mat. (Matthai)
Mar. (Mark)
Luk. (Luka)
Joh. (Johan)
Tirh. (Tirhthlah)
Rom (Rom)
1-2 Kor. (1-2 Korin)
Gal. (Galati)
Efe. (Efesa)
Fili. (Filipi)
Kol. (Kolose)
1-2 Thes. (1-2 Thessalon)
1-2 Tim. (1-2 Timote)
Tit. (Titas)
File. (Filemon)
Heb. (Hebru)
Jeim (Jeim)
1-2 Piter (1-2 Piter)
1-2-3 Joh. (1-2-2 Johan)
Jud. (Judah)
Thu. (Thuphuan)

Cabu Hlannak

Jesuh Khrih ah zumnak ih khualtlawn a thok pek mi zate hnenah le an thoknak rei zet zo ko na in a thok pekte pawl thaw'n an thlennak hmun bangrep vekih thei-aw pawl zate hnenah ka hlan a si.

A Sung Um Thu Pawl

Cangantu ih Thuhmaihruai

Thuhmaihruai

Ṭhen I: Thuanthu

Bung Khatnak: Pathian in Innsang a Duh

Bung Hnihnak: Pathian in Innsang a Duh Hrih Lai

Bung Thumnak: A Innsang in Pathian an Phiar

Bung Linak: Pathian in a Innsang a Pehzom

Bung Nganak: Pathian in a Innsang Dung a Dawi Vivo

Bung Ruknak: Kumkhua in a Innsang Hnenah Pathian a Um

A Tawinak le Tawite Theihter Hmaisanak

Ṭhen II: Thuthang Ṭha

Bung Sarihnak: Thuthang Ṭha cu Ziang a si?

Ṭhen III: Jesuh Thlun

Bung Riatnak: Dungthlun cu Ziang a si?

Bung Kuannak: Dungthlun cun Ziang a Tuah?

Hmin le Ṭongfang Thupi Pawl (Simduhnmī phun dang a neimi ṭongfang pawl simfiannak)

Ṭongfang Theihhar Pawl Tawite ih Finkhawmmi

Cangantu ih Thuhmaihruai-Zangfahte'n hi mi hi Siar lo in Kaan Hlah aw

Thuhmaihruai siar ta lo in kaan hlah aw, ka timi in na thinlung pekna a hip ngah ding ti ah ka ruat. Minung sau zet tlar-aw ih dingmi hngah, asilole *traffic* ih tang khi cabu sungih thuhmaihruai siar thaw'n a bangaw, ti ka thei. A lo phurter zet ding, ti cu ka lo kam ngam lo na'n thuhmaihruai hi a thupi zet.

Hi'h cabu hi Baibal ih simduhmi taktak na theihtheinak ding ah thuhmai hruaitu a si. Baibal ih simduhmi taktak cu Pathian ih duhdawtnak, kumkhua nunnak na nei ding, Pathian nih ziang tluk in a duh timi le cu mi pahnih pawl cu Pathian in mi dang va sim ve dingah ziang tluk in a duh, timi a si. A ol zet. Asinain na theih theu dan vek a si lo ding. Hi'h cabu hi zumtu pawl zirhawknak a si lo. Na theih dah lo mi pawl a tel ding ih na theihtheumi a si hman ah kei cun hmuh dan danglam deuh in ka rel ding.

Ka cabu siartu pawl hi phun hnih ah ka then. A pakhatnak casiartu cu Jesuh a zumnak a rei tuk hrih lo. Cu mi cu nangmah na rak si pang le, Baibal in na thin a lo phangter dah zo men thei. Ziangatile Baibal sungah theih har zet mi thu danglam zet tampi an um. I zum aw, na tuarmi ka lo theithiamsak. Ka tleirawl lai-ih Jesuh ka rak zum pek te lai-ah Baibal thuhla hi ka rak thei ve lo nasa. Jesuh le Noah, Adam le Eve thu pawl cu ka rak thei theu. Cu lawng cu ka theihmi a si. Thuthang Tha ka rak theih pek te laiah mi pakhatkhat in hi cabu in rak pe seh la ka va duh so! Baibal thuanthu le a sungih ruahnak thupi pawl ih sullam theithiam dingah in bawm thei zet ding na'n! Hi'h cabu in Baibal thuanthu le a sungih ruahnak thupi pawl theithiam dingah a lo bawm ding ti ah ka zum.

A pahnihnak casiartu cu Jesuh a theihnak a rei nawn thlang ko na in ziang ruangah si maw a zumnak a taang in a thei-aw. Jesuh Khrih na zum ih Biakinn ih na khawmnak tla a rei nawn zo, a rei tuk zo ngai ko na in Jesuh zum le Biakinn ih khawm hleiah theih tul mi a um lai, ti in na ruat ringring; tu ni tiang na theihciami hnakin theihtulmi Baibal ah a um ti na thei. Jesuh dung na thlunnak ah hlo vekin na thei-aw. Zarhpi Ni na khawm ih zumtu pawl thaw'n caan hmangtlang le kawhhran hnaquannak ah tel men lawng si lo in a dang thil thupi a um lai, ti in na ruat. Cu ti ih na theihawk kha a dik zet mi a si, ti lo theiher ka duh. Hmai lam na pan vivo nak ah hi'h cabu in a lo bawm ding.

A kalhaw a bang men thei na in hi'h cabu ih a tumtahmi cu thil ti thei le thiam thei zet pawl kha a ol zet na in a thupi tuk mi ruahnak theiher hi a si. Ka cabu siartu pawl hi mifim zet an si ti in ka ruat ringring. Mihrek khat pawl cu hi'h cabu in a thar in thu a lo zirter ding. Zumnak nei pek te pawl hrangah cun kan zate'n khui tawk tal in si maw kan zirthok a tul. Hi tawkin kan thoktlang pei!

Hi'h cabu in ka cabu siartu pawl ka nganmi cabu dangdang tla siar duh nak thinlung a neiter hai ding, timi ruahsannak ka nei. Hi'h cabu na siar theh a si le, *Minung ruahnak in a ban thei lo mi: Baibal in hmuh theih lo mi leilung thu ziang ti'n in zirh, cule ziang ruangah cu mi cu a thupi*

(Supernatural: What the Bible Teaches about the Unseen World-And Why It Matters) timi siar dingah thazang ka lo pe duh. Mirang ca siar thei pawl hrangah *Amazon.com* le cabu suahtu *Lexham Press* timi ah *online* in siar a theih. Hi'h cabu sungih ruahnak thupi zetzet pawl ka relnak video pawl tla a lak rori in *online* ah zoh a theih. Tong dang casiartu pawl hrangah hi'h link <https://www.miqlat.org/translations-of-supernatural.htm> sungihsi'n laksuak theih a si.

Minung ih ruah ban lo mi thu timi an siar t̄heh in Biakinn sungih an theihmi tlunah Baibal thu theih t̄ul mi tampi a um lai, ti langternak ih ka nganmi cabu dang pawl tla an siarpeh vivo ding, ti ruahsannak ka nei. *Baibal i ningter ngam hlah aw* (I Dare you Not to Bore Me with the Bible); *Zeet lo mi Baibal: A t̄ongfang vek rori in Ca Thianghlim pan/naih* (The Bible Unfiltered: Approaching Scripture on Its Own Term); leh *Hmuh theih lo mi Ram: Baibal sungih minung theihnak in a ban thei lo mi ruahnak/hmuh dan tongsal* (The Unseen Realm: Recovering the Supernatural Worldview of the Bible).

Computer le fawn thaw'n *Ngai thei mi khuh nei lo Baibal (Naked Bible Podcast)* timi khal na ngai ding, ti ah ka ruat. A hmin rori in ka tumtahmi a langter ih cu'h ka tumtahmi cu san thar kawhhran dangdang pawl ih hmuh dan le ruah dan a si lo, san thar nitlknak lam pawl ih hmuh dan khal a si cuang lo, a ngantu pawl in amah Baibal ih tikcu le caan, hmun le hma laiah a tican rori an theithiam ding hi a si. Kawhhran daan in ziang ti'n a sim, timi ka thupiter lo. Ka thupitter sawn mi cu Baibal catlang pakhat in a simmi kha amah tikcu le caan lai-ih a sim duh mi a san theihthiam ding hi a si. Thla tinte minung a thawng lai in a hlan hnakin theihthiamnak t̄ha deuh thaw'n Baibal siar dan an zir vivo. Thil thar hmuhsuaknak ruangih phurnak le lungawinak hi zumtu pawl in kan neih ringring ding mi cu a si. Kei cun ka tuahmi ziang kim, cu mi phurnak thaw'n ka tuah.

Na siar ruangah ka lungawi!

Thuhmaihruai

Pathian in ziang si a duh?

Hi mi hi thusuhnak ol zet a bang na'n na ruahnak na pek deuh a si le a rak ol ngaingai lo. Ziang ruangah? Asi, a hmaisai bik ah zo in hi thu a sut ti'n na theih a ʈul. Milai pawl in hi mi an suhnak a ruang phunphun a um. Tuarnak ruangah thinheng ih au aw a si maw? Riahsiat ruangah theih fangfangte in mi pakhat ih ʈong tla a si thei. Theih duh tuk men ruangih suhmi teh a si maw? Asilole, thuk deuh ih ruah duh nak thinlung ruangah teh a si maw? Thulehnak hman le dik cu ziang ruangah hi thu a sut, timi ah a ʈumaw.

Hi'h thu hi a suttu keimah ka si ruangah, ol zet in le fiang zet in ka lo sim thei ding.

Asina'n, a hmaisai bik ah ziang ruangah ka sut, timi ka lo sim duh hai. Thulehnak hman le dik ka thei lo ruangah hi mi ka suhmi a si lo. Ziang a si ti ka thei. Ngaingai te'n ti ah cun Pathian in kan zate hrangah in pek ding mi thulehnak hman le dik ka thei ʈeh. Curuangah hi thu ka sutduhnak san a si. Thil thupi na ruahnak ah a lo bawmtu si ding ah hi thu hi ka lo suhnak a si. Pathian in ziang si a duh? ti in ka sut tikah Pathian in keimah le ka nunnak, nangmah le na nunnak hrangah ziang si a duh, timi ka sut duh ngaingai. Leilung tlun minung bulpak zate hrangah Pathian in ziang si a duh?

Thulehnak ka lo sim hlanah, hi thusuhnak hi biaknak lam thaw'n a pehparmi a si, ti a fiang zet. Pathian thaw'n pehparmi thusuhnak pawl cu biaknak lam thusuhnak an si deuh ringring ti ah ka ruat. Keimah in hi'h thu ka sut ih keimah lala in ka let ding ziangah tile Pathian ka ngaihsak. Kawhhran thuhla ngaihsak lo hai khal seh la mi tam sawn cun Pathian thu cu an ngaihsak. Cu mi cu a poi lem lo ziangah tile Pathian thu rel dingah Kawhhran na ʈul lem lo. Pastor ka si lo ih puithiam khal ka si lo, asina'n Baibal zir hi ka hnaʈuan ah ka ruat. Pathian in ziang si a duh? timi thusuttu keimah ka si ruangah ka thulehnak ding cu Baibal sungihsi'n a si ding. Cu mi cun kan ruahdingmi a fateter deuh. Baibal in Pathian in ziang si a duh? timi thusuhnak ziang ti'n a let ding timi simfiang ding hi ka tumtahmi a si.

Thulehnak cu a ol zet. Pathian ih duhmi cu nangmah na si

Hi mi in a lo mangbangter thei men. Na zum lo tla a si thei. A poi lo. Asina'n, cu mi cu thulehnak hman le dik a si. A ngaingai te'n ti ah cun, hi thulehnak hi famkim zet ih simfiang mi cu a si lo. Pathian in nangmah a duh timi ca tlang khat te ih thuk zia le dik zia hi na theithiam thei lo tla a si men thei. Ziang tluk in duhdawtnak a phenthlam ah a tel, timi na theifiang le na lawmtheinak ding ah simfiang na ʈul. Pathian in ziang si a duh? timi thulehnak dungah a sau le hmingsintlak zet thuanthu a um.

Cu ti a si ruangah, Pathian in ziang si a duh? timi lawng si lo in Pathian in theiher a lo duhmi pawl tla hi cabu sungah a tel. A si, Pathian ih duhmi cu nangmah na si, asina'n cu mi cu na lawm ih Pathian na duh ve thei nak ding ah, thu um dan na theih a ʈul.

Cu mi thu um dan simfiang cu keimah ih hna a si. Pathian ih thuanthu in kan thok ding. Cu mi thuanthu sungah riahsiatza thil tampi a um. Asina'n cu pawl cu Pathian in nangmah le keimah in ruah dan a thlengter lo. Cu mi cu lungawiza ngaingai a si. Cu mi thuanthu ka lo sim t̄heh in thuanthu sungih a thupit deuh nak pawl fiang te in kan zoh ding. A thuanthu lawng na siar a si le a thok ih kan suhmi thulehnak na hmu ding. Asina'n, siarpeh vivo duh nak na nei ding ti ka zum. A t̄hami theihnak a si.

Kan thok hlan te ah simduhmi pakhat ka nei. Na tikcu le caan rei zet Kawhhran ah na rak hmang zo a si ah cun, cu'h thuanthu cu ka thei t̄heh zo ti in na ruataw ko ding. A hrek hrawng cu na thei ngaingai ko, asina'n mangbang ko a lo umtertu ding theihnak thar na hmu tengteng ding ti ka lo kam. Vansiatnak ah, vei tam zet cu biaknak lam pawlkom ti vek pawl in Baibal thuanthu kan theihnak le kan lawmnak hi in kham t̄heu. Vei tampi ah Baibal thuanthu hnakin mah le pawlbu pakhat ciar ih duhnak kan thupiter sawn t̄heu. Hi cabu cu cu vek a si lo.

Casiartu hrekkhat cu Baibal nan rak thei zet men ding na'n, thudik nan theih cia mi pawl a thar in ruahtiamnak le thudik thar tam zet nan hmusuak ding ti hi ka zum. Kawhhran ah na um dah lo maw, Baibal na rak thei dah lo a si le, hi cabu siartu ding rori na si. Ziangahtile, zir cia mi hlonhlo ding le zirharsal ding ti vek a um lo ding. Ziang khal si seh la Pathian in ziang si a duh ih ziang ruangah a duh? timi theihduhnak thinlung na nei ding ka zum.

Then Khatnak: Thuanthu

Bung Khatnak

Pathian in Innsang a Duh

Pathian thu ka rak ruah hmaisai bik laiah Pathian cu vancung ah a ummi hmuh theih lo Pa (father) ti in ka rak ruat lo. Pathian cu sersiamtu a si, a hlatnak ah a ummi huham (force) ti in ka rak ruat. Keimah le mi zo khal in theih thei a si ti cu ka zum ko na'n Pathian in ziang a ruat, keimah siseh, leilungthlun ih minung pawl hmuahhmuah Pathian in ziang ti'n in ruat timi cu ka rak ruat ban lo. Pathian a um ti cu ka zum na'n keimah vekin innkhan sungah a um thei ve mi in ka ruat lo. Cu hnakin Pathian cu harnak ka ton caan lawng ah in ngaihsaktu ding, thil a cangmi zoh men tu ah ka ruat. Pathian in i duh lo, natter i duh ti vekin ka ruat lo. Pathian a um ngaingai ti ka cohlang ih Pathian a siava ti ruahnak khal ka nei dah lo. Cu lawng cu ka ruah thei tawk a rak si. "Ka hmuhtheinak lengah a um ih ka ruahnak lengah a um," an ti t̃heu vek khi a si.

Pathian thu tampi ka zir le ka hmuhfiang a t̃ul. Pathian ka rak hawl lo tikah, amah khal in i hawl ve lo ding ti in ka ruat. Mi pakhat in Pathian in a lo hawl maw? ti in in rak sut bang ta seh la, Pathian in keimah hawl hnakin a thupimi tampi tuah ding a nei ti in ka let ding. Pathian ih ngaihsak ding tiangtiang in a siami si maw, a t̃hami si maw ka tuahmi a um lo ti in ka ruat.

Ka rak palth, ka rak ruat sual. Pathian cun in rak hawl rero. Ka rak thei lo. Atu ah cun Pathian in i rak hawl ti ka thei, ziangatile kanmah hawl hi Pathian ih thinlung a si. Kanmah hawl dingah a pum a pe-aw a si.

Pathian in in hawl ih kanmah hawl dingah a pum a pe-aw, ti cu ziang ti'n kan thei thei? Hi thusutnak hi vei khat lawng si lo, ka sutsal leh ding, zoh t̃ha aw. Kanmai'h nunnak thaw'n tah̃thim in kan zohtlang thok pei. Kanmah te'n kan tuahmi ngaihsak le ahleicein caan tam deuh le thazang tam deuh suah t̃ul ih kan tuahmi thil cu kan ngaihsak cuang. Kan tuahmi ngaihsak duhnak thinlung kan neihmi hi minung kan sinak ah a betawmi a si. Mi pakhatkhat in kan tuahmi a hmuhsuam ih ziang siar lo in a siatsuah ah si maw, ka ta a si, keimah ih ngahmi a si, ti in in cuh seh la kan thin heng in kan ai a thok tengteng ding. Cu vek ah thin heng lo le hua lo in kan um a si ah cun mi hawizawng lo kan si ding.

Cu vekin ruahnak kan nei ziangatile cu vek ding hrimhrim ih sersiammi kan si. Minung cu kanmah le kanmah kan theiaw ringring. Zo vek khal in sung lam nun kan nei ih cu mi cu kan ruahnak nun hi a si. Sunnak le tuarnak in petu ding si lo in kan duhmi le kan ngah duhmi lungawinak in petu dingah kan fimnak kan hman. Ruat cia te in thil tuah hmanmi kan si. Ruahcianak um lo le tumtahmi nei lo ih thil tuah hmanmi kan si lo. Minung cu kan mahte thil theihtheinak le khawruahnak ih hruaimi kan si

Hi pawl hi a dik timi langtertu ding tah̃thimnak tampi an um. Thil fate, a thupi tuk lo mi pakhatkhat kan tuah hman ah tumtahmi kan nei ih cu mi cu kan ruahnak in a kaihuai. Ha kua ding le ka thu

ding kan duh lo ruangah kan haa kan hnawtfai. Kan duhzawng tuah ding kan neih ruangah si maw, kan hnaṭuan kilkhawi dingah zing ah kan tho. Fehnak ding hmun kan neih ruangah vorhlam si lo in kelhlam ah kan feh. Caan tampi ah tuah ding a mawilomi thil tampi kan tuah ziangah tile ngah duhmi kan rak nei. A nuam lo ti thei cing in thil kan tuah caan hman ah ziang vek tal in si maw thil ṭha a suakter ko ding, ti ruahsannak nei in kan tuah. Ziang ah lehnak innpi (gymn) ah taksa cangvaihnak tuah ding in kan feh? Ziang ah a harhdammi rawl kan ei? Tumtahnak neilomi kan si lo. Tumtahnak thinlung neimi minung kan si.

Cu vek thinlung kan nei lo a si ah cun thinlung le ruahnak lamah buainak kan nei tinak a si.

Baibal sungih Pathian khal in hi vek thinlung ziaza a nei ve. A tuahmi hmuahhmuah hi a lungawinak le a thinnomnak hrangah a si. Tlaksamnak a nei ruangah Pathian in milai a tuah lo. Pathian cu amah te lawng in a um dah lo. A famkim ih rualpi khal a ṭul lo. Pathian a si ruangah ziang hman a ṭul lo. A nomawknak ding hrangah a kut ih a tuahmi hmuahhmuah hi a sersiam. Cule amah vekin a semsuahmi pawl a ngaisak bik. Cu pawl cu Baibal in “a mai’h hmuahmel keng in,” a timi pawl an si (Sem. 1:26). Cu pawl cu nangmah le keimah kan si.

Kan thuanthu khui tawkin a thok

Pathian in ziang ah in duh, timi kan thuanthu cu Baibal ih ruahnak Pathian cu kanmah sersiamtu a si timi in a thok. Famkim in kan theifiang thei lo na’n Pathian in umter in duh ruangah kan um. Thu ruat ta lo in Pathian a cangvai dah lo. Tumtahmi nei in a cangvai. Milai a sersiam tikah Pathian in a tlaksammi famkimtertu ah a si lo. Pathian in milai hi in ṭul lo na’n in tuah. Ziangruangah Pathian in in tuah timi simfiangnak ding pakhat lawng a um. Pathian kanmah ah a nuamaw vekin amah ih kan nomawk ve thei nak dingah a mai’h hrangah in tuah.

Pathian ih sersiammi kan si ruangah Pathian cu kan “Pa” a si, ti le Adam ih si’n thok in milai hmuahhmuah cu Pathian ih fa kan si, ti Baibal in a langter.¹ Curuangah Baibal in Pathian le kanmah pehtlaihnak thu ah innsang ṭongfang a hmang. Cu mi cu rin lo pi ih a cangmi a si lo.

Thuanthu sungah hla tuk ah ka rak lan pang. Baibai sungah ziang ruangah innsang ṭongfang kan hmu tam, ti kan theithiamtheinak dingah Pathian in leilung le milai a semsuah hlan caan sungah kir in kan zoh ta a ṭul. Cu mi in na mang a lo bangter thei men. Pathian amah te lawng a rak um lo. Cu mi cu amah te ummi a si ruangah Pathian in in semsuahmi kan si lo, ti fiang zet in kan theihtheinak a si.

Milai in sersiam hlanah Pathian in a fim zet ih nunnak a neimi a rak sersiam zo, ti Baibal in in sim. Baibal in cui’h nunnak a neimi pawl cu “Pathian fapa pawl” ti ah a ko ih kannih in “vanmi pawl” ti ah kan ko. Job cabu sungah “Pathian in leilung hrampi a bun laiah Pathian fapa pawl “lungawinak

¹ Isa. 63:16; 64:8 Luk. 3:38; Tirh. 17:28-29; Rom 1:7; 1 Kor. 1:3

thaw'n an au" ti ah in sim (Job 38:4-7). Hlanlai pi in an rak um zo ih Pathian in leilung hram a bun lai kha an rak zoh rero.

"Pathian fapa pawl" timi ñongfang bur (*phrase*) hi von ruat ta aw. Mirang in "fapa pawl" ti ah an lehmi Hebru cafang hi "faate pawl"² ti in leh a theih. "Pathian faate pawl" timi ñongfang bur in ziang so a sim duh? Innsang thuhla na rel tik lawng ah "faate pawl" timi ñongfang na hmang. Job 38:4-7 sungih innsang hi vancung innsang a si. Hmuh theih lo mi ram-vanram ah Pathian cu vanmi pawl ih Pa a si.

Pathian in vanram ah innsang a rak nei zo, timi thudik hin Semtirnak sungih milai hmaisai bik, Adam le Eve Pathian in a rak sersiam duhnak san in theiher. Vanram ih innsang hleiah leitlun khal ah Pathian in innsang neih a duh. Pathian in a mithmuh ah hi innsang pahnih - vancung innsang le leitlun innsang hmun khat te ih an umtlang a duh, timi cu Eden hmuan thuanthu in in sim. Hi mi ih tican cu vanmi pawl vekin milai pawl khal Pathian hmaiah um ringring dingah semsuaami kan si, ti hi a si.

Asile, cu pawl cu ziang ti'n kan thei thei? Kan zohtlang pei.

Baibal cabu hmaisai bik, Semtirnak cabu cu sersiamnak thuanthu in a thok. Milai a sersiamnak thuanthu a thlen hlanah Pathian in thil dangdang tampi a sersiam zo. Thingkung, ke paruk nei ih bokvak nunghrin (insects), tlunvan ah a zuangmi le hramlak ramsa pawl in sersiamnak thu a thok. Hi sersiammi pawl cu Pathian thaw'n pawlkomnak nei thei ziang hman an um lo. Pathian thaw'n an bia-aw thei lo. An ruahnak Pathian an sim thei lo ih Pathian an lawmnak khal an langter thei lo. Anmah le innsang ah pakhat le pakhat an ruahnak le thinlung lamah an pehkai-aw. Thingkung le rannung pawl cu mangbangza in an ñha, an mawi zet ko na'n, Pathian ih fa an si thei lo. Pathian ih innsang khal an si thei lo. Amah thaw'n pawlkomaw thei innsang cu Pathian ih a duhmi a si. Curuangah an innsang hrangah amah vekin thil pakhatkhat a semsua a ñul.

Pathian ih hmuihmel

Thingkung le rannung a phunphun thaw'n leilung a khatter ñeh hnuah Pathian in tuah ding mi hna a nei lai. Amah ih hmuihmel le bangnak nei in mi thar sersiam ding ah Pathian in ñhencatnak a nei (Sem. 1:27). Annih cu leitlun ah Pathian ih innsang an si ding.

"Pathian hmuihmel" timi hi Baibal sungah a thupi zet mi ruahnak a si. Milai cu Pathian bangtuk si ding ih sersiammi an si. Pathian "hmuihmel" timi cafang hi thilhmin (noun) si lo in tuahnak simtu ñongfang (verb) in ruat aw. Pathian hmel langter ding ah le a hmel le amah aiawhtu ding ah semsuaami kan si.

Pathian hmel langter timi cu ziang a si? Semtirnak 1:27-28 in thulehnak in sim.

² Sem. 3:16; 30:26; 31:43

Cule Pathian in milai cu a semsuah; Pathian in Amah hmuahmel vekin a sermsuah. Pathian in mipa le nunau a semsuah. Cun Pathian in an hnenah thluasuah a pe ih, “Fa tampi nei in pungzai uh la leilung hi nan luahkhat pei ih nan thuthu in nan umter pei. Ti sungih nga siseh, lei parih a vakmi ramsa tinkim a tum a sen le van ih vate hmuahhmuah tlun khal ah siseh, thuneihnak ka lo pe,’ ti ah a ti.

Pathian in a sersiammi leilung hi amah te’n t̄ha zet in a kilkhawi thei ko. Amah cu Pathian a si. A thiltitheinak tlunah thil harsa ziang hman a um lo. Asinain, cu aiah Pathian in leitlun ah innsang a semsuah. Pathian ih sersiammi zoh t̄ha le kilkhawl dingah a fale pawl sinak a pek. Cui’h a fale pawl cu zir rero lai mi le a hnatuanpi si ding an si. Pathian hmel langter timi cu leilung ah Pathian ih aiawhtu si hi a si. Pathian in amah te’n a tuahtheimi hna t̄uan dingah minung a fial. Ziangah tile a fale pawl kha a hnatuannak ah tel ve hai seh, ti a duh. Pathian ih hna cu innsang hna a si. Eden hmuan kha Pathian ih inn menmen a si lo, a inn hnatuannak zung a si. Pathian ih hnatuanpi si ding ah semsuahmi kan si.

Hi’h leitlun ah a hmel an langter thei tengteng ding, ti in Pathian in milai a semsuah. A t̄hatnak le thiltitheinak-theihtheinak le tuahthiamnak pawl a hlawm hai. Baibal in minung cu hleice deuh ih tuahmi Pathian hnakin niam deuh fang ih tuahmi kan si, ti ah in sim. A semtharmi leilung amah thaw’n ukhtang le kilkhawitlang dingah tel ve thei ding ah Pathian in in tuah.

Pathian hmel langter hi a thupi zet mi ruahnak a sinak a san tampi a um. Hi mi in a hngetkhohmi le a thuk zet mi sinak in pek. Milai zo khal a fa le a hnatuanpi kan si ding hi Pathian in a thok ih si’n a duhmi a si. Pathian in milai hi ka fa, ti in le ka hnatuanpi, ti in in zoh. Pathian ih in zoh dan vekin kannih khal in midang kan va zoh thiam ve a t̄ul. Pathian in zo vek khal kan unau suahpi vekin kan ruah ding hi a duh. Pathian in a innsang ah a duhmi amah hmel kengtu sinak hi zo vek khal in kan nei t̄heh. Phun u le phun nau thleidanawknak, a sualzawng ih thazang hmanna, dik lo zawng ih uknak le hramhram ih titernak pawl hi Pathian in milai hrangih a rak tumtahmi ah an tel lo. Cu pawl tla cu sualnak le Pathian dodalnak ih rahsuahmi pawl an si. A duhdawtmi minung pawl parah sualnak in a thlentermi siatnak hi Pathian in a hua. Hi mi hi kanmai’h tlinlonak le mi dang ih tlinlonak kan ruat tin te’n kan theih ringring a t̄ul.

Pathian hmel langternak in tumtahmi in neiter. T̄uan ding mi Pathian hna (*mission*) kan nei. Milai zo vek khal, a fete ah si maw, a t̄awn t̄ai ah si maw, a nun a tawi ah si maw kan zate’n mi dang pakhat ih nunnak ah tuah ding mi hna kan nei t̄heh. Pathian a sunglawitertu le kan milai pi a sunglawitertu ziang vek hna kan t̄uanmi hi Pathian ih in kawhna hna a si. Pathian ih ruah dan ah cun pastor, pathian hnatuantu le puithiam pawl ih hnatuan khi a dang Pathian hnatuan hnakin a sunglawi deuh cuang lo. Ziang vekin kan nung timi in kan milai pi a thlawsuah ih Pathian thaw’n umtlang ih nun le daihnak hi ziang vek a si, timi a theihter hai a si lo ah cun kan nuncan in kan milai pi a camsia ringring. Pakhat sangsang cu a cang ringring. Ziang kan tuah timi hi a thupi zet ih caan tam sawn ah cun thil fete le zoh tlak tuk lo mi thil kan tuahmi sawn in Pathian hmin a sunglawiter ih mi dang a thlawsuah t̄heu.

Hi pawl ruangah a thok ih thu ka suhmi, “Pathian in ziang so a duh?” timi kha “Pathian in nangmah a lo duh,” ti ih ka lehnak cu a si. Pathian ih duhmi cu innsang hi a si. Hnaṭuanpi ding a duh. Zo so na si? ti le ziang ruangah amai’h hrangah man na nei, timi a lo theihter duh.

Asinain kan thok pek te lawng a si lai. Hi thuanthu sungah sim ding mi tampi a um lai. Leitlun ah siseh, kan inn ah siseh, nun hi kan zoh tikah Pathian ih tumtah dan thaw’n a kalhaw tuk zo. Pathian tumtah dan vekin cangsuak thei lo dingah thil pakhatkhat in a siatsuah. Cu mi riahsiatnak cu a nasa tuk ruangah milai tansan ding tiangin Pathian in thu ṭhencatnak a tuah zik te.

Bung Hnihnak

Pathian in Innsang a Duh Hrih Lai

Bung khatnak sungah Pathian in leitlun ah a hmel langter dingah a tulmi thaw'n minung a thuam hai timi thupi ka sim zo. Cu mi cu Pathian in a thatnak le a thiltitheinak a hlawm hai nak in a langter. Cu cu a maksak zet rualrual in theih duh-um zet le tihnung zet a sinak hi tawk ihsi'n a thok. Pathian ih thatnak pakhat cu luatnak (freedom) a si. Cu mi cu mah lungtho te ih duhhriltheinak (free will) ti ah kan ko. Ziang ruangah leitlun ah thatlonak a um, ti in na mang a bang theu a si le Baibal ah thulehnak a um.

Pathian doldal voi khatnak

Pathian in a fa le pawl a thatnak le thiltitheinak hlawm dingah thutluknak a tuah tikah ziang a si ti a thei. Pathian in ziang tinkim a thei theh. Cu ruangah ziang si a thleng leh ding ti a thei cia. Vangcung innsang a rak tuahmi parah Pathian in hi vek thutluknak a rak tuah dah zo. Fimnak le duhhriltheinak vanmi pawl khal in an rak nei ve. Cu'h laksawng pawl cu anmah tuahtu Pathian hnenihsi'n an comi a si.

A rei hnu maw rei hlante ah si maw a fa le pawl hnenih a pekmi laksawng, thatnak le thiltitheinak pawl cu a fa le pawl in an hmangsual ding ti Pathian in a thei. A fa le pawl cu amah vek an si ko na'n, amah vek sinak famkim an nei lo ti khal a thei. Pathian cu a famkim, asina'n a fa le pawl cu an famkim lo. A fa le pawl in voi khatkhat ah a tha lo zet mi palhnak an tuah lole mah tanghma sial in an nung ding. Tuahter a duhmi tuah lo in le tuah lo ding a timi tuah in Pathian an dodal leh ding.

Eden hmuan sungah cu vek cekci in thil a cang. Adam le Eve in Pathian an dodal. Hmuan sungih ei lo ding mi thingrah an ei ih Pathian ih thupek an pahbal. Sualnak an tuah ruangah kumkhua nunnak Pathian hmaiah an sung. Anmah hnu-ih suakmi minung hmuahhmuah Eden hmuan lengah kan suak, Pathian thaw'n kan thenaw. Tirhthlah Paul in mawi zet in a sim: Sual man cu thihnak a si" (Rom 6:23)

Adam le Eve ih rapthlakza dodalnak cu cu mi hlan dodalnak ih rah a si. Pathian thlarau fa-vanmi pakhat in leitlun ah milai innsang nei dingah Pathian in thutluknak a tuahmi a dodal. Cu pa cun Pathian dodal dingah Eve cu a rak thleem ih Pathian in Adam thaw'n a siatsuah hai ding, ti ah ruahsannak a rak nei. Rulpi hmang in Eve hnenah a ra (Sem. 3:1-7). Baibal in rulpi cu Satan ti in le khuavang ti ah a ko (Thup. 12:9). Sualnak tuah dingah Eve cu a bum ngah, asina'n Pathian in milai siatsuah theh seh ti ih a duhmi khuakhannak cu a hlawhsam.

A thuk zet mi thutak tampi hi mi ah a um. A pakhatnak thutak cu mi zo vek khal in an nun sungah an suhmi thusuhnak hrangah thulehnak a si. Cu mi thusuhnak cu: Ziang ruangah leitlun ah

ṭhatlonak a um? Pathian in amah bangtuk milai semsuaah a duh ruangah leitlun ah ṭhatlonak a thleng. Cu ti'n ka ti tikah Pathian in tumtahnak ṭha lo a nei ka tiduhnak a si lo. Ka sim duh sawn mi cu taksa le ruh a nei na in cet le computer pawl ih ukmi le mermi milai semsuaah ding Pathian in a duh lo.

Cu mi catlang cu a thupi tuk. Amah Pathian kan bangnak cu a tak ngaingai a si a ṭul. Thutluknak tuah dingah duhhiriltheinak dik tak rak nei lo seh la Pathian bangnak kan nei lo tinak a si. Pathian cu nunnak a nei lo mi cet thaw'n merh le ukcop menmi thil a si lo. Kannih cu amah vek si dingah semsuaahmi kan si. Kan neihmi duhhiriltheinak hi a lem rak si ta bang seh la Pathian tla kan duhdawt thei lo ding ih a thu khal kan thlun thei lo ding. Thutluktheinak kan neihmi hi cet thaw'n rak tuahcopmi a si ah cun thutluktheinak dik a si lo. Duhdawtnak le thuthlunnak dik kan neihtheinak dingah cun duhdawt duh lo le thlun duh lo dingah duhhiriltheinak kan neih a ṭul.

Leitlun ah ṭhatlonak kan hmuhmi hi Pathian in duhhiriltheinak langsawng a pekmi anmah taksa diremnak, phubalakanak le uktu kan si ti ah ruataw in an hmansualnak ih rah a si. Pathian ih pekmi laksawng a dik lo zawng ih hmannak hi Eden hmuan ih si'n a thok.

Sikhalsehla, Pathian a mangbang lo. Siatnak a thleng ding ti a rak ruat cia. A fa le pawl parah ziang mi a thleng ding ti a hmu cia ih Pathian cun an hrangah timtuahmi a nei. Amah an dodal ko na in a fa le pawl a siatsuaah hai lo. Cu aiah an sualnak ngaithiam in a tlen hai sawn ding. Milai in Pathian a tak ih an dodal hlanihsi'n Pathian in in dodal ding ti a rak thei cia ih an hrangah ngaithiamnak le rundamnak a rak timtuahsak cia hai, ti Baibal in fiang zet in in sim. Baibal in "leilung hram bun a si hlanihsi'n," Pathian in milai rundam dingah timtuahnak a nei zo ti ah in sim (Efe 1:4; Heb 9:26-27; 1 Pet 1:20).

Milai hrangah rundamnak khua a khaanmi in a neta bik ah Pathian cu milai ih cang dingah a ngen. Cu mi thu cu a rei hlante ah kan thleng ding. Cu'h thil maksak a thlen hlanah Eden hmuan sungih thil thlengmi hrangah man pek ding a um. Pathian in Adam le Eve le an fa le pawl cu hmuan sungihsi'n a daw. Eden hmuan a hlo. Pathian thaw'n kumkhua nung ding aiah thihnak sawn in a bawh hai (Rom. 5:12). Cu mi cu nunnak hram a simi Pathian thaw'n ṭhenawknak ih man a si.

A inn ih si'n Pathian in a fa le pawl a dawisuak hai. Asinain cu ti ih a dawisuak hai cu Satan ih ruahsanmi hnakin a ṭha sawn. Satan cun Pathian in milai a siatsuaah ṭheh hai ding hi a duhmi a si. Leitlun ah innsang nei dingah timtuahnak a neihmi Pathian in a tansan lo na in dodalnak man cu pek a ṭul. Pathian in Satan khal cawhkuan a pek. Pathian ih sersiammi leitlun ah thihnak a thlenter ruangah, Satan cu mithi khua le ram ih bawi ah a cang. Hi ram cu Hell ti ah an ron ko.

Timtuahmi dang a nei lo

Duhhriltheinak an hmangsual ruangah leitlun ah sualnak a suak lawng hman si lo in anmah parah siseh, midang parah siseh, a ṭha lo lam in thazang an hmannak, an daithlannak, anmah zawn lawng ruahnak le a siazetmi thil dangdang an tuahmi ruangah milai parah tuarnak kum reipi tiang a thlengter ruangah Pathian in leitlun ah innsang nei dingih timtuahnak a neihmi ziangah a center

men lo, ti ah ruat in na mang a bang men ding. Nat na tuarnak lole na kiangkap ih na hmuhmi tuarnak ruangah Pathian in thil ziangkim hi siatsuah t̄heh men seh la ti in na ruat thei men.

Cu vekih na ruahnak cu Pathian in a theithiam. Na hmuhmi t̄hanlonak Pathian in a hmu ve. Nang hnakin fiang deuh in a hmu. A duh veki ziang hman thil a cang lo. Pathian a si ko ual, ziang ruangah t̄hatlonak le tuarnak a hloter lo? na ti men thei. Asinain hi mi hi ruat ta ve aw. T̄hatlonak a tuahtu hmuahhmuah a hlonhlo t̄heh lawng ah Pathian in t̄hatlonak hi leitlun in a hloter thei ding. Kan zate'n in hloralter hnu lawng ah Pathian in t̄hatlonak hi a cemter thei ding. Kan zate'n misual kan si (Rom 3:10-12) ih "Pathian sunlawinak kan co ban lo," ti ah Pathian in a ti (Rom 3:23). Cu ruangah Pathian in in siatsuah t̄heh thei ko na'n in siatsuah lo. Pathian in milai in duhdawt tuk ruangah kanmah siatsuah ding cu a duh lo.

Hi mi hin a maksakmi thudik a langter. Pathian in amah bangin in tuah ruangah ziang thil a thleng ding ti a thei ko na'n, leitlun ah milai innsang nei lo ding hnakin milai in t̄hatlonak an thlenter hi poi a ti lo sawn. Kan leilung tlunah a ummi sualnak le tuarnak siseh, cu pawl a thlengtertu hram khal Pathian in a thei. Pathian thin a naater. Pathian cu duhdawtnak in a luahkhat ruangah a thok ihsi'n leitlun ah milai innsang nei dingih a timtuahmi tansan a siang lo. A t̄ha lo pang ah ti in timtuahmi dang a nei lo. A thok in a neihmi timtuahnak pakhat lawng a um. Kanmah ih t̄hatlonak le tlinlonak tel in Eden hmuan sungah a thleng ding mi dodalnak, tlinlonak le t̄hatlonak pawl hmu cia cingin Pathian cun milai innsang neih ding a duh thocho.

Eden hmuan ih a thlengmi dodalnak hi a thok lawng a si lai. A inn ihsi'n Pathian in Adam le Eve a dawisuak (Sem. 3:22-24). Rulpi a camsia (Sem. 3:14-15) ih a mithmuh in a dawitlan (Isa. 14:12-15; Ezk. 28:16). Simduhmi thu cu hmual a nei zet ih ol tla a ol: dodalnak cu cawhkuan pek tengteng a si ding. Cu mi cu zo khal in an theithiam ding ti ah na ruat men ding na'n na ruak dan vek a si lo. An theithiam lo. Hi mi hnuah thil t̄ha lo sawn tampi a thleng.

Pathian dodal voi hnihnak

Adam le Eve in Pathian an dodal ruangah leilungtlun ah t̄hatlonak tam zet a suak ti in Baibal ih in zirhmi hi na thei dah ve ko ding. Hi mi hi a hrek lawng a dik. Eden hmuan sungih riahsiatnak a thlen hnuah a thuk deuh mi sualnak le buainak sungah milai a piltertu thilcangmi pahnih a um lai.

Thilcangmi pakhatnak cu Semtirnak 6:1-4 sungah kan hmu thei. Hi'h thilcangmi hi Baibal sungah a danglam bik mi thuanthu pakhat a si. Hi thuhla sirhsan in cabu pakhat ka ngan. Cu'h thuanthu cu Pathian ih vancungmi pawl in *anmah ih hmel langter dingah* Pathian thu cawng in leitlun ah *faate neih an duhnak thu a si*. Cu mi tuahsuak dingah leitlun nunau pawl hman an tum. Cu mi cun van ih an pa, Pathian ih ral ah a cangter hai. Leilung mi pawl Pathian innsang ah sungtel si dinging Pathian ih khuakhannak ah lungawi men lo in vancungmi hrekkhat pawl cun anmah te'n milai fa nei in an tlunah thuneitu si an duh. Cu mi cu Pathian ih duhmi a si lo. Pathian cun sal si lo in innsang neih a duh. "Vancungmi a sualmi pawl cun" (2 Pet. 2:4) van le leilung karlak ramri an pahbal. "An thuneihtheinak sungah um duh lo in an umnak hmun an tlansan (Jude 6). Curuangah

Pathian in Hell ah a thlak hai (2 Pet. 2:4-5; Jude 6). Asinain sualnak an rak tuahmi in a nasa zet mi sualnak a thlengter. Cu'h dodalnak thu Baibal in ziang ti'n a rel ti tha te'n zoh aw: Pathian cun leilung par milai hmuahhmuah cu an tha lo zet ih an thinlung ah ruahnak siava lawnglawng a khat ti kha a hmuh tikah, leilung parih milai a tuah cu a sirawsal ih a riah a sia zet (Sem. 6:5-6).

Hi thu tha te'n von ruat aw. Milai hmuahhmuah ih thinlung ah ruahnak siava lawnglawng a khat ringring. Pathian in milai a tuah hi a sirawsal; milai ih ruahnak siava in Pathian riah a siater.

Hi mi in milai ziaza siatzia le cu'h ziaza siatnak in riahsiatnak a thlentermi a langter. Hmaisabik Pathian dodalnak in milai ih an neihmi kumkhua nunnak a hloter. Pathian dodalnak pahnihnak in sualnak ih hmual a siavater sinsin ih mah le mah siatsuahawknak a thlengter. Leitlun milai pawl hnenah a cangmi thil ruangah Pathian a siraw zet. Remsal thei nawn lo ding zik tiangin sualnak in milai hmuahhmuah a siatsuah.

Hril ding dang a um nawn lo ruangah milai siatsuah theh dingah Pathian in ti a likter, ti ah Baibal in in sim (Sem. 6:17). Baibal sungih tilik thuanthu ah Pathian a thin a heng, ti ah Baibal in a ngan lo. Hi mi hi hmingsintlak a si. Milai sualnak in Pathian riah a siater ti in Baibal in a sim. Milai a pekmi duhhriltheinak Pathian in laksaksal a duh lo. Ziangah tile an duhhriltheinak a laksaksal hai le amah vek sinak an nei nawn lo ding. A sualmi vancungmi pawl in an thlentermi thatlonak center in ziangkim a thar te'n thoksal ding lawng duhhril ding a um.

Pathian hmaiah a dingfelmi minung pakhat lawng a um ih cu pa cu Noah a si (Sem. 6:9). A dingfelmi minung pakhat te tal a rak um ih a ti zia nasa. Cu mi pakhat hmang in Pathian in ziangkim a tharthawhsal. Leitlun ah innsang nei dingih a tumtahmi Noah hmang in a fehpi vivo thei.

Noah le a innsang siseh, ramsa tampi siseh, tilik ih si'n an luattheinak dingah Pathian in lawng tumpi Noah tuah a fial. Asinain ziaza a siava theh zo mi le amah dodaltu milai pawl tilik ih si'n luat in a innsang ih an umtheinak dingah Pathian in lamzin a sialsak. Noah in a thleng ding mi tilik hrang timtuahnak neih ding (Sem. 6:3) le tilik a thlen ding thu milai hnenah a sim ih an sualnak tansan in ngaithiam an cotheinak dingah (2 Pet. 2:5) ngilneihnak tumpi thaw'n Pathian in kum 120 Noah caan a pek.

Asinain a netnak ah cun Noah ih thusimmi zo hman in an ngai duh lo. Pathian in zangfahnak thaw'n a pekmi ralrinnak an hnong. Duhhriltheinak an neih vekin a fa le pawl in Pathian dung an tunsal. Pathian lung a kuai lo awk a tha hrimhrim lo. Noah le a innsang tal an rak tang hi lungawiza ngaingai a si. Tilik a cem hnuah Adam le Eve hnenih a pek vekin "Fa tampi nei in pungzai uh la, leilung khua zakip ah nan tesinfa pawl khat hai seh," ti ah Pathian in Noah thu a pek (Sem. 9:1). Noah le a innsang hmang in Pathian in ziang tinkim a tharthawhsal. Pathian in Noah le a tesinfa hnenah lungkimnak a tuah (Sem. 9:8-17). Cu'h lungkimnak cu thukam a si. Cule lungkimnak cu kap hnih lungkimnak si lo in Pathian amah lawng in a tuah ding mi a si. Cu mi cu tilik thaw'n milai siatsuat nawn lo dingah Pathian in thukam a tuahmi a si. Pathian cun leitlun ah milai innsang neih a duh hrih thotho lai hi mangbangza ngaingai a si.

Asinain mangbangza a simi cu milai in pehzom in Pathian ih thatnak an hmangsual. Tilik thuanthu cu Pathian dodalnak a pathumnak in a thlun. Cu'h dodalnak in Baibal sungih thuanthu hmuahhmuah a hngor theh lawng si lo in neh thei lo mi Pathian ih thinfualnak le duhdawtnak a langtersal.

Pathian dodal voi thumnak

Adam le Eve thuanthu le Noah le tilik thuanthu na theih vekin Babel lungdawl thuanthu tla na thei zo ko ding. Na rak thei lo pang a si khal le a poi lo. Biakinn ah a khawmawmi zumtu tampi in Babel lungdawl ih thilcangmi an thei ngaingai lo.

Babel lungdawl thuanthu cu Sem. 11:1-9 sungah kan hmu thei. Tilik hnuah Pathian in Noah ih tesinfa pawl cu karhzai in leilung hmun tinkim an luahkhat ding a duh. Adam le Eve vekin Pathian ih sersiammi leilung kilkhawi dingah Pathian ih hnatuanpi si ding an si. Cu vek si sawn lo in anmah ih sunlawinak hrangah Babel ah umtlang in Babel lung an dawl (Sem. 11:1-4).

Cu mi zawnte cu kan theihlar zet mi a si. Asinain a thupitnak ngaingai cu theih tuk a silomi Baibal cabu dang sungah kan hmu thei. Cu mi bung le cang ah cun “Cungnung bik in miphun pawl ram a pek hai, an umnak dingah hmun a zem. Miphun hrangah ramri a bunsak, Israel ih fapa pawl, an tam an mal zoh in a zem. Asinain Jakob tefa pawl cu amah hrangah a hril (Daan. 32:8-9) ti ah kan hmu thei.

Milai an thenhekawkw theh hi Babel lungdawl ah Pathian ih thuthennak pakhat a si timi Daan. 32:8-9 sungah kan hmu thei. Babel lungdawl hlan tiang ah cun Pathian in milai hmuahhmuah a rak pawlkom hai. Cu mi cu Babel lungdawl ah a thlengaw. Milai hmuahhmuah cu tong le umnak hmun in a then hai.

A siasawnmi cu milai hnenihsi'n amah te'n Pathian a thenaw. Pathian ih tumtahmi an thlun lo ruangah leitlun ih miphun zate uktu dingah vanmi-Pathian fapa pawl t'uanvo a pek. Annih pawl cu tilik a thleng hlanih a sualmi vancungmi an si lo. Pathian in a inn ihsi'n milai dawihlo ding a siang lo. Eden hmuan ihsi'n milai a rak dawisuak hai zo. Tilik thaw'n milai siatsuah nawn lo dingin tilik a reh hnuah Pathian in thu a kam (Sem. 9:11). Asile Pathian in ziang dang a tuah pei? Pathian in, “A tawkw zo! Nan Pathian dingah in duh lo a si le nanmah uktu dingah i bawmtu vancungmi ka lo pe hai ding,” ti ah a ti.

Miphun uktu dingah Pathian in vancungmi pawl t'uanvo a pek hai mi thuthennak in rah dangdang a suakter. Ziang tluk a rei ti kan thei lo na'n, Baibal ih in sim vek a si le leitlun miphun pawl uktu dingah t'uanvo pekmi bawmtu vancungmi pawl cun Pathian duh daan vekin hna an t'uan lo. Vancungmi pawl cu mi tha lo zet ah an cang ih (Saam 8:1-5) Pathian in thu a then hai. Thi thei lo an sinak ka la ding ih leitlun miphun pawl cu keimah in ka lasal hai ding ti ah a ti (Saam 82:6-8). Pathian riah a sia zet. A tumtahmi a tansan maw? Tangsan lamlam hlah!

A hmunmi Pathian ih duhdawtnak

Babel lungdawl siatnak hnu rei hlante ah ziang thil a thleng ti ruat hnik aw. Kum upa zet zo, nau hman nei thei nawn lo ding mi nunau Sarah ih pasal putar Abraham hnenah Pathian a lang. Abraham hnenah lungkimnak a tuah ih putar Abraham le a nupi hnenah fapa nan nei ding ti ah thu a kam. Mangbangza thil Pathian in a tuah ding. An fapa cu leitlun ah Pathian ih innsang hramthawhnak a si ding (Sem. 12:1-9; 15-1-6; 18-1-15).

Van ih a innsang member-vancungmi thuneihnak tangih milai a ret hnuah Pathian bawmtu vancungmi pawl cu “Pathian fapa pawl” ti in tla an ko. Amah hrangah Pathian in innsang thar din a duh ih Abraham hmang in cu’ h innsang cu a dinthok. Abraham in Pathian thutiam a zum (Sem. 15:6). Abraham cun Pathian ih mithmai ðha a hlauh a ðul lo. Innsang thar dingsal dingah Abraham a hriltu cu amah Pathian a si. Abraham le Pathian karlak pehkaihawknak a thoktu cu amah Pathian a si. Abraham cun Pathian ih simmi kha a zum men.

Cu hnuah Pathian ih kawhnak le Abraham in Pathian a zumnak ih si’n a thokmi pehkaihawknak fektertu ding hmainsinnak cu serhtan a si (Sem. 17:1-14; Rom 4:1-12). Abraham ih innsang in hi hmainsinnak cu an thlun (Gen. 17:23). Serhtan cu Abraham ih tesinfa pawl Pathian in amah ih innsang ah siter a duhmi minung an sinak langtertu a si. Serhtan cu Abraham ih tesinfa nunau pawl hrang khal ah hmainsin a si ve. Abraham cithlah sungih mipa an pasal a ðul ruangah fa neih an duh tikah Abraham le Sarah hnenih si’n lamdang zet in an hnam a thok ti kha an cing ding.

Hi mi hi kan theihfiang a ðul. Pathian in Abraham hnenah lungkimnak a tuahmi cu Pathian ih thutiam zumnak ah hram a bun. Daan pawl a thlun ðheh thei ruangah Pathian in Abraham a ko lo. Milai zo hman in kan rundannak kan hlauh thei lo. Rundannak hi mahte ih hlauhtheimi si seh la kan tuahnak ruangah Pathian in lei in baa, kan ti ding ih kan hlauhthlinnak letkir in ziang si maw Pathian in in bak ding. Cu mi cu a cang thei lo mi, aat thu a si. Cu vek aiah Abraham le a cithlah pawl cun Pathian ih thutiam an zumnak cu serhtan daan thlunnak in an langter. Serhtannak cu rintlak an sinak khoi ah a um timi langtertu a si.

Tirhthlah Paul in Abraham cu zumnak ah a rinummi a si, ti ah tahðhimnak ah a hmang (Rom 4:1-12). Daan a thlun hlanah Abraham in Pathian a zum ih a zumnak cu Pathian in a cohlang. Leh hnuih daan a thlunnak cu Pathian a zum ti langtertu a si. Daan pawl cun zumnak an thleng/airawl a si lo. Zumnak cu a thupi bik mi a si. Zumnak ih rinumnak- mi dang si lo, Pathian hnenih rintlak sinak timi neta ah kan rel leh ding. Zumnak le rintlak sinak an dangaw. Pehkaiawknak an nei ko na in an bangaw lo.

Pathian in fapa ka lo pe ding ti ah Abraham hnenah thu a kam ih cu’ h a fapa hmang in innsang thar a thok ding ih mipun tumpi ah a cang leh ding. Hi mi hi Eden hmuan sungih siatralnak hnuah Pathian in lungkimnak a tuahmi a pahnihnak a si. A pakhatnak cu Noah hnenah a rak tuah. Lungkimnak pahnih pawl cu Pathian in leitlun ah milai innsang nei dingah a tumtahmi hrangah a tuahmi an si. Pathian in a tumtahmi a tlansan lo ti langtertu lawng si lo in Pathian in kumkhua

nunnak mi hmuahhmuah hnenah a peknak langtertu khal an si. Pathian in milai a dungtun lo. Minung duhdawt hi a colhsan thei lo. Pathian cun milai innsang neih a duh hrih lai thocho.

Abraham hnenih a thutiam Pathian in a hngilh lo. Abraham le Sarah in fapa te an nei ih Issac ti ah hmin an sak (Sem. 17:19-21; 21:1-7). Abraham ih hnam cu “Israel” ti in an ko leh ding. Thukam Hlun sungah Pathian ih milai innsang a lang tin te’n “Israel” ti in a lang ringring (Sem. 32:28; Daan. 32:9; Isa 44:1). Asile Babel lungdawl ih Pathian an dodalnak hnu Pathian fapa pawl-vancungmi pawl thuneihnak tangih a retmi miphun dang pawl ih hmin teh? Annih pawl cu “Zentel” ti in Baibal sungah an ko. Zentel tican cu Israel a silomi tinak a si. Babel ah Pathian an dodal ko na’n Pathian cun a theihhngilh hai lo.

Israel miphun thar in a hna a tuahtarsal lawng si lo in, Abraham hnenah ni khatkhat ah na tesinfa pawl cu a hnonciam miphun pawl hrangah thlawsuah an si ding ti in Pathian in Abraham a sim (Sem. 12:3). Caan reipi hnuah Abraham ih cithlah a danglam zet mi fapa Jesuh cun leilung tlun miphun hmuahhmuah Pathian hnenah a hruaikirsal ding (Gal. 3:16-18, 26-29). Jesuh a suak hlanah “Zentel” pawl cu Pathian ih innsang-Israel sungtel an si thei ko na’n pathian dang hmuahhmuah hnong in Isarel Pathian an zum le serh an tan a ʔul. Cu mi hnu lawnglawng ah Pathian innsang an zom thei.

Abraham le Jesuh karlakah kum reipi a liam. Pathian hrangah “hrilmi” Israel thuanthu cu a hlawhtlingmi thuanthu a si lo. Pathian minung an si ko na’n a tu le tu rintlak lo in an um, riahsiatza a si! A sia bik mi caan a thleng lai ding.

Bung Thumnak

A Innsang in Pathian an Phatsan

Baibal sungih Israel pawl thuanthu hi a thlengaw rero mi thuanthu sau zet a si. An thuanthu cu nehnak le riahsiatnak in a cemmi thuanthu thaw'n a rawiaw. Asinain Pathian cu mangbang in a um lem lo. Minung in ziang an tuah ding ti a thei cia. Ziang vek minung a kaihruai ti khal a thei ringring.

Umlonak ding hmun ih um rei tuk

A tesinfa pawl ih hmai lam a har zet ding ti ah Pathian in Abraham a theiher cia. Pathian cu a tluangtlam zet. Abraham hnenah, "Na tesinfa pawl cu ram dang ah mivai an si ding. Cu'h ram ah cun sal an si ding ih kum zali sung hremmi an si ding", ti ah a ti (Sem. 15:13). Cu mi cu thuthang sia a si. Cule Pathian in Abraham cu, "Asinain na tesinfa a tisetu ram cu ka hrem ding; thilri tampi thaw'n cu tawkin an suak leh ding," ti ah ruahsannak a pek (Sem. 15:14).

Pathian ih a sim cia veki Abraham ih tesinfa pawl cu Izipt ram ah an feh ih Izipt siangpahrangpa in a rak namnuai hai. Pathian in Israel ti ah hmin a thlengsakmi Abraham ih tupa Jacob ih hruainak in Izipt ram ah an feh (Suah. 1). Paam (Mangtam) hrial dingah Pathian ih siannak thaw'n Izipt ram ah an feh (Sem. 45:5-11). Paam a reh hnuah Pathian in a pekmi ram ih an kirsal lo kha Israel mi pawl ih mawhnak a si. Caan rei tuk Izipt ram ah an umpeh vivo.

Izipt ram ih an um sungah Isreal miphun cu an karhcak tuk ruangah Izipt ram ukto ah an cang pang ding kha Faro in a tih tuk (Suah. 1:8-10). Sal hna an a tjanter hai ih mipa nau thar an neihmi hmuahhmuah a that (Suah. 1:14-16). Asinain Pathian a cangvai ih Israel mi pawl cu an tam deuhdeuh ih cak tla an cak deuhdeuh (Suah. 1:8-21).

Israel mi pawl in kum zali sung harsatnak an tuar. Neta bik ah Pathian a cangvai ih Israel naute Moses cu thihnak sungihsi'n a kilveng. Moses cu amah thah a tumtu ih innsang le hmai rori ah tjanglian dingah Pathian in thil a cangter (Suah. 2:1-10). Moses cu ziang kim ah covo taha a nei. Asinain nikhat cu a taha lo zet mi daan a pahbal. A tawntai zet mi a miphun Israel mipa pakhat cu Izipt mipa thaw'n an sualaw a hmuh tikah a miphunpi run duh ah Izip mipa a that. Cawhkuan ihsi'n luat dingah Izipt ram ihsi'n a tlanhlo.

Midian ramcar ah nun thar a thok. Sinai tlang par hrambur sungih meisa alh hmang in Pathian in Moses a tong. Hi tonawknak in Israel le leitlun thuanthu a thleng leh ding (Suah. 3:1-15). Siangpahrang tong dingah Pathian in Izipt ram ah Moses a kirter. Pathian in a minung pawl luatnak pe dingah Faro thu va pe dingin Moses a fial. Kilveng ding le humhim dingin Pathian in Moses thu a kam (Suah. 3:16-22).

Cu hnu-ih a thlengmi cu leitlun thuanthu lakih a hminthang bik mi thuanthu a si. Baibal na siar dah lo hman ah cu'h thuanthu cu na thei dah, lole zuknung sung tal ah na rak zoh dah ko ding. Faro in Israel mi pawl luatnak a pek duh lo hnuah Pathian in Izipt ram sung le an pathian pawl

parah natsia pahra a thlengter (Suah. 7-12). Israel mi pawl Izipt saltannak ih si'n luatsuak dingah Pathian in Moses a hmang. Izipt mi pawl in Israel mi pawl that ðeh dingah an dawikirsal tikah Pathian in Tipi Sen cu hmun hnih ah a ðhen ih Israel mi pawl a runsuak (Suah. 13:17 ih si'n Suah. 14). Israel mi pawl in Tipi Sen an kaan thu hi Baibal sungih mangbangza maksak bik a si. Asinain, hi mi hi mi ih uar le upat ding men ah Pathian in a huham a langtermi a si lo. Miphun pakhat siatral ðeh lo dingah Pathian in a kilven hai zia langtertu sawn a si. Pathian in a innsang a duh.

Daan le rintlak sinak

A netnak ah hrambur sungih meisa alh hmang in Moses a rak biaknak hmun ah Pathian in Israel mi pawl a hruai. Cu tawkah Daan-Thukham Pahra a pek. Israel mi pawl thaw'n Pathian in lungkimnak a tuah. Thukham Pahra a pek hlanah Israel mi pawl cu Pathian ih minung an si zo ti hi kan theih ding a thupi zet. Moses in Izipt siangpahrang a rak ton laiah Pathian cun Israel mi pawl cu ka innsang an si a rak ti zo (Suah. 3:7,10; 4 10; 4:23; 5:1; 6:7; 7:4). Daan thar a pekmi cu Israel mi pawl Pathian innsang sungah hmunhma an ngahtheinak dingih pekmi a si lo. Israel mi pawl cu Pathian innsang an si zo.

Hi thu hi fiang deuh in kan simbet a ðul. A thupi tuk. Pathian innsang sungah hmunhma ngah thei dingah si lo in Pathian innsang ah um an duh zia langternak ah Israel mi pawl cu Pathian in Daan a pek.

Daan a pekmi pawl cu Israel mi pawl in Pathian hnenah rintlak in kan um ding ih pathian dang dung kan thlun lo ding ti langtertu a si. Rintlak zumtu an si ah cun miphun dang hmuahhmuah hnenah "puithiam miphun" sinak nei in Pathian in miphun dang riantu dingah a hmang hai ding (Suah. 19:5-6). Pathian cun miphun hmuahhmuah amah ih innsang sungtel si dingah a duh. Cu mi cu miphun pakhat-Israel miphun hmang in a thok. Israel miphun pawl rintlak zumtu an si ah cun miphun dang hmuahhmuah hrangah thlawsuah phurtu an si ding (Sem. 12:3).

Israel mi pawl hnenih a tuahmi lungkimnak thu ah theih ðulmi dang a um lai. Israel mi pawl Pathian hmaiah an ðha deuh ih Pathian duhdawtnak tam deuh an cotheinak dingah Pathian in Daan a pe lo. Pathian ih duhdawtmi miphun an si cia zo (Daan. 7:7-8). Israel miphun suak thei dingah khawruahhar zet in kum upa tuk zo mi Abraham le Sarah cu fapa a neiter. Cu ti ih fapa a peknak cu Pathian in innsang nei dingah tumtahmi a neih ruangah a si. Pathian ih innsang sungtel an sitheinak dingah Pathian in an thlun ding mi daan a tuahsak hai a si lo. Ziangah tile Israel mi pawl cu Pathian ih innsang an si cia zo. Pakhat le pakhat nuamawtlang in le daihna thaw'n an umtlang ih pathian dang thlun lo in an hrial thei sawn nak dingah Pathian in Daan a pek hai. Pathian thu an thlun ruangah Pathian in a duhdawt hai deuh cuang lo.

Israel mi pawl hlanih miphun dang pawl ih duhhriltheinak an neihmi Pathian in a laksak hai lo vekin, Israel mi pawl ih duhhriltheinak Pathian in a laksak hai ve lo. Pathian a sinak kha zum men dingin a ngen hai. Pathian dang hnenin amah hnenih kirsal dingah duhdawtnak thaw'n Pathian in a semsua hai mi miphun an si kha zum dingah a fial hai. Israel mi zo khal in an duh a si ah cun

Pathian an tlansan thei. Cu ti ih tlansan dingah duhhrltheinak an nei. Pathian zum duh lo in khal an um thei. Pathian dang pawl biaktheinak, duhhrltheinak khal an nei. Israel mi tampi cun pathian dang an biak kha kan hmu lai ding.

Pathian in Daan a peknak hmun Sinai tlang ihsi'n Israel mi pawl an pok. Vancungmi pakhat hmang in Pathian in a tiam hai mi ram ah Israel mi pawl a hruai (Suah. 23:20-23; Thut. 2:1). Rawl a um lo, tidai in ding khal kan nei lo ti ah lamtluan in Pathian hnenah an phunzai. An dilmi Pathian in a pek hai (Suah. 15:22-27; 16:1-30). Pathian ih tiamkammi ram an thlen tikah a cak zet mi raal an do a țul. An ral pawl ih siatsuah lo dingin Pathian in a ruun hai (Daan. 2-3; Jos. 11-12; Saam. 136:10-24; Tirh. 13:19).

Dungtolh nuncan siava

Pathian in Kanaan ram sungih a hruai thlang hnuah Israel mi pawl cu Pathian duhdawtnak in an khat thlang ding ti in na ruat men thei. An zumnak le rintlak an sinak a hngetkhoh sinsin ding ti ah na ruat men thei. Cu vek a si lamlam lo. Cu aiah siatnak an miphun lakih a um kha poi an ti lo. Kanaan ram sungah a rak ummi pathian dangdang le milem a betu miphun pawl kha an dawitlan țeh lo. Pathian in a tuahsakmi pawl an cing duh lo. Pathian dodalnak in siatralnak a thlengter ti khal an theihghilhawter. Pathian duhdawtnak an nei lo ruangah le rintlak lo ih an um ruangah nuncan siava in an nung.

Bawipa ih vancungmi cu Gilgal ihsi'n Bokhim ah a feh ih Israel mi hnenah, "Izipt ram ihsi'n ka lo suakter ih nan pupa hnenih ka tiamkammi ram ah ka lo thlenpi. Nan hnenih ka thukam cu ka bal lo ding. Nannih khal in hi ram ih a ummi miphun dang pawl thaw'n thukam nan tuah ve lo pei ih an biakțheng pawl cu nan bal thluh sawn pei, ti ah ka lo ti hai zo. Asinain ka lo ti vekin nan tuah dah lo. Curuangah fiang te in ka lo sim: Hmaiih nan nor tikah hi mi pawl cu ka dawit lo ding. Nan ral an si ding ih nan hrangah an khawzing pawl cu a lo awktu thang an si ding", ti ah a ti (Thut. 2:1-3).

A minung pawl Pathian in thu a țhensal a țul. Israel mi pawl hnenah Pathian in, "Nanmah lawng in ka lo tan hai ding. Keimah in țul lo ruangah nanmah te'n ziang ti vekin nan nung ti kan zoh hnik pei," ti ah a ti. Kan hmuh zo vekin Pathian an hnenih a um lo tikah Israel mi pawl an soal sinsin. Thuanthu kan zohsal a si vekin, Pathian in ziang vekin a letkir hai ti kan thei. Harsatnak sungihsi'n luatter dingah atu le tu Israel mi pawl hnenah Pathian a kir. Cu vekin mi dang a bawmtu kan theihmi minung an um ve. Nangmah tla na rak si ve thei men. Duhdawtnak na nei ruangah atu le tu mi dang na va bawm ih aatthlak bang zik tiangtiang na bawm. Israel mi pawl parah Pathian ih tuahmi na ruat a si le aatthlak zet mi thil a bang. A minung pawl in duh lo in an hnong rero cingin Pathian ih duhmi cu innsang a si thotho. Pathian ih duhdawtnak thei ban theih a si lo.

Thuțhentu cabu cu netnak nei lo Pathian dodalnak, cu'h dodalnak ih a sua hpimi tuarnak, bomnak dil in Pathian hnenih aunak le a minung pawl runsuak dingah Pathian a kirsalnak thuhla a si. Cuticun caan reipi a feh vivo ih a netnak ah cun Israel mi pawl in puithiam le profet a simi Samuel

hnenah anmah uktu dingah siangpahrang hriakthih dingin an dil. Cu'h hlan tiangah Israel miphun pawl cun siangpahrang an nei dah lo.

Siangpahrang si dingah Saul an hril cu an hrangah siatnak tumpi ah a cang. Cu mi cu mangbang tuk ding khal a si lem lo. Siangpahrang thar si dingih nan hrimli pa cu t̄uanvo la duh lo in a relhnak hmun ihsi'n hramhram ih dirhcop (1 Sam. 10:22) a si ah cun thil cu a fehtluang lo ding ti cu na thei cia. Neta bik ah Pathian in David cu Saul ai a awhter. David cu misual zet a si ko na'n Saul hnakin a t̄ha deuh. Pathian hnenah rintlak in a um ringring ih Pathian duhdawt lo in khal a um dah lo. Pathian ih daan hrekkhat a buar ko na'n a soal a sirawsal. Pathian dang a be dah lo. Curuangah Pathian in David fapa pawl lawnglawng in Israel siangpahrang an t̄uan ding ti ah David hnenah thu a kam.

Hi thukamnak cu pu bik thok in tesinfa tiang mi uktu sinak (dynasty) thu a si. David ih tesinfa pawl lawng Israel siangpahrang si dingah Pathian in a cohlang. Asinain riahsiat um zet mi cu Israel thuanthu sungah David tesinfa si ko na'n Israel siangpahrang dingah a tlaklomi mipa tampi an um. An rin um lo ruangah le pathian dang an thlun ruangah David tesinfa tampi cu Pathian in a hnong, a hloter. Siangpahrang cu David ih innsang ihsi'n suakmi a si ding ih Pathian duhdawtu khal a si a t̄ul. Cuhrangah Israel siangpahrang cun Pathian ih thukham le daan pawl khumnak cabu pakhat a neih tengteng a t̄ul (Daan. 17:18; 2 Siang. 11:12). Siangpahrang cu rintlak zumtu sinak ah zohthimtlak bik a si a t̄ul.

Israel thuathu sungah David fapa Solomon cu milian bik le humham nei bik Siangpahrang a si. Ninghanza a simi cu Solomon ih zumnak le rintlak sinak cu a thlengaw cingcing. Khawzing dang pawl hnenah rai a thawi ih ram dang mi nupi tu le tu a neih ruangah Israel ram sungah khawzing biaknak a thlengter (1 Siang. 11:1-8). Solomon ih nun cu a tikcu tin te pelh lo ih a her-awmi thlarau nun t̄humnak le dodalnak in a thok ih cu mi cun Israel miphun tluksiaknak ah a hruai.

Neta bik Pathian phatsannak

Solomon a thih hnuah Israel hnam hleihnih pawl in Solomon ih fapa siangpahrang thar an do ih ral an tho (1 Siang. 11:41-12:24). Ram le hnam vekin Israel miphun cu hmun hnih ah an t̄henaw. Pathian innsang a simi Israel miphun cu an t̄henaw. Riahsiat um zet mi cu hi vek caan sungah Israel siangpahrang a t̄uanmi tampi cun Pathian ih thukham le daan pawl khumnak cabu an hmu dah lo (2 Siang. 22:8-13).

Israel ram a t̄henawk hnu, sak lam ram ih a ummi Israel hnam pawl cun an t̄henawk hnu rei hlanteah khawzing dang an thlun cih (1 Siang. 12:25-33). A tiamciami ram a petu le mangbanga in miphun pakhat ah a semsuahtu Pathian zum in le a hnenah rintlak zet ih um sawn lo in Pathian an phatsan. Curuangah Pathian in Israel miphun lakih hna t̄uan dingah prophet pawl a thlah. Prophet pawl in pathian dang a betu pawl ralinnak an pek hai ih pathian dang biak le thlun cu thlarau dodalnak a si ti ah an sim hai. Pathian dang a betu Israel mi pawl cu "hlawhhlang" vekin an nung, ti ah profet pawl in an sim. Pathian dang biak cu thlarau uiretnak a si ti in khal profet

pawl cun an sim. Cu mi cu a fiangzetmi tahthimnak a si. Thlang lam ram ih a ummi Israel mi pawl khal nuam tete'n thlarau lamah an soal vivo. Nuamnai te'n sualnak sungah tluk khal hi soal a si thocho.

Pathian tansan nun hi a tha dah kel lo. "Kan theih ual lo, ti ah ti leh hlah uh. Nan sualnak in a lo hawlsuak thocho ding a si," ti ah Baibal in a ti (Mipum. 32:23). A hlan vekin Pathian in a mi Israel pawl khal duhhriltheinak an neihmi a hmangter hai ih duhhriltheinak an hmansual ihsi'n a thlengmi sualnak man a pekter hai. B.C 722 ah Israel sak lam ram cu Assyria miphun pawl in an sim theh.

Assyria pawl cu zawnruahnak nei lo misual pawl ti in an hmin a thang. Israel miphun hnam pahra pawl cu Assyria pawl in leitlun ram kipah an thekdarh thluh hai. Innsungsang an thenawkter ih an neihmi thil an lon sak theh. Thlang lam ram ih a ummi Israel phunhnam pahnih pawl khal Babilon pawl in B.C 586 ah an lak. Minung thawng tampi Babilon ram ah an hruai.

Pathian in Israel mi pawl bawm duh nawn lo seh la a awm zet. Abraham san ihsi'n thok in kum thawngkhat sungah voi tampi Pathian an dodal. Israel mi pawl cun an tuhmi rah an khawm, timi hi a hman zet ko na'n Pathian cun cu ti vekin a ruat ve lo.

A tumtahmi tansan men lo in Pathian cun innsang neih a duh hrih thocho. Asinain, a minung pawl siseh, miphun dang siseh, Pathian innsang sungah hruaikirlehsal dingah Pathian cun tuah dan dang a hman a tul. Pathian in a minung pawl hnenah pehzom in thukam a tuah ko na'n milai an si vekin an tlusia. Voi tampi an tlusia. Atu le tu an tlusia. Leitlun miphun dang pawl uktu le kiltu dingah hrilmi vancungmi pawl (Daan. 32:8) khal in Pathian an dodal ih anmah sersiamtu, Israel ih Pathian ih ral ah an cang. Thuhla a hnoksak theh.

Hi'h thubuai pawl remthehsal dingah Pathian in kap hnih neimi thubuai relfelnak a nei. Thlang lam ram ih um Israel, Pathian innsang ih nauhak bik pawl cu Babilon pawl in sal dingih an kaih hlanteah Pathian in profet Jeremiah le Ezekiel cu Israel mi pawl hnenah Pathian in a lo hngilh lan ta lo ti ih sim dingah a thlah hai. A mi Israel pawl hnenah thukam thar Pathian in a tuahsal ding. Hi'h thukam thar ah cun Pathian innsang sungtel pawl thinlung sungah Pathian ih Thlarau ret a si ding timi thu a tel (Jer. 31:31-34; Ezek. 36:22-28). Pathian in a innsang a kaihruainak ding hrangah tuah dan thar a ra rero lai.

Asinain hi'h tuah dan thar in Pathian in ziang ti'n thukam a rak tuahciami pawl siatsuah lole thleng lo in a sunloih ding timi cu in sim lo. Israel mi tampi cun Pathian an hnong ih pathian dang an bia. Pathian daan palhbal tahrat in Pathian ziang an siar lo zia an langter. Cu mi cun Pathian riah a siater zet. Pathian cun thutiam a neihmi pawl sunloih a duh na'n a fa le tampi cu miphun dang pawl ih pathian bia dingih thlemlak sungah an tlu.

Cu'h lamzin cu thihnak a si. Eden hmuan sungih thilcangmi kha cing aw. Adam le Eve ih dodalnak ruangah milai hmuahhmuah kan thih theh a tul. An sualsir in Pathian hnenih kirsal lo in le Pathian ih duhdawtnak le thutiam pawl an zum lo a si le kumkhua nunnak an nei thei dah lo ding. An duh tiktik ah pathian dang thlun thei an si lo. Duh tiktik ah Pathian bia ih duh tiktik ah pathian dang

bia ti vek men a ngah lo. Kumkhua nunak nei dingah Pathian lawng zum in cu'h Pathian cu an zum ringring a ʈul.

Israel siangpahrang pawl ih nunnak kan zoh tikah Israel mi pawl ih dinhmun hi a hnok deuhdeuh. Pathian in na fapa in na tohkham a luah ringring ding ti ah David hnenah thu a rak kam. Asinain David ih tesin fapa tampi in Pathian an dungtun. Hi ti vek zumnak mal le rinumlonak cu Pathian in a zoh men thei lo. Cu vekin Pathian cun a thutiam a siatbal thei ve lo. Pathian in a thutiam a siatbal a si le, Pathian in a siami tumtahnak a nei ti thaw'n a bangaw ding. Ziang tinkim a theitu Pathian cun a siami tumtahnak a nei dah lo.

Amah a hnongtu le amah thaw'n a ʈhenawzomi miphun pawl hnenih a kammi thutiam pawl Pathian in ziang ti'n a tuah ding? A minung pawl cun thinlung thar an neih a ʈul. Anmah kaihruaitu dingah Pathian umpinak an ʈul. A ʈulmi cu kumkhua in siangpahrang si ding le Pathian aiawhtu famkim a si ding mi Abraham le David cithlah sungihsi'n a suak a ʈul. Cu mi pa cun milai zate'n thi dingih siatcamnak cu a siatsuah ding. Asinain cu vek cu milai fa zo vek in a tuah thei ding? Cu pa cu Pathian sinak a neih a ʈul. Ziang thil a cang pei?

A poi lo.....

Bung Linak

Pathian in a Innsang a Pehzom

Khrihfa pawl cun Jesuh leitlun a rat thu kan thei ðeh. Mipa ci tel lo in fala no le thianghim Mary in a hring (Mat. 1:18-25). Zumlotu tampi in naute Jesuh rannung rawleinak kuang sungih a ummi zuk an thei zet. Ahleicein Christmas tik le cu caan ih ceimawinak ah naute Jesuh rannung rawleinak kuang sungih an retmi zuk an thei zet. Christmas hla hlun tampi tla cun Thukam Hlun sungih messiah thu simciam pawl Jesuh in a kimter ti in sim.

Thinglamtah thu lengah Jesuh thuhla tampi a um

Voi tampi cu Jesuh thuhla kan rel tikah thinglamtah parih thi dingah leitlun ah Jesuh a rong suak timi deuh lawnglawng kan thupiter ðheu. Jesuh cu Pathian in kan sualnak in ngaithiamtheinak ding lamzin um sun a si ih cu ti ih Pathian ngaithiamnak kan co hnuah Pathian ih insaang ah kan luttheisal (Joh. 3:16). Zumtu tampi in Jesuh thu kan ruat tin te'n thinglamtah lawnglawng kan ruat ðheu. Cu mi cu a hman zet ko na'n, a thupi zet mi thu tampi in ðhelhter.

Thinglamtah hi thupi bik ih kan ret tikah Jesuh hmang in Pathian milai ah a cang timi thudik a hlo. Pathian milai ih a can a ðulnak a ruang tampi a um ti zumtu tampi in an thei lo. Jesuh hmang in Pathian milai ih a cannak a ruang pakhat cu Thukam Hlun sungih Pathian in milai hnenih a tuahmi thukam pawl famkimter dingah a si. A dang pakhat cu hlan deuh ih kan rel zo vekin vancungmi pawl in Pathian an dodal ruangah a suakmi siatnak remtharsal dingah a si.

Pathian in a tumtahmi le milai zate'n siatsuah a duh lo ruangah ni khatkhat ah minung pawl cu Pathian thaw'n kumkhua in an umtlangsal thei ding ti ih Pathian ih tumtahmi a cem lo. A tu le tu Pathian an hnenah a kirsal ih ngaithiamnak le amah thaw'n pehzomawknak a pek hai. Amah an zum ding hi Pathian ih duhmi a si. Minung in Pathian an zumnak cu amah Pathian thaw'n siseh, mi dang thaw'n siseh, remaw zet in an umtlangtheinak ihsi'n langter ding an si. Asinain Pathian cu a fa le pawl in an hnong ringring. Pathian in, "In zum le ka hnenah nan rinum a si ah cun, ka hnenah nan um thei lai so khaw," a ti tin te'n an soal deuhdeuh. Cu mi langternak ah Baibal cun Pathian fa le pawl cu khaltu nei lo tuu vek an si a ti (Isa. 53:6; Matt. 9:36). Khaltu a um lo tin te'n tuu pawl an vakvai vekin minung khal kiltu le khaltu a um lo cun an vaivuan.

Bung thum a cemnak lamih ka ngan zo vekin Pathian fa le pawl an Pathian hnenah rintlak zet ih an umtheinak dingah Pathian hnen lala ihsi'n thinglung thar le a umpinak (presence) an ðul. Pathian fa le pawl anmah hnen lala ihsin siseh an ton leh dingmi siatnak ihsin luatnak lamzin an a ðul. Pathian cun a fa le pawl a duhdawt tuk ruangah kumkhua nunnak an neih ding a duh. Pathian in milai hnenih thukam a tuahciam pawl sunloih dingah, thi dingih camsiatnak lingletter dingah, le a minung pawl in pehzom ih an zum vivo thei nak dingah Pathian hrangah lamzin dang a um a ðul.

Pathian dodalnak le thuthlunlonak ruangah a suakmi buainak pawl remsal dingah Pathian in ruahbanlomi lamzin a hmang. Amah Pathian cu milai ah a cang. Pathian in milai a pehzom a ʔul. Pathian ih khuakhanmi sungah Jesuh a lut timi hi tawkah kan hmu thei. Jesuh cu minung ah a cangmi Pathian a si (Joh. 1:1, 14-15; Col. 1:15-20; 2:6-9). Jesuh cu remthatsal ding mi buainak zate'n tifeltu a si.

Milai zate aiawh in a thi lawng ah milai zate thi dingih camsiatnak cu a lingletter thei ding. Simduhmi cu Jesuh thihnak cu thawhsalnak in a thlun a ʔul. Cu mi cu Pathian lawng ih tuahtheimi thil a si. Eden hmuan sungih dodalnak le cu'h dodalnak in a thlentermi siatnak pawl hmuahhmuah tifeltu cu Jesuh lawnglawng a si.

Abraham hnenih Pathian thukam kha na cing lai maw? Fapa an neihtheinak dingah Abraham le Sarah hnenah mak zet in Pathian a cangvai. Cu mi cu Israel miphun ih an hramthoknak a si. Babel ah a hnonzomi miphun hmuahhmuah cu Abraham ih tesin fapa pakhat in thlawsuah a pe hai ding ti in Pathian in Abraham a sim. Asinain cu vek cu minung fa zo vek in a tuah thei ding? Pathian amah lawng in a tuahtheimi a si. Miphun dang pawl thlawsuah pe dingah Pathian ih thukam famkimtertu ding cu Abraham tesin fa a si a ʔul. Jesuh cu Abraham ih tesinfa a si (Mat. 1:1; Luk. 3:34). Jesuh cu Pathian in a kamciami fapa a si ih Jesuh cun Pathian in a tantami miphun dang pawl neikirsaltu a si. Jesuh in Zentel miphun pawl cu pathian dang pawl ih thuneihsak le uknak sungihsi'n a runsuak hai ding ih Pathian innsang ah a zomter hai ding (Gal. 3:16-18; 26-29). Jesuh cu Pathian in Abraham a pekmi thukam famkimtertu a si.

Jesuh cu David cithlah khal a si ruangah siangpahrang si dingah David ih innsang sungin a suak (Mat. 1:1; Luk. 1:32; Rom 1:3). Jesuh cu Pathian in David hnenih a pekmi thukam famkimtertu a si. Siangpahrang si dingah Jesuh cun pu le pa dik a nei ih Pathian hnenah famkim zet in zumtlak in a um. Pathian thu thlun lo in a um dah lo. Sualnak khal a tuah dah lo (2 Kor. 5:21; Heb. 4:25; 1 Pet. 2:22). Jesuh cu a soal dah lo ruangah Sinai tlang parah Pathian in a tuahmi daan le thukam thluntu zohthimtlak famkim a si. Jesuh cu Pathian hmuahhmel taktak a si (2 Kor. 4:4; Kol. 1:5). Pathian hmuahhmel langter thei dingah Jesuh cu kan zohthim ding mi a si. Pathian in Jesuh keneh le a nun kan thlun ding a duh (2 Kor. 3:18; Kol. 3:10). Hi thu cu neta le kan rel leh ding. Jesuh keneh thlun hi dungthlun kan sinak san a si (1 Pet. 2:21).

Pathian milai ah a cang timi hi theihthiamhar le ruahhar zet mi a si. Pathian cu minung pakhat lawng a si lo ruangah milai ih a cantheinak a si. Pathian pakhat ah mi pathum an um ih an sinak a bangaw ʔheh. Cu mi pathum kan thleidanthiamnak dingah Baibal in, “Pa”, “Fa”, le “Thiang Thlarau”, ti in a hmang. Pathian pakhat ah mi pathum timi cu zumtu pawl in “Thumkom Pathian” ti ah kan ko. “Fapa Pathian” cu Jesuh sinak in minung ah a cang (Joh. 1:1, 14-15). Baibal zirsang pawl in cu mi cu “*Pathian sinak ih si'n Jesuh ah minung cannak*” (incarnation) ti ah an ko. A tican cu taksa nei lo Pathian taksa ah a cang tinak a si. Pathian in a tuahciami thukam hmuahhmuah famkimter ʔheh tu dingah Jesuh cu Pathian ih rinsanngammi umsun minung a si. Milai menmen in an tuah thei lo.

Minung pawl Pathian innsang sungah hruaikirsal dingin Pathian in leilungtlun ah a “Fapa” Jesuh a thlah ding ti cu leilung sersuah hlanihsi’n Pathian in a thei zo (Efe. 1:1-14; 1 Pet. 1:20), ti ah ka rak rel dah zo mi na cing lai ko ding. Khawruahharza a simi cu Pathian in milai innsang a neihtheinak dingah minung siduhnak, hremnak tuarduhnak a neih lawng si lo in thihnak tiang Jesuh in a tuar paih. Cu mi cu Thukam Thar in hi ti in a langter:

“Cu bangtuk a si ruangah leilung ih Khrih a rung lang zik tikah Pathian hnenah, “Raithawinak le peknak cu na duhmi an si lo; Sikhalsehla ka hrangah taksapum na remruat zo...Cule Daan cabu sungih ka thuhla an nganmi vekin a hnenah, “Maw Pathian, na duhmi tuah dingin hinah ka um,” ka ti,” ti ah a sim (Heb.10:5, 7).

Fapa Pathian Jesuh sinak in leitlun ah a suak duh hi lungawiza ngaingai a si. Pathian in milai hnenah a rak tuahmi thukam pawl thahnem lo ah an cang lawng si lo in dodaltu vancungmi pawl in an thlentermi tuarnak pawl remthatsal an t̄ul. Dodalnak ruangah Pathian cu minung ah a cang a t̄ul. Ziangahtile Pathian in Jesuh hmang in milai innsang a komnak milai hnenah Pathian Thlarau a ratlehnak ding hrang timtuahtu a si.

Tluksiatnak Remsal men lawng a si lo

Jesuh hmang in Pathian minung ih a canawk ruangah Pathian cu thitheimi ah a cang. Pathian a thitheimi minung ih a can hi a thupi tuk. Ziangahtile thihnak ihsi’n a thosalmi pa lawng in thihnak a neh thei. Na thi hmaisai ta lo ah cun thawhsalnak na nei thei dah lo ding. Jesuh cu Pathian a si ruangah, thihnak ihsi’n amah te’n nuntheisalnak huham a nei (Joh. 10:17-18). Jesuh a thih ding cu Pathian ih khuakhanmi a si ruangah leilung semsua hlanihsi’n Pathian in thihnak ihsi’n Jesuh a thotersal ding ti a thei (Tirh. 2:23-24, 32; 3:15; 10:40; Gal. 1:1).

Thawhsalnak in Pathian thaw’n in pehzomawtersal. Eden hmuan sungah Adam le Eve in dodaltu vancungmi, rulpi (Satan) ih ruahnak pekmi zum in Pathian an dodalnak in a thlentermi thatlona thubuai pawl cu tifel t̄heh a si zo. Zo khal Jesuh thihnak le thawhsalnak cun soal ngaithiamnak le kumkhua nunnak in pe zo, ti a zumtu hmuahhmuah cu kumkhua in Pathian ih innsang sungah an um ding (Rom 4:16-25; 8:10-11; 10:9-10; 1 Kor. 6:14).

Thihnak neh in Jesuh a thawhsal hnuah vanram ah a kirsal. Jesuh vanram a kirsal hnuah Jesuh cu siangpahrang thuneihnak pek a si ih Pathian kiangah bawi tokham parah a to (Mar. 16:19; Joh. 20:17; Col. 3:1; Heb. 12:2). Hi mi cu Thlarau Thianghlim zumtu pawl hnenah pek a si hlanah a cangt̄ulmi a si. Pathian a zumtu pawl hnenah Thlarau Thianghlim a um ding (Tirh. 2:33; Rom 8:9-11). Thlarau Thianghlim pek kan sitheinak dingah Jesuh van ah a feh a t̄ul (Joh. 14:25-26; 15:26; 16:7; Luk. 24:49).

Thlarau Thianghlim a ratnak cu Jeremiah le Ezekiel in an langterciam Thukam Thar famkimtertu a si (Jer. 31:31-34; Ezk. 36:22-28). Cu’h Thlarau Thianghlim cu soalnak tlunah nehnak in petheitu huham a si (Gal. 5:16-17). Thlarau Thianghlim hnaçuan cu Jesuh hnaçuan hnakin a nasa sawn ding (Joh. 14:12). Thukam Thar tuah thei dingah Jesuh in a thih ding le thihnak neh in a thawhsal a t̄ul

zia a thei. Curuangah neta bik Zaanriah an ei zaan ah Jesuh in a dungthlun pawl hnenah a thisen cu “Pathian thukam hngettertu thisen” an hrangah thletmi a si ti ah a ti (Mat. 26:28 Mar. 14:24; Luk. 22:20). Jesuh vancung ih a kir hnu le Thlarau Thianghlim pek kan si hnuah sualnak le thatlonak ral kan donak ah bawmtu nei lo kan si nawn lo.

A tawizawng in kan sim a si le milai innsang nei thei dingah milai in pehzom in Pathian an dodalnak le cu’h dodalnak in a thlentermi thatlonak pawl cu Pathian in a remthat a tul. Pathian minung ah cang in thatlonak pawl cu a tuahthatasal lawng si lo in thukam a tuahciam pawl hmuahhmuah amah rori in a famkimter.

Hi mi ka cabu thoknak ih ka lo suhmi kha von ruatsal aw: Pathian in ziang si a duh? Pathian in nangmah a lo duh! Thihnak le sualnak thubuai remthatasal dingah Pathian in a Fapa Jesuh leilung ah a thlah. Kumkhua in Pathian ih innsang sungih na umtheinak dingah Pathian in leitlun ah bangtu nei lo a Fapa Jesuh a thlah. Pathian in a innsang a kom. Cu mi lo cu lamzin dang a um lo. Hi thuthang tha cu kan nuncan ziaza ah a thumawklonak san tampi a um. Pathian duhdawtnak le rundamnak hi kan hlawhtheimi a si lo. Hi mi hin daan le dun thlunnak in in rundam thei lo zia a langter. A famkimlomi kan ziaza in Pathian ih rundamnak cotlak a si thei timi ruahnak cu aatthlak zet mi ruahnak a si. Kan ziaza thatnak in Pathian rundamnak hlawh thei si seh la Jesuh nunnak, thihnak, le thawhsalnak a tul lo ding.

Satan le amah bawmtu pawl

Pathian ih khuakhannak ah mangbangza thil pakhat a um lai ih cu mi cu thei lo ih nan um ding ka duh lo. Khawruahhar in na um men thei. Hi vek in vei tampi thu ka rel theu. Jesuh thihnak le thawhsalnak in Satan ruangih a suakmi sualnak a siatsuah zo a si le...Jesuh thihnak le thawhsalnak in leitlun a khuhthehtu sualnak a kham a si le...Jesuh thihnak le thawhsalnak in leitlun miphun dangdang uktu a sualmi vancungmi pawl ih thuneihnak a laksak a si le...ziangruangah Satan le khawsia pawl in Jesuh an that duh ding? Hi mi hi aatthlak zet thu a bang.

Hi thu hi ruat aw. Jesuh thihnak cu Pathian ih khuakhannak ih tawhfun a si. Thihnak neh in thawhsalnak a umtheinak dingah thihnak a um a tul. A hnațuan theh lo seh la Jesuh a Pa Pathian hnenah a kirsal thei lo ding. Cule Jesuh a Pa Pathian hnenah kirsal lo ta seh la, zumtu pawl kan nunnak ih a ummi siatnak neh thei dingah Thlarau Thianghlim pek kan si lo ding. Satan le thlarau sia pawl in Jesuh kha that lo in rak nungter hai seh la, Pathian ih tumtahmi a hlawhtling lo ding. Thlarau sia pawl an aa maw?

Hi thulu thuhla tampi ka ngan. Hi thulu hi mi’ thinlung a hip zet mi thulu a si. Thukham Thar thlarau sia pawl an aa maw si? timi thusuhnak fiang zet in a let. Tirthlah Paul in hi ti’n a sim:

Thlaici a tuhtu le tidai a toihtu cu an thupi lo. A thupi bik cu Pathian a si, ziangah tile thlaikho a thangtertu cu amah a si. A tuhtu le tidai a toihtu cu an danawknak a um lo; an hnațuan vekin Pathian in țuanman a pe hai ding. (1 Kor. 2:7-8).

“Uktu pawl” timi tɔngfang hi Paul in van ih a ummi thlarau sia pawl a kawhna ah a hmang (Efe. 3:10; 6:12; Kol. 1:16). Rel duh mi cu a fiang zet: Satan, khawsia le a sualmi vancungmi pawl in Pathian ih khuakhanmi an rak thei lo. Annih cun Jesuh hnaɕuan a thokpekte laiah Jesuh zo a si ti cu an rak thei. Jesuh cu “Pathian Fapa,” na si ti in le “Cungnung bik Pathian ih Fapa,” ti in an ko (Mat. 4:1-11; 8:29; Mak. 1:12-13, 21-24; Luk. 4:1-13, 31-37; 8:28). Pathian in Eden hmuan sungah a timtuahmi a rak tuahtok zo vekin Pathian cun amah thaw’n ukɕang dingah milai innsang neih a duh tho tho zia Thukham Hlun ah fiang te’n kan hmu thei. Pathian timtuahmi cangsuakter dingah Jesuh leitlun ah a rong tɔm timi hi Satan le thlarau sia pawl in thei ding an si na’n an rak thei lo. Ziang vekin Jesuh in Pathian ih timtuahmi a cangsuakter ding ti an thei lo. Jesuh in Pathian timtuahmi a tak in cangsuakter thei lo dingah kan tuahtheimi lamzin umsun cu Jesuh thah hi a si ti in Satan le thlarau sia pawl cun an ruat. Asinain Jesuh an thahnak cu Pathian ih timtuahmi famkimtertu sangka ongawmi ah a cang riangri. Satan le thlarau sia pawl ih tuahmi le cangvaihnak cu amah ih timtuahmi famkimtertu ah Pathian in a cangter ih a sualmi vancungmi pawl ih thuneihnak tla Pathian in a siatsuah.

Amah ih ral a simi thlarau sia pawl hnakin Pathian a let in a fim sawn ti men in Satan le thlarau sia pawl hmuhsuam in hnihsan men a ol te. Asinain Satan le thlarau sia pawl mi-aa bangter ding men ah Pathian minung ah cang in a innsang a pehzommi a si lo ti hi hngilh hlah. Nangmah le amah ih innsang neihsal a duh zet ruangah Pathian cu milai ih a cannak a si. Hi vek thil maksak Pathian in a tuahnak san dang a um lo. Nangmah a innsang ih a lo hruaikirsal thei nak dingah hi pawl hmuahhmuah hi Pathian in a tuahnak san a si.

Asinain hi thuanthu sungah theih ding mi thu tampi a um lai. Pathian ih timtuahmi sungah a tuah ding mi Jesuh in felfal te’n a tuah tɕeh zo. Tu ah cun a thupi zet mi Thlarau Thianghlim ih hnaɕuan le Thlarau Thianghlim pek kan sinak a ruang tɕha te’n kan zoh ding. Pathian in minung a tam thei bik in a innsang ih a hruaikirsal thei nak dingah a hnaɕuannak ih tel ve ding hi kan nun san a si ih cu mi hrangah Thlarau Thianghlim pek kan si.

Bung Nganak

Pathian in a Innsang Dung a Dawi vivo

Bung linak ih ka ngan zo vekin, Pathian Thlarau Thianghlim a ratnak cu profet Jeremiah le Ezekiel hmang in Pathian ih pekmi thukam thar famkimtertu a si (Jer. 31:31-34; Ezek. 36:22-28). Zumtu kan sungih Thlarau Thianghlim hnaṭuannak thawngin a siatciam i kan nuncan ziaza kan neh thei. Thlarau Thianghlim thawngin kan nuncan ziaza ṭhalomi nehtheitu kan sinak cu a sualmi vangcungmi pawl hmai beng vekin ruat aw. Cuhhleiah Thlarau Thianghlim pek kan sinak cu thlarau sia pawl va siim vek khi a si.

Thlarau Thianghlim a ra thlennak cun Babel lungdawl ah Pathian in miphun dang pawl tlunah thuneihnak a pekmi (Daan. 32:8) a sualmi vangcungmi pawl a siim hai. Hi ti ih a sualmi vangcungmi pawl cu Pathian riantu an rak sinak Pathian an dodal ruangah mi ṭha lo ah an cang. An kut tangah an ukmi miphun dang pawl an tuahsia (Saam 82).

Hi vek thil a cangmi pawl cu Jesuh in a thei ṭheh. Jesuh a thawhsal hnuih nganmi Thukam Thar (Tirhthlah ih si'n Thuphuan cabu cemnet tiang) kan siar tikah hi thil pawl hi kan thei thei lo.

A cem thoknak

Jesuh vancung ih a kirsal hnuah zumtu sungah Thlarau Thianghlim cahnak huham a thleng (Joh. 14:26; 15:26; 16:7; Luk. 24:49). Thihnak neh in a thawhsal hnuah ni 40 sung leitlun ah Jesuh caan a hmang. Cu'h ni 40 sung a dungthlun pawl hnenih a um sungah an hnenah Thlarau Thianghlim a ratcingnak ding thu a sim hai.

Cuti'n hmun khat ih an tonkhawmawk laiah, an hnenah hi ti'n thu a pek: "Jerusalem ih si'n khi hman ah feh hlah uh. Ka Pa in laksawng a lo pe ding ti ah ka lo simciam i kha hngak sawn uh. Johan cun tidai in baptisma a pe; asinain ni malte sungah Thlarau Thianghlim thaw'n baptisma pek nan si ding...Sikhalsehla nan hnenih Thlarau Thianghlim a rung thleng tikah cahnak huham thaw'n nan khat ding ih Jerusalem, Judea ram, Samaria ram hmuahhmuah le leilungtlun a deng tiang keimah i theihpitu nan si ding," ti ah a ti.

Tirhthlah cabu na siar vivo a si le Jesuh ih simmi a rei hlanah a thleng timi na hmu ding. Jesuh vancung a karsal hnu te ah (Tirh. 1:9-11) Thlarau Thianghlim a rung thleng ih zumtu pawl cun thlipi hrang bangtuk in a thawmvang an thei ih meisa hliau bang in an hmu. Hi mi cu Thlarau Thianghlim cangvaihnak thar a si ih Pathian cun hmuhtheihmi mangbangza thil thaw'n a nemhnget.

Pentikos ni a thlen tikah zumtu hmuahhmuah cu hmun khat ah an um. Hmakhat te ah van ih si'n thlipi hrang bang in thawmvang a rung ih an tonak khan cu a khat ṭheh. Cule lei bangtuk meisa hliau an rung suak zohzo ih meisa hliau cun a run dai fingfing. An zate'n Thlarau Thianghlim in an khat ih Thlarau in ṭongtheinak a pek vekin ṭong dangdang in an ṭong ciamco. (Tirh. 2:1-4).

A thuanthu kan siar vivo a si le Thlarau Thianghlim in zumtu pawl ƣong dangdang in thusimtheinak a pek hai. Leitlun hmun tinkim ihsi'n Jerusalem ah a fehmi Judah mi pawl hnenah thu an sim. Judah mi pawl hnenah Jesuh thihnak le thawhsalnak thu an sim. "Judah" timi hmin cu ram dang ah sal dingah hramhram ih hruaimi Israel mi pawl an kawhnak hmin a si. Isarael mi pawl ih an saltannak thuathu cu Thukam Hlun sungah a um ƣeh. Zumtu pawl in Jesuh thu an simmi a theitu Judah mi pawl cu Thukam Hlun sungih Israel ti ah kawhmi pawl an si. Leitlun hmun tinkim ihsi'n biaknak puai hmang dingah Jerusalem ah an ral.

Jerusalem khua sungih a ummi Judah mi pawl cun zumtu pawl cu Jesuh thluntu an si kha an thei. Cule annih cun zumtu pawl cu zu an ri ti ah an ruat. Asinain zu an rit ruangah zumtu pawl ƣong dangdang in thu an sim thei ti cu a cangtheimi thil a si lo. Curuangah Tirhthlah Peter cun Judah mi pawl ih hmuhsualnak cu a simfiang lawng si lo in na zet in a mawthluk hai:

"Ka phunpi Judah mi le Jerusalem ih a ummi pawl, nan zate in in ngai uh la, hi thil ih a tican ka lo sim hai ding. Nan ruah bangtuk a si lo; hi pawl hi zu an ri lo; zing lam nazi pakua lawng a si lai. Ziang so a si, ti ah cun profet Joel ih a rak simciamia a kimnak sawn a si. Profet Joel ih simciamia cu: Pathian in, ni netnak lamah cun hi ti in ka tuah ding. Mi hmuahhmuah parah ka Thlarau ka burh ding; Nan fapa pawl le nan fanu pawl in ka thu an phuang ding; Nan tlangval pawl in langnak an hmu ding; Nan patar pawl in mang an man ding; A si, ka salnu le ka salpa pawl tlun khal ah cu'h ni ah cun Ka Thlarau ka burh ding ih, ka thu an sim ding. Tlun lam van ah hmuhsaknak mak ka tuah ding ih, hnuai lam leilung par khal ah khawruahhar ka tuah ding. Thisen le meisa le meikhu sah zet a um ding.... Bawipa hnenah bomnak dil in a autu cu rundam an si ding. Ka phunpi Israel mi pawl, hi thu ka simmi hi ngai hnik uh! Nazareth mi Jesuh cu minung a si na in Pathian ih thuneihnak a nei a si, ti cu amah hnenin Pathian in a huham thaw'n thil khawruahhar le hmuhsaknak mak zetzet a tuahmi pawl ihsi'n a langter zo. Hi mi cu nanmah rori ih nan theihmi a si, ziangah tile nan lakih a cangmi thil an si. Pathian amah ih khuakhannak vekin nan kut sungah Jesuh pek ding kha a rak ruahcatciamia a si. Misual pawl ih forhfialnak in Jesuh thinglamtah ah nan khenbet ih nan that. Sikhalsehla Pathian in thihnak ihsi'n a thotersal ih thihnak huham sungihsi'n a luatter zo, ziangah tile amah cu thihnak ih kaihtartheimi a si lo....Pathian a Pa ih vorh lam kapah sunglawi zet ih thlenter a si zo ih a kam cia bangtuk in Thlarau Thianghlim cu a Pa hnenihsi'n a ngah zo. Atu ih nan hmuhmi le nan theihmi cu kan parih a burhmi amah ih laksawng a si." (Tirh. 2:14-19, 21-24, 33).

An mit rori in an hmuhmi le an hna rori ih an theihmi mangbangza thil cu Thlarau Thianghlim a rung thlennak thawngin a si, ti ah Peter in a sim hai. Jesuh thihnak le thawhsalnak ih tican an theihfiangtheinak dingah Pathian in Thlarau Thianghlim zumtu pawl hnenah a thlah, ti ah Peter in Judah mi pawl a sim. Jesuh cu Pathian ih hrilmi a si. Leilungtlun ah a rung ƣum ih Jesuh cu an that. Thihnak ihsi'n a thosal. Cu'h Jesuh cu nan zum a ƣul ti ah Peter in a ti. Peter thusimmi in mangbangza rah a suakter. Mi thawng thum lai in soal ngaidamnak co dingah Bawipa hnenah bomnak dil in an au ih rundamnak an co. (Tirh. 2:42).

Hi thuhla biakinn ah na thei dah a si le, a tlangpi thu in hi thu thok ihsi'n thusimtu pawl in kross thu an sim theu ti na thei ding. A dik, a sualnak a um lo. Ziangahtile kross le thawhsalnak ruangah Pentekos ni ah mangbangza thil a cantheinak a si. Asinain hi lawng si lo in a dang thupi zet thil a thlengmi a um ih cu mi cu kan thei ngah lo theu.

Thlarau ramlaknak

Tirhthlah bung hnih sungih thilthlengmi cu Thlarau Thianghlim a rung thlennak a si ti kha cing ringring aw. Pathian ih thukam thar a tuahmi sungah Thlarau Thianghlim a rung thlennak hi a thupibikmi a si. Hi thukam thar Pathian in milai hnenih a pekmi cu Pathian thutiam a si ti khal cing thea aw. Zumtu tampi in Thlarau Thianghlim pek kan sinak cu Pathian in Judah mi pawl lawng si lo in Zentel pawl tla neihsal a duh ruangah Thlarau raal a thoknak a si ti kan theingah theu lo. Babel lungdawl ih a hnonzomi miphun zate'n Pathian in neihsal hai a duh. Pathian cun Amah ih innsang dung a dawu vivo. A fa le pawl khoi tawh hmun an um khal ah an dung in a dawu thotho. A fa le pawl A hnenah hruaikirsal a duh ruangah leilungtlun hmun hla bik ih an thleng khal le Pathian cun an dung in a dawu ih a hawl hai thotho.

Tirhthlah bung hnih sungah Thlarau Thianghlim thlipi le meisa hliau hmang in a ra ti kan hmu (Tirh. 2:2-3). Meisa le “mei-alh khuu” hi Thukam Hlun sungah cun Pathian ih umpinak (presence) khiihmuhtu an si ringring (Suah. 13:21-22; Ezek. 1:4, 13, 27). Vei tampi ah phuusing hmang in Pathian a langaw theu (Isa. 6:4, 6; Ezek. 1:4; Job 38:1; 40:6). Peter thusimmi a theitu le Thlarau Thianghlim a rung thleng timi an mit rori ih a hmutu Judah mi pawl cun rundamnak ni a nai ti fiang zet in an thei.

Tirhthlah bung hnih sungih a thlengmi thil von ruatsal hman. Judah mi thawng thum lai Israel ram lengah an um. An pupa pawl hramhram in sal si dingih an rak umnak ram dang ah an um. Biaknak puai hmang dingah Jerusalem ah hmun tinkim ihsi'n an ra. Pathian ih hrilmi Jesuh thuhla le Thlarau Thianghlim a rung thlennak an hmu. Jesuh ih tuahmi thu an thei. Cule Jesuh cu an zum. Zumtu an an cang ih Jesuh ih zirhmi an thlun. Cutiin Jesuh a zumtu Judah mi pawl in ziang an tuah ding na zum?

An inn ciar ah an tlung

Ziang ruangah Jesuh zumtu thawng thum pawl an inn ah an kirsal a tul? An inn ciar ih an kirsal a tulnak cu Pathian in an parah ziang a tuahsak hai ti kha hnonzomi miphun pawl hnenah an sim a tul. Hi'h zumtu thar pawl cu thlarau sia pawl ih ukmi ram le miphun pawl lakah rinum zet in Jesuh dungthluntu ah an cang. Annih pawl cu Pathian ih innsang karh le kauter sinsin dingah Pathian ih hmanrua thea an si. Thuthang Thea phuangsuaq hmaisabiktu khal an si. Jesuh in ziang an tuah ding a duh? Jesuh cun a dungthlun pawl a fialmi hna an tuan ve ding a duh. Cu mi cu Thupek Ropi kan ti. Zumtu pawl cun hi mi cang kan thei zet: “Curuangah feh uh la miphun hmuahhmuah ka dungthluntu va siter uh; Pa le Fapa le Thiang Thlarau hmin in batisma va pe uh. Cule ka thupekmi

hmuahhmuah thlun dingin va zirh uh. Hngilh hlah uh, sa a cem lai hlan lo nan hnenah ka um ringring ding,” ti ah a ti. (Mat. 28:19-20).

Hi thupek ropi thu ah kan theihhrelh ðheu mi thil thupi a um. A thupi zet mi thil pakhat kan hrelh. Hi thupek ropi ah cang 18 nak ka kaan theu. Zumtu tampi in hi thupek ropi hmang in miphun zate hnenah Thuthang ðha sim ding ðuanvo kan neih thu kan rel tin te’n a tlunih cang 18 kan reltel ðheu lo. Jesuh in thupek ropi famkim zet ih in pekmi a tanglamah a thupitzetnak cafang dum ih ka nganmi zoh aw.

Jesuh cun a pan hai ih an hnenah, “**Lei le van ih thuneihnak hmuahhmuah cu ka hnenah pek a si zo.** Curuangah feh uh la miphun hmuahhmuah ka dungthluntu va siter uh; Pa le Fapa le Thiang Thlarau hmin in baptisma va pe uh. Cule ka thupekmi hmuahhmuah thlun dingin va zirh uh. Hnighl hlah uh, san a cem lai hlan lo nan hnenah ka um ringring ding,” ti ah a ti. (Mat. 28:18-20).

Na hmufiang maw? Lei le van ih thuneihnak hmuahhmuah cu Jesuh ta a si. Van ih thuneihnak timi cu theih a ol zet. Thihnak neh in a thosal ih van ih a kai hnuah Pa Pathian in Jesuh hnenah thuneihnak a pek (Kol. 3:1; Heb. 12:2). Asile “leitlun” ih thuneihnak timi in ziang si a sim duh? Hi mi hi kan hrelh ðheu. Jesuh van ih a kirsalnak cu leitlun ih thuneihnak a neitu pawl ih an thuneihtheinak a cemnak a si. Leitlun ih thuneitu pawl cu a sualmi vancungmi pawl an si ih Pathian in Babel lungdawl ah a hnonmi miphun dang pawl uktu dingah a hrilmi pawl an si (Daan. 4:19; 29:26).

Hinah thuneihnak nan nei lo

Jesuh thawhsalnak le van ih a kirsalnak ih rahsuakmi cu a sualmi vancungmi pawl in Pathian in a rak hnonmi miphun dang parih an neihmi thuneihnak an sung. Thuneihnak an nei thei nawn lo. Pathian ih hrilmi Jesuh cu Abraham le David cithlah si hman seh la rundamnak cu Judah mi pawl hrang lawng a si lo. Jesuh cu hmun tinkim ih a ummi minung hrangah Pathian ih hrilmi a si. Miphun hmuahhmuah tlunah Bawi si tlak cu Jesuh lawng a si. Thihnak neh in a thawhsalnak, vancung ah Jesuh a kirsalnak le Thlarau Thianghlim a rung thlennak cu a sualmi vancungmi pawl ih an thuneihnak a cemnak a si. Cu’h a sualmi vancungmi pawl cun huham cu an nei lai ko na in miphun dang pawl uktheinak thu a nei nawn lo.

Curuangah si Thukam Thar sung ah Jesuh thawhsalnak, vancung ih a kirsalnak le Satan ih cahnak a nehzonak thu thaw’n an pehzomaw ringring. Pathian in thihnak ihsi’n Jesuh a thawhter tikah (Kol. 2:13-14) “thlarau uktu pawl ih huham le cahnak tla cu thinglamtah ihsi’n a siatbal ðheh ih mi hmuahhmuah hmuh dingah ralkaihmi sal senpi hmaih an hruai ðheh bang in a hruai hai a si (Kol. 2:15). “Thlarau uktu pawl le thuneitu pawl” cafang hi Paul in Babel ah miphun dang pawl ih pathian ah a cangmi a sualmi vancungmi pawl thu a relnak ah a hmang ti kha von mangsal aw (Rom 3:38; 1 Kor. 15:24; Eph. 1:21; 2:2; 3:10; 6:12; Kol. 1:13).

“Uktu le thuneitu” hi nehciami thlarau sia pawl simduhnak ah Paul in tu le tu a hmanmi ðongfang a si. Thihnak ihsi’n a thawhsal hnuah Jesuh cu “vancung ah a kai ih Pathian vorhlam kapah a um

ih vancungmi hmuahhmuah le van ih thuneihnak le huham hmuahhmuah tlunah thuneitu a si (1 Pet. 3:22). Pathian in thihnak ihsi'n Jesuh a thoter hnuah thuneihnak hmuahhmuah Jesuh hnenah a pek. Cu tawkah Khrih cu uktu a si ih vancung ih uktu dangdang siseh, thuneitu dangdang siseh, bawi dangdang a ummi pawl tla siseh, an tlunah Khrih cu uktu bawi a si. Hi lei khawvel tlunah siseh, a ra leh ding mi leilungtlun ah siseh, thuneitu pawl hmuahhmuah ih tlunah Bawi bik a si (Efe. 1:20-21). "Cu'h hnuah a netnak caan a ra thleng ding. Khrih in thlarau lam uktu pawl, thuneitu pawl le huham neitu pawl hmuahhmuah a neh t̄heh hnuah Uknak cu Pa Pathian hnenah a pe ding (1 Kor. 15:24).

Thihnak ihsi'n a thawhsal hnuih Jesuh nunnak le vancung ih a kirsalnak in a sualmi vancungmi pawl in miphun dang pawl tlunih an thuneihnak a cemter ti ah Paul in fiang te'n a hmu. Curuangah Paul in Jesuh thawhsalnak le vancung ih a kirsalnak cu Zentel pawl hrangih rundamnak thaw'n a pehzomter ringring. A thosalmi Jesuh le Thlarau Thianghlim in thlarau sia pawl ih namnuai le tisiatnak sungihsi'n Zentel pawl luatnak an pek.

Babel lungdawl ah Pathian in miphun a t̄endarh t̄heh hnuah Abraham hnenah Pathian a lang ti kha theihngilh hlah. Ni khatkhat ah Abraham le a tesinfa pawl hmang in Zentel pawl in thlawsuah an dong ding, ti ah Pathian in Abraham a sim. Abraham hnenah Pathian ih thutiam cu Zentel pawl hnenah Tirhthlah si dingih hril le thlah a simi Paul cun fiang te'n a thei. Paul cun "Pathian cu zangfahnak neitu a si ti kha Zentel pawl in an thei ih an thangt̄hatnak dingah Jesuh in Abraham le a tesinfa pawl hnenah Pathian ih thutiam hmuahhmuah a famkimter t̄heh," ti ah Paul in a ngan (Rom 15:8-9).

Zentel pawl khal in rundamnak an co thei ti sim men in Paul a duhtawk lo. Pathian in Zentel miphun pawl ziang tik hman ah a hnonglan ta dah lo ti langternak ah Paul in Thukam Hlun sung ta tampi a lak ih a cakuat sungah a telh. Pathian cun Thukam Hlun sung khal ah Zentel pawl Pathian ih innsang sungtel an si ve ding a duh ringring. Thukam Hlun sungah Pathian ih hrilmi cu Jesse hram ihsi'n a si ding, ti Paul in a thei. Jesse cu David ih pa a si. A simduhmi cu Jesse ih tesinfa sungin Zentel pawl uktu a suak ding ih amah sungah Zentel pawl cun ruahsannak an nei ding" (Isa. 11:10). Paul in ni khatkhat ah tansanmi miphun pawl in a dikmi Pathian an biak leh ding ti a thei (Saam 117:1).

Pathian ih timtuahmi cu thlarau raaldonak sawn a si. Cu'h thlarau raal cu mi thawngthum parah Thlarau Thianghlim a rung thlennnak le mi thawngthum pawl in Jesuh an zumnak ihsi'n a thok (Tirh. 2). An umnak khua le ram tinkim ah cu'h zumtu thawngthum pawl cu an kirsal. Jesuh Khrih Thuthang T̄ha in thlarau sia pawl ih uknak le thuneihnak tangih a ummi ram a lak. Zentel pawl zumtu an can vivo nak simfiangnak ah Baibal in Pathian uknak ram a karhzai timi a hmang. Minung tampi an nuncan t̄ha lo le an biakmi thlarau sia pawl tansan tahrat in Pathian hnen an pan tikah Pathian ih innsang sungtel ah an cang. Cuticun Pathian ih uknak ram a karhzai. Thlarau sia pawl in kumkhua nunnak mi an pe thei lo. Cuti'n mi tampi in Jesuh an zum tikah thlarau sia pawl ih uknak ram a te vivo. Asinain Pathian ih uknak ram cu a t̄hang ih a karh vivo.

Thlarau lam zawng in kan rel a si le Pathian uknak ram a thleng zo. Kan hnenah a um. Asinain thlarau lam a si ruangah taksa mit in hmuh a theih lo. Cu'h a thlengzomi Pathian uknak cu a famkim hrih lo. Pathian in a innsang sungtel si dingah a duhmi le a duhdawtmi a fa le pawl hawl lo in a um caan second pakhat te hman a um lo. Catbang lo in a hawl hai. Ziang tik lai caan, khoi tawh hmun khal ah Pathian ih huham le thlarau lamih a mi nehnak a um theh. Amah ih innsang sungah a fa le pawl theh vivo dingah Pathian in a thuam ringring hai. Ni khatkhat ah Pathian ih timtuahmi cu a famkim leh ding. Atu ah cun Pathian ih timtuahmi a famkim theh hrih lo. A tam thei tawh in a innsang sungtel si dingah Pathian in minung a hawl rero lai. A netnak ah cun Pathian ih timtuahmi vekin ziang tinkim a famkim theh lai ding.

Bung Ruknak

Kumkhua in a Innsang hnenah Pathian a Um

A thupi zet mi thuhla in bung nganak ka cemter. Pathian ih Hrilmi Jesuh thihnak ihsi'n a nungsal. Thinglamtah parah Jesuh ih tuahmi a zum ih thihnak ihsi'n Jesuh a thosal ih Jesuh cu Pathian hnen kan thlenthainak lamzin umsun a si ti ah a zumtu cu kumkhua nunnak an nei ding. Jesuh kan zum zo ruangah Pathian ih uknak sungtel kan si zo ko na'n (Kol. 1:13) cu'h Pathian ih uknak cu famkim in a thleng hrih lo.

Pathian ih uknak famkim in a kim hrih lo vekin Satan le thlarau sia pawl nehnak le siatsuahnak hi famkim in a kim ngaingai hrih lo. Hi thil pawl a cang rero lai na'n a zate'n a thleng hrih lo. Satan in ka ta titheinak minung parah a nei thei nawn lo. Pathian uknak sungtel sinak a neitu parah Satan in thihnak huham a nei thei nawn lo. Zumtu pawl cu Jesuh an zumnak thawng in Pathian ih ta an si zo. Thihak ihsi'n nunter kan sitheinak dingah Jesuh in thihnak a neh zo. Zumtu cu Pathian le Jesuh thawn umtlang dingah kumkhua nunnak a neimi kan si zo (Rom 6:8-9; 8:11; 1 Kor. 6:14; 15:42-49). Asinain "khawvel daan sia siseh, van tloak le leikhawvel karlak ih thlarau lam huham neitu, Pathian thu ngai duh lo mi pawl lakah hna a t̄uan rero tu." Satan cu a tak in a um ih tu ni khal ah a cangvai rero lai.

Satan vekin thlarau sia pawl khal in thuneihnak an nei thei nawn lo. Asinain thlarau sia pawl cun a sung pe duh lo in kan sung ding ti thei cingin Pathian cu an do hrih thocho. Zo khal Jesuh sungah Pathian ih pekmi laksawng a cohlangtu cu "in ukto thimnak huham sungihsi'n...a Fahniang uknak sungah," in luhpi zo (Kol. 1:13). Pathian ih uknak a tum vivo ih Satan uknak cu a te deuhdeuh.

Sualnak le natnak leitlun ah a um ih kan mit in kan hmu rero tikah ziang tuahtheinak thazang kan nei lo ti ih ruah a ol zet. Cu vek caan ah thazang nei lo vekih um lo in a cemnetnak ah Pathian in ziang vek thil ka thlengter ding ti ah in simmi sawn kan zoh a t̄ul. Caan khat-hnih ah cun "tu'h san, san sia sungihsi'n kannih luatter dingah Khrih cun Pa Pathian duhnak thlun in kan sualnak ruangah a nunnak a pe zo," (Gal. 1:4) timi zum hi a har zet t̄heu.

Hman te'n kan sim a si le hi vekih kan um caan a um t̄heu. Baibal khal in hi vek ruahnak kan neih hi sual a ti lo. "...kan taksa ruangpi luatnak ding le Pathian fa cannak ding hngak in kan pumsa sunglam in kan hrum kan ai vekin atu'h caan tiang sersiammi hmuahhmuah cun nauhrin nat ih hrum-ai bangin an hrum an ai a si...Ni khatkhat ah sersiammi hmuahhmuah hi a ziamral ding mi saltannak ihsi'n luatter t̄heh an si ding ih Pathian fa le pawl ih comi a sunglawi luatnak cu an t̄awm ve leh ding," (Rom 8:20-23).

Thuanthu Rahsuakmi Maksak

A netnak lamah a maksak zet mi thuanthu ih cemnak rel ka duh. Kan cinkentheinak dingah thuanthu ropi pawl cun danglam zet mi cemnetnak an nei. Cu vekin Baibal thuanthu kan zoh a si le Baibal thuanthu ih a cemnak hi a ropi zet. Asinain Baibal thuanthu cemnetnak cu milai pawl thlarau ah kan cang ðheh ding ih mero tlunah kan vak rero ding, ti ah nan ruat a si le cu mi cu a dikmi a si lo. Kan zate'n Baibal thuanthu a cemnetnak lamah pek le kan co ding mi Pathian ih thutiam kan ruat ðheu. Tahðhimnak ah, kumkhua thi ding si lo in kumkhua in kan nung ding. Hi mi hi hngakhlap a um zet na'n kumkhua nunnak ih simduhmi cu kan theifiang ðheu lo. Caan tampi ah kumkhua nunnak timi cu a ðthatzia si sawn lo in a saunak lam relnak sawn ah kan hmang ðheu.

Baibal thuanthu cu nunnak thar thaw'n Eden hmuan sungah a cem ding ti kan theih hnu lawnglawng ah hi'h kumkhua nunnak ih ðthatzia kan thei thei ding. Baibal cabu cemnak Thuphuan cabu cun Baibal thuanthu cu milai tluksiat hlanih Eden hmuan sung vek a si ding, ti ah in sim (Thu. 21-22). Cu'h Eden hmuan sungah cun Pathian a um. Van le leilung an komaw. Jesuh khal cu tawkah a um. Nunnak thingkung khal cunah a um. A ngaingai te'n ti ah cun hi mi Eden thar cu Adam le Eve ih rak umnak Eden hmuan hnakin a ðha deuh. Thlarau sia pawl le mi ðha lo pawl cun Eden hmuan thar siatsuah dingah an tuahtheimi hmuahhmuah an tuah ko na'n an hlawhtling lo. Hi mi Pathian ih leilung thar siatsuahtu ding dodalnak a um nawn lo. A hramthok ah Pathian ih a rak semsuaheh vekin lei thar le van thar cu a famkim zet. Natnak le thihnak a um ve nawn lo. Thingkung siseh, ramsa siseh, minung siseh an thi nawn lo ding. Ei ding hrangah thahawknak a um nawn lo ih daan buarnak khal a um nawn lo. Hi tluk ih hmun nuam, ðha le mawi khoi tawk hman ah kan tepngah dah lo.

Eden thar thu kan ruat tikah Baibal thuanthu ziang vekin a cem ding ti fiang deuh in kan thei thei. Rome 8:18-21 sung kan siar a si le Pathian ih tumtahmi dik zet in kan thei thei. Pathian ih tumtahmi cu: "Pathian in a faale pawl a langternak ding caan...Pathian fa le pawl ih comi a sunglawi luatnak," a si. Asi, sersiammi cu luatter a si leh ding ih a thar ah tuah a si leh ding. Asinain Pathian ih timtuahmi sungah Pathian in a innsang a neihsal ðheh hlan tiang sersiammi cun ziamral le saltannak ihsi'n luatnak a hngak rero lai.

Simduhmi cu Jesuh a zumtu cu Pathian innsang sungtel ah an cang ih amah Pathian thaw'n kumkhua in an nung. Amah a zumtu pawl thaw'n kumkhua nung ding hi Pathian ih timtuahmi le hnañuan mi a rak si. Amah a zumtu pawl cu Pathian in kumkhua in a fa le pawl an si ding a duh ringring. Hi mi cu Pathian ih tumtahbikmi a si. Pathian thaw'n kumkhua kan nunnak ding hmun cu vanram ti ah kan ko. Asinain, cu'h vanram umnak hmun cu khoi tawk ah a si ti kan thei lo. Sikhalsehla cu'h hmun cu a mawi zet ding ih a nuam zet ding. Thuphuan cabu in Eden hmuan thar thu hi ti in a ngan:

"Cu'h hnuah van thar le lei thar ka hmu. A hmaisa ih a rak ummi van le leilung kha cu an hlo ta ih tiffinriat khal a um nawn lo. Cule Khuapi Thianghlim Jerusalem thar cu, a pasal ding mi tong dingah cei-aw in a timtuahawmi mo vekin Pathian hnen vancung ihsi'n a rung ðum kha ka hmu. Bawi

tohkham ihsi'n aw ring zet ka thei ih, "Pathian umnak inn cu minung hnenah a si zo. Amah cu an hnenah a um ding ih annih tla cu amah ih minung an si ding. Pathian amah rori an hnenah a um ding ih an Pathian a si ding." (Thu. 21:1-4).

Kan sinak hnget

"Pathian in a fa le pawl a langternak ding caan" le "Pathian fa le pawl ih comi sunlawinak" timi cu ni khatkhat ah kan hmuihmel thleng a si ding ih Jesuh vek kan si leh ding, ti langternak ih hmanmi a si. Johan in, "Ka duhdawtmi pawl, atu cu Pathian faate kan si zo; asinain ziangbangtuk kan si lai ding ti cu a fiang hrih lo. Sikhalsehla Khrih a rat tikah cun amah bangtuk kan si ding ti kan thei; ziangatile amah a si vek cekci in kan hmu ding," ti ah a ti. (1 John. 3:2). Rom cakuat sung khal ah cuvek thotho in a um.

"Pathian in a hrilciami pawl cu a Fapa hmuihmel keng dingah a thleidang cia hai; cuticun unau tampi lakah a Fapa cu upa bik a sinak dingah a si." (Rom 8:29).

Filipi cakuat sung khal ah hi ti in a um. "Sikhalsehla kannih cu vancung ram minung kan si ih, kanmah Runtu BAWIPA Jesuh Khrih vancung ihsi'n a rat ding kha kan hngak. Amah in a ɬawntai ih a thitheimi kan pumsa ruangpi hi a sunglawimi amah ih ruangpi bangtuk ah a thleng ding; cu mi tuahsuaknak dingah ziang hmuahhmuah amah ih uknak tangih rettheinak cahnak huham a neihmi kha a hman ding a si." (Fil. 3:21-22).

A famkimmi Pathian aiawhtu si dingah a thar in semsuaah kan si ding hi Pathian in kan hrangah a rak khaukhihiami a si. Jesuh cu Pa Pathian aiawhtu famkim a si vekin kannih khal Jesuh vek si dingah thleng rero mi kan si. Jesuh vek si dingah thleng rero kan sinak hnaɬuan cu a thok zo: "Kannih tla cu kan zate in kan hmai puan ih tuammi kan si nawn lo ruangah BAWIPA ih sunlawinak hi thlalang bangin a langtertu kan si. Cu'h sunlawinak cu Thlarau a simi BAWIPA hnenihsi'n a rat ruangah kan nunnak hi sunglawi sinsin in le Amah bang sinsin in, in thleng vivo a si." (1 Kor. 3:18). Thawhsalnak le hmuihmel thlengnak thaw'n Baibal in milai kan thuanthu a cemter. Thihnak ihsi'n kumkhua nunnak ah thawhter kan si ding ih thawhsalnak hnuah Jesuh ih a neihmi a thitheilomi taksa kan nei ve ding. Cu mi cu Paul in "vancung ruangpum" ti ah a ko (1 Kor. 5:35-58).

A netnak ih kan thlennak ding hmun le sunloih kan sinak ding thu ah ka duhbikmi Baibal bungcang hi a fiang tuk lo. Asinain cu mi cu Hebrew cakuat sungah a si. Cu tawkah cun Jesuh in Pathian le a tlenmi pawl hmel theihternak in tuah. Jesuh cu Pa Pathian le a rinummi Pathian innsang hmaiah a ding. Cule Jesuh cun Ka innsang sungtel le Ka unau an si, ti ih kawh dingah in zah pi lo. Ka unau an si ti ah ralɬha zet in a phuang. (Heb. 2:11). Cule Jesuh cun Pa Pathian hnen le a rinummi a innsang hnenah: "Na tuahmi cu ka unau pawl hnenah ka sim ding. An pumkhawmnak ah ka lo thangthat ding...Ngai hman! Hi tawkah Pathian ih i pekmi nauhak pawl hnenah ka um," ti ah a ti. (Heb. 2:12-13).

Kumkhua in Pathian ih innsang sungtel kan si ding hi na hrangah Pathian ih khaukhihciami a si. A netnak ah cun, Pathian ih ta na si ih kumkhua in a innsang sungtel ah na cang. Cu mi cu a thokte ihsi'n Pathian in a rak duhmi a si. Cu mi cu sersiammi in a ngai le hiar mi a si.

Kumkhua in t̄uantlangnak

Sersiammi thar sung vanram ah nun hi ziang vek a si ding, ti midang thaw'n nan ruahaw dah maw? Mi tampi in vanram ah cun cat lo in Pathian kan biak ding, ti ah an rel ka thei t̄heu. Mi hrek in le thu kan sut duhmi hmuahhmuah Jesuh kan sut ding, ti ah an ti. T̄hen khat in vanram ah cun hmun khat ah kan pumkhawmaw ringring ding, ti ah an ti.

A famkimmi Eden hmuan thar sungah ziang vekiin kan nung ding ih ziang vek thil kan tuah ding? ti ah kan mitthlam in kan suai rero t̄heu ko na'n Baibal kan zoh tikah fiang zet ngaingai in Baibal in a relnak kan hmu lo. Vanram ah cun cu vek kha vek a si ding ti ah a tlunih kan relmi vekiin Baibal in a rel lo. "Nehtu pawl le tuah hai seh ti ih ka duhmi a net tiang a tuahtu pawl cu ka Pa hnenihsi'n ka ngahmi thuneiinak kha an hnenah ka pe ve ding. Miphun dangdang tlunih uknak thu an hnenah ka pe ding," (Thup. 2:26). Jesuh cun a kiangah bawi tohkham parah totheinak thu a pe hai ding (Thup. 3:21). Ni khatkhat ah vancungmi pawl hman an thu kan t̄hen leh ding (1 Kor. 6:3). "Vancungmi pawl hman an thu kan t̄hen leh ding" timi san cu ziang a si? Atu ah miphun pawl zo in a uk ti kan ruat a si le vancungmi pawl thu kan t̄hen leh ding timi hi kan theithiam ding. Miphun a uk rero tu pawl cu a sualmi vancungmi pawl an si. Babel lungdawl ih thil cangmi kha cingsal aw. A sualmi vancungmi pawl cu Zentel miphun uktu ah an cang. Cu'h Zentel miphun pawl cun tu ni tiang thlarau sia pawl kut sungihsi'n Pathian ih runsuaknak a pumhlum in an co hrih lo. Pathian uknak ram cu nuam tete'n a karhzaimi a si. Mi pakhat tete karhzaimi a si. Cu'h Pathian uknak ram karhzainak cu a thok rero zo ko na'n t̄hehsuak a si hrih lo. Pathian uknak ram famkim in a thleng tikah caan netnak a thleng ding. Cu'h caan netnak ah cun Jesuh zumtu pawl in "vancungmi pawl thu kan then ding." A sualmi vancungmi pawl parah thu t̄hennak kan tuah ding. Cu'h caan ah cun a sualmi vancungmi pawl aiah kan siangpahrang le kan Unau a simi Jesuh thaw'n miphun pawl kan ukthlang ding.

Hi thu ka rel tin te'n thusut ding tampi ka nei t̄heu. Ziang vek hna kan t̄uan ding? Zumtu hrekhat mi dang hnakin thuneiinak an nei deuh ding maw? Zumtu dang pakhat tlunah bawi ka si ding maw? Ziang vekiin kan zate'n uktu kan si thei ding? Kan hna t̄uan t̄hatnak ruangah zumtu dang hnakin sinak sang kan co deuh ding maw?

A famkimlomi le sualnak thaw'n a khatmi leilungtlun ih um kan si vekiin a tlunih thusuhnak pawl in in buaipei t̄heu. A t̄lusiame le a siatsuahmi kan umnak leilungtlun in kan ruahnak khal a baalter. Hi'h kan umnak leilung siar lo theihmi kan nei lo ruangah ruahnak dik lo ihsi'n a suakmi thusuhnak kan nei t̄heu. Baibal kan zoh tikah kumkhua kan nunnak ding vanram ah bawi le a kut tang hna t̄uan ti vek a um nawn lo ding. Bawi le a kut tang hna t̄uantu pehkaihawknak si lo in vanram ah cun pa le fa vek karlak pehkaihawknak vekiin kan komaw ding. Pathian ih fa kan si ruangah vanmi siseh,

zumtu unau dang pawl thaw'n siseh, Pathian kiangah amah Pathian thaw'n hna kan t̄uantlang ding. Kan zate in Pathian ih tumtah vekin amah Pathian aiawhtu kan si thlang ding. Cule Jesuh lawng hi kan zoh̄thim bik mi kan Unau a si thlang ding. Cu tawkah cun Pathian fa kan zate'n Jesuh vek kan si t̄heh ding ih Pa Pathian aiawhtu rori kan si thlang ding.

Relduhmi cu Eden thar sungah cun bawi deuh ti vek sinak a um nawn lo ding. Innsang hmun khat te ah hnāt̄uantlang vekin kan um thlang ding. Innsang sungtel kan zate'n kan famkim t̄heh hnuah cun khawngtu le a dotdot ih ukawknak a hlo t̄heh ding.

A tlusiami leitlun ih kan um lai ruangah khawngawk le a dotdot ih ukawknak a um nawn lo nak ding hmun theihthiam a har zet. Pathian cun amah thaw'n a thokte ih̄si'n siter le coter in duh vek ih kan nun kan co thei ding a duh. Cule ni khatkhat ah cun Pathian in kan hrangih a tumtahmi vek rori in kan cangsuak leh ding. Baibal in, "Milai zo hman in a hmuh dah lo mi, zo hman in an theih dah lo mi, a cang thei ding ti ah zo hman in an ruah dah lo mi, cu mi cekci cu Pathian in Amah a duhdawtu hrangah a tumtahmi a si," a ti (1 Kor. 2:9).

A Tawinak le Tawite Theihter Hmaisarak

Baibal cu ziang a si ti kan thei ngah zo. Khuaruahharza thuanthu a si. Hi mi hnuah khoi tawk lamah kan feh ding ti ah na khawruah a har thei men. Pathian ih timtuahmi kan ziriami sungah kan ruahꨆulmi a thupizetmi ruahnak hrekkhat a um. Kan relmi thuanthu ih thoknak lamah Abraham thuhla ka nganmi a um.

Tirhthlah Paul in Abraham cu zohꨆhim ding mi rintlak zumtu a si a ti (Rom 4:1-12). Daan a thlun hlanihsi'n Abraham cun Pathian a zum ih a zumnak Pathian in a cohlang. Cu hnuah Abraham in Pathian pekmi daan a thlun ih cu'h daan a thlunnak cu Pathian a zumnak langtertu a si. Daan a thlunnak in a zumnak ai a rawl lo. A thupi bik mi cu zumnak hi a si. Thlarau dang hnenah si lo in Pathian hnen sawn ah rintlak zet ih zumnak kan neih a ꨆul zia thu neta ah kan rel leh ding. Zumnak le rintlak sinak hi a dangdang an si. An pehaw zet ko na'n an bangaw lo. Rundamnak le dungthlun sinak vek an si. Rundamnak le dungthlun sinak khal hi an pehaw zet ko na'n an dangaw.

A tlunih catluan hi neta ih ka relduhmi thu hrangah lamzin khihmuhtu a si. “Zumnak ih rinsantlak sinak” timi ꨆongbur cu kan zir lai ding mi ah in hruaitu a si ding. Hi ꨆongbur simfiang ka duh.

“Zum”

Hi cabu ꨆthen hnihnak ah Thuthang ꨆha thu kan rel ding. Thuthang ꨆha ziang a si, ti le ziang a si lo timi tla kan rel ding. Thuthang ꨆha ih tican kan zir ding. Baibal in Thuthang ꨆha a timi cu ziang a si? ti tla kan ruattlang ding. Hi mi kan theihfiang ding hi a thupi tuk. Ziangah tile Thuthang ꨆha kan zum ruangah Pathian ih innsang sungtel kan sitheinak a si. Rundam kan sitheinak khal a si. Rundamnak cu zumnak thawng in a si. Pathian ih in pekmi rundamnak cu zumnak thawng lawng in cotheimi a si. Cu lawng si lo in zumnak cu Pathian ih innsang kan pehzomtheinak dingah Pathian ih tuahmi lamzin umsun a si. Hi hmuahhmuah cu Jesuh ah a ꨆhumaw.

“Rinsantlak sinak”

Cabu ꨆthen neta bik ah dungthlun sinak thu kan zir ding. “Dungthlun” timi ꨆongfang cu “thluntu” ti duhnak a si. Jesuh thluntu si cu Jesuh dung kan thlun, ti le Jesuh nun kan cawng tinak a si. Jesuh in “Zo khal keimah i hmutu cun ka Pa a hmu zo”, ti ah a ti (Joh. 14:7, 9). Jesuh cun a nun daan in Pathian a duhdawt zia a langter. A Pa Pathian hnen le Pathian ih khuakhanmi sungah Jesuh cu rintlak in a um. Dungthlun sinak cu Pa Pathian le Jesuh ziang tlukin kan duhdawt ti langtertu a si. Pathian ih duhdawtnak congahtheinak ah dungthlun kan sinak a si lo. Pathian in kanmah runsuak dingih a khuakhanmi Jesuh in a famkimter lole a ꨆhehsuak ruangah Jesuh

hnenah ziang tluk kan lung a awi ti langtertu sawn a si. Dungthlun kan sinak in kan rundamnak hrangah Jesuh ih tuah t̄heh zo mi a airawl lo ih ziang hman khal a bet thei lo.

Dungthlun kan sinak cun Jesuh in kan rundamnak hrangih a tuahmi kan zum a si, ti langtertu sawn a si (Jeim 2:14-26).

Ka rel zo bangin zumnak le rinsantlak sinak cu an pehaw zet na'n a dangdang an si. Tican bangawmi, t̄ongfang dangdang an si lo. Cu vek thotho in Jesuh dungthlun kan sinak le rundamnak khal an dangaw. An pehaw zet ko na'n an bangaw lo. Kan rundamnak hrangah Thuthang T̄ha kan zum. Cule Jesuh hnenah rintlak kan sinak cu dungthlun kan sinak in kan langter.

Ṭhen Hnihnak: Thuthang Ṭha

Bung Sarihnak

Thuthang Ṭha cu Ziang a si?

Bung sarihnak tiang hman kan thleng zo ih hi tawkah Thuthang Ṭha cu ziang a si? ti ih thusuhnak tuah hi a mawi lo zet tla a bang. Baibal thuanthu zirnak ah caan rei nawn kan hmang zo. Cu'h thuanthu cu Pathian in a innsang sungtel kan si ding ziang tlukin a duh timi a si. Thuthang Ṭha kan zum lawng ah Pathian innsang sungtel ah kan cang thei.

Zumtu ka si a tiaw ko na'n Thuthang Ṭha theifianglomi zumtu tampi ka tong hai. Zumtu hrekkhat cun Thuthang Ṭha cu ziang a si ti hman an rel thiam lo. Zumtu hrekkhat cun fiang zet in Thuthang Ṭha an rel thei ko na'n Thuthang Ṭha hi theih olzetmi a si ti hi zum dingah an taalbuai theu. Cu pawl hrangah cun kumkhua nunnak kan cotheinak dingah a ṭulmi taktak cu Thuthang Ṭha zum lawng a si ti hi cohlan a har zet.

Ziang ka sim duh si pei ti ah mangbang in nan um thei men. Kei tla cu vek ciah in Thuthang Ṭha ka theih dan le ka pom dan a si. Zumtu ka theihmi hrekkhat tla cu vek ciah in Thuthang Ṭha an pom, ti ah na ruat men thei.

Thuthang Ṭha kan theihfiang ngaingai thei nak dingah Thuthang Ṭha ih tican simfiangnak in ka thok ding. Cule hi mi thaw'n pehparin fiang zet in Thuthang Ṭha kan theihtheinak dingah a thupimi thusuhnak ka tuah ding. Cule hi tawkah Thuthang Ṭha a silomi thu tla kan rel a ṭul. Cu tawk kan thlen tikah ka rel zo vekin zumtu hrekkhat in Thuthang Ṭha zum cu kumkhua nunnak lamzin umsun a si ti an cohlantheilonak a san na hmu ding.

Thuthang Ṭha cu ziang a si?

“Thuthang Ṭha” timi ṭongfang ih tican hi simfiang a ol zet. Baibal ih sim vek a si le “Thuthang Ṭha” timi cu “rundamnak thu” ti a si. Thuthang Ṭha timi ṭongfang cu Greek cafang a si. Greek ṭong cu Thukam Thar cubu an ngannak ah an hmanmi ṭong a si.

Thuthang Ṭha timi cu “rundamnak thu” a si ti kan theih a tha. Asinan cuih “rundamnak thu” ih a sungum thu cu kan rel dah lo. Thuthangtha cu ziang a si? ticu kan simfiang konan cuih Thuthangtha ih a sinak diktak cu kan rel theu lo.

Curuangah Thuthangtha cu ziang a si? timi kan ruattlang pei. Pathian ih in pekmi rundamnak cu ziang a si? Thuthang Ṭha sungih a ummi a sung thu zate'n ziang a si? Ziang ruangah Thuthang Ṭha a si? Thuthang Ṭha timi ṭongfang hi voi zakhat zik lai Thukham Thar sungah a lang. Voi tampi a lang ruangah ziang a si timi kan theih a ṭul

Thukham Thar ngantu dang hmuahhmuah hnakin Tirhthlah Paul in Thuthang Ṭha timi ṭongfang hi a hmang tam deuh. Jesuh thuhla a simphuannak ah Paul in Thuthang Ṭha timi a hmang.

“Ka u le ka nau tla, nan hnenih ka rak phuami Thuthang ṭha kha atu ah lo theihtersal ka duh. Cuih Thuthang ṭha cu nan pomciam i le nan zumnak hnget zet ih a dinnak hmun a si. Nan hnenih ka phuanciam i Thuthang ṭha a si ih hngek zet in nan pom a si ah cun rundammi nan si....Ca Thianghlim sungih nganmi veki Khrih cu kan sualnak ruangah a thi; an phum ih, Ca Thianghlim sungih nganmi veki, ni thumnak ah thawhtersal a si,” (1 Kor. 15:1-4).

Paul in a simmi thu kim zet in a tangih Baibal bung le cang ah a simfiang:

Khrih Jesuh ih siahhlawh le a tirhthlah, Pathian in a Thuthang ṭha phuangu tu dingah a hril ih a kawhmi keimah Paul...kan Bawipa Jesuh Khrih thuhla a si: Minung a sinak lamah cun amah cu David tesinfa sungihsi'n suakmi a si. Pathian a sinak le a thianhlimnak lamah cun, thihnak ih si'n thawhter a si ruangah Pathian Fapa a sinak cu a nasa zet mi huham thaw'n langter a si zo. Khrih hrangah le amah thawng in mi hmuahhmuah in an zum ih an thluntheinak dingah Pathian ih a tirhthlah sinak cu covoh ah i pek.... (Rom 1:1-5).

Hi mi bung-cang sungah Thuthang ṭha sungah a ummi thu a fiang zet. Thuthang ṭha sungah a ummi thu pawl cu:

- Pathian in a Fapa a thlah...
- David tesinfa sungihsi'n a suak...
- Jesuh Khrih ah milai sinak nei in...
- Kan sualnak ruangah a thi...
- An phum...
- Cule thihnak ih si'n a thosal...

Hi pawl hi Thuthang ṭha ih sungum thu pawl an si. Kan hrangah Pathian ih timtuahmi thuanthu kan rel zo veki Thuthang ṭha ih sungum thu ka lo simfiangsal ding:

Pathian Fapa minung ah a cang. Harsatnak tuar in nangmah le keimah Pathian innsang sungtel si thei lo dingah in dawnkhamtu kan sualnak ruangah Pathian Fapa cun harsaknak tuar in thinglamtah parah a thi. Thihnak neh in amah lawng Pathian dik tak a simi Jesuh ih Pa le kan Pa hnenah kumkhua ih kan umtheinak dingah Jesuh cu thihnak ih si'n a thosal.

Hi mi Thuthang ṭha a si le, ziang ruangah a ṭha ti ah kan ko? A ṭha ti ih kan kawhna k san tampi a um. A ṭha ti ih kan kawhna k san pakhat cu kan thil tuahṭhatmi parah kan rundamnak a ṭhumaw lo. Thil ṭha tampi kan tuahmi ruangah kan rundamnak kan hlawh ti vek a um lo. Thuthang ṭha ih sungum thu ah na tuah cia zo mi, na tuah ding mi le na tuah ṭulmi ti vek a um lo. Thuthang ṭha cu na hrangah mi pakhat in a tuah ṭheh zo mi sawn a si. Cu mi cu kan zate hrangah Thuthang ṭha a si. Ziangah tile zo hman kan famkim lo. Zo hman in Pathian lung kan awiter thei ringring lo. Pathian innsang sung um dingah zo hman kan ṭha taw k lo. Pathian hmin pek dingah zo hman kan phu lo. Mi pakhatkhat in Pathian ih cohlanlak ah in tuah a ṭul. Cu mi cu Thuthang ṭha ih sungum thu in ziang ti'n a cang timi fiang zet in in sim.

Paul cun Pathian hna a ꠘuannak ah mi dang Thuthang ꠘha a simmi cu “mi hmuahhmuah in an zum ih an thluntheinak dingah” ti ah a rel timi kha hmnsin aw. Paul cun a thusimmi a theitu pawl in a simmi thu “hngget zet” in an kaih ding kha a duh. Thuthang ꠘha cu ziang ti’n na “thlun?” Tihnimnak na lak a ꠘul maw? Sumpai na pek a ꠘul maw? Mi ꠘha na si ta a ꠘul maw? Ziang tik lai caan khal ah na nun a neem a ꠘul maw? Cotlak si dingah na tuah ꠘulmi a um maw? Hi mi pawl hmuahhmuah hi thil ꠘha an si ꠘeh ko na’n Pathian cun “na zum ih na thlun ding” sawn kha a duhmi a si. Na zumnak thaw’n lawng in Thuthang ꠘha cu na thlun thei ding.

Tha te’n hmnsin aw. Paul in “an zum ih an theihtheinak dingah” ti ah a ti lo. Jesuh sinak ah Pathian minung ah a rung cang timi hi famkim in kan thei ꠘeh thei lo ding. Thihnak ihsi’n ziang ti’n Jesuh a nungsal? ti khal kan thei thei lo ding. Thil ziang kim a zate’n kan thei ꠘeh thei lo hi a poi lo. Pathian khal in ziang kim kan thei ꠘeh dingin in phut lo. Kan thei ꠘeh maw thei ꠘeh lo ti ah hniksakkak tuah ih on a ꠘul lo. Pathian ih a duhmi cu zumnak sawn a si. Zumnak kan neih hnuah Pathian thu dangdang cu kan thei leh ko ding.

Thuthang ꠘha ih sungum thu ah a thupi bik mi cu thil soal na tuahmi hmuahmuah le thil ꠘha na tuahlomi hmuahhmuah soalnak Pathian in a lo ngaidam timi hi a si. A innsang ah kumkhua in hmun cotheinak laksawng Pathian in a lo pek. Cu’h laksawng cu a duhdawtnak le mi a zangfahnak langtertu an si. Baibal in “a hmunmi duhdawtnak” (steadfast love) le Pathian in “mi a zangfahnak” (kindness) aiah “zangfahnak” (grace) timi ꠘongfang voi tampi a hman. Pathian hnakin a caksawnmi huham siseh, thlarau siseh, an um lo ruangah soal ngaithiamnak in pe dingah zo hman in Pathian hramhram in an fial thei lo. A innsang sungtel na si ding a duh ruangah Pathian in rundamnak a lak rori in a lo pek. Pathian cun na zum ding lawng a lo ngen.

Cu mi cu Pathian timtuahmi Thuthang ꠘha a si.

Ziang ruangah Thuthang ꠘha kan ꠘul?

Hi thusuhnak cu ka let zo ti ah in ruat men thei. A si, hi thusuhnak cu khat lam zawng in ka let zo ko na’n zumtu tampi nun ka zoh tikah hi thusuhnak hi fiang deuh ih rel ka duh.

Ziang ruangah Thuthang ꠘha kan ꠘul? Thulehnak cu Thuthang ꠘha lo cun kumkhua nunnak kan nei ih Pathian thaw’n umtlangtheinak ding ruahsannak kan nei lo. Kan soalnak ruangah Pathian thaw’n a ꠘenawmi kan si. Curuangah Thuthang ꠘha zum lawng hi cu’h ꠘenawknak damtertu a si.

Baibal in soal kan sinak ziaza tampi’n a langter. Jesuh cun “a hlomi hawl ding le run ding ah ka ra” ti ah a ti (Luk. 19:10). Kan ꠘhatlonak le kan soalnak ruangah thlarau lamin mithi cia ih suak kan si (Efe. 2:1, 5). Cule Pathian ꠘihzah lo, misual le mihlothlau kan rak si (Rom 5:6). Pathian ih pekmi nunnak sungah covo ziang hman kan nei lo (Efe. 4:18) ih Pathian ih ral kan rak si (Kol. 1:21). Ziangruangahtile Pathian ih raal kan rak si (Rom 5:10). Dinmun sia tuk mi ah kan rak ding.

Kan zohciami Baibal thuanthu in ziang ruangah hi vek dinhmun sia tuk mi ah kan um ti in simfiang. Pathian innsang sungah kan rak suak lo. Mi dang innsang sungah kan rak suak. Cu cingin Pathian cun amah ih innsang sungah umter in duh. Pathian tel lo cun kan duhmi tuah le ngah duh ah kan thluak le kan zalennak kan hmang ringring. Cu vekih kan um tikah mi dang kan nater ̣heu. Cu lawng hman si lo in kanmah le mah khal nasa zet in natnak kan pe-aw ̣heu. Pathian hmel famkim in kan langter thei lo tin te'n Pathian ih daan kan buar ringring tinak a si. Mi dang kan siatsuah, natnak kan pek le kan bum tikah sual kan tuah a rak si. Misual ci kan rak si. Mah zawn lawng ruat le dodal hmang mi hrimhrim kan rak si. "Kan zate'n misual kan si ̣heh ih Pathian sunlawinak kan co ban lo," (Rom 3:23).

Hi vek thu theih hi duh a um lo zet. Beidong le thinheng ih um a ol te. Asinain Thuthang ̣ha a simi cu hi vek kan si ti thei cingin Pathian cun in duhdawt tho. Misual si cing in Pathian in in duhdawt timi Thuthang ̣ha cu biaknak dang pawl ih an zirhmi rundamanak thaw'n an danawknak a si. Biaknak dang pawl cun sualnak hi a poimi a si lo ih na ̣hatnak in rundamnak na co thei, ti ah an zirh. Annih cun thupi zet ih an tuahmi biaknak puai hman te'n na hman a ̣ul, dik zet in an thlacamnak tla na sal thei a ̣ul, biaknak lam ni thupi pawl na ulh a ̣ul ih thil ̣ha hmuahhmuah na tuah thei ̣heh an ̣ul an ti.

Thuthang ̣ha lawnglawng in minung zangfakza kan sinak le kan dinhmun a rel. Baibal ih Thuthang ̣ha lawnglawng in mah le mah bomawktheinak thazang kan nei lo ti in zirh. Biaknak dang pawl cun mi an bum. Annih cun Pathian thaw'n nan ̣thenawknak nangmah te'n na reṃha thei ti ah an ti. Cule annih cun Pathian thaw'n nan karlakah thubuai na nei lo ti in an lo zirh men thei. Thuthang ̣ha lawnglawng hi minung kan sualnak le buainak cu Pathian lawng in a reṃha thei ih cu'h Pathian cun a rem ngaingai a si, ti ah in zirh. Thuthang ̣ha cu a tluangtlam tuk. In nater ̣heu na'n Thuthang ̣ha cun thudik in sim. In nater ̣heu ko na'n thudik in simtu cu in duhdawtu an si. Kan sinak dik lo in simtu cu in duhdawtu an si lo.

Rundam kan sitheinak dingah lamzin dang an um maw?

Hi thusuhmi sannak ka tuah zo ko na'n a dang deuh ih sannak tuah ka duh.

Pathian in a lak rori in sual ngaithiamnak, rundamnak, le kumkhua nunnak in pek. Hi pawl cu kan hlawhtheimi thil an si lo. Kan hlawh thei hrimhrim lo. Pathian in in ngenmi cu kan zumnak hi a si. Cu'h zumnak ih tican cu Pathian in kan hrangih a timtuahmi parah kan rinnak kan ̣thum ding hi a si. Cu mi cu kan sinak Jesuh in a rem ̣heh zo timi zum hi a si.

Asinain Thuthang ̣ha zum timi san pakhat cu zirhnaak dang le ruahnaak dang pawl in rundamnak an zirhmi va zum duh lo khi a si. Sual ngaithiamnak le kumkhua nunnak kan cotheinak ding lamzin dang a um lo ti fiang zet in Baibal in in zirh. Hi thu hi von ruatsal hman! Van thlentheinak lamzin dang rak um bang ta seh la a rapthlak zet mi thinglamtah parah thihnak tuar dingah Pa Pathian in a Fapa Jesuh a thlah duh ding maw? Van kan thlentheinak dingah Fapa Jesuh minung ah cang in thihnak in nehsak a ̣ul. Cu mi cu lamzin umsun a si. Pathian in in timtuahsakmi zum lawnglawng

hi rundam kan sitheinak a si. Jesuh siar lo zo hman in in run thei lo (Tirh. 4:12). Hi thu hi Jesuh amah rori in danglam deuh in a rel: “Keimah cu lamzin, thutak, le nunnak ka si. Keimah hnenin siar lo zo hman ka Pa hnenah an thleng thei lo” (Joh. 14:6).

Jesuh hnenihsi'n siar lo zo hman Pa hnen kan thleng thei lo timi thu cu a fiang zet mi thu a si. Jesuh in in tuahsakmi um lo seh la zo hman Pathian innsang sungtel kan si thei lo. Thuthang Ṭha sungah ziang vek thlarau dang zumnak khal na duhduh in na bet thei lo. Thuthang Ṭha cu amah te'n a famkimmi a si. Thuthang Ṭha zum timi cu zumnak dangdang dungtun khi a si. Cu mi cu Baibal in sualsirnak a timi lakah pakhat a si. Sualsirnak ah a telmi thu dang kan rel leh ding.

Thuthang Ṭha a silomi cu ziang a si?

Thuthang Ṭha cu Jesuh in kan hrangah in tuahsak ṭheh zo mi thu a si, ti cu a fiang tuk zo. Sual ngaithiamnak, kumkhua nunnak, le rundamnak pawl cu Jesuh in a tuah ṭheh zo mi a zumtu pawl hnenah pekmi laksawng an si. Biaknak dang pawl ih zirhnak cu a hnoksak zet. Annih cun ziang ti'n na remaw thei ding timi ruahnak le thlarau dangdang na lungawiter theinak ding lamzin an lo zirh. Asinain Baibal cun Pathian ih timtuahmi cu cu vek a si lo ti ah in sim. Thuthang Ṭha cu theihfiangternak co ngah a si lo. Thu na theih thei lo mi theifiang dingah nangmah sung zohawk tla a si lo. Thuthang Ṭha cu thlarau lam thu theih kan zuam rero nak khal a si lo. Thluak lam fimnak siseh, ruahnak lam fim zuamnak le cangvaihnak phunphun tu laiah an um. Asinain, cu pawl cu Thuthang Ṭha an si lo.

Cu vek ruahnak pawl cu Thuthang Ṭha an si lo, ti ol te'n theih an theih ih ol te'n kan hnontheimi khal an si. Thuthang Ṭha thaw'n an dangaw tuk lawmmam. Asinain Pathian in kanmah run dingah in tuahsakmi zum thei lo dingah zumtu tampi dawnkhamtu thil a um.

Ka rel zo vekin zumtu tampi Thuthang Ṭha zum thei lo in an taalbuai ṭheu. A san cu mah ih tuahṭhatnak thang sungih an awhawk ruangah a si. Thuthang Ṭha cu ziang a si ti cu an rel thei ko ding na'n Jesuh in in tuahsak ṭheh zo mi zum hi kumkhua nunnak kan neihtheinak lamzin umsun a si ti zumnak hi a tawk ah an ruat lo. Pathian in in pek lai ding mi thil ṭha co dingah anmah lam in thil ṭha tuah ṭul ah an ruat. Ziang thil ṭha hman tuah lo in a lak rori ih ngah cu ṭha ah an ruat lo.

Kan sualnak ruangah thin nuam lo ih kan umnak khal hi a si lo lam in thu in ruattertu a si. Cu mi cun Pathian in a lak le ngenmi nei lo rori ih in pekmi Thuthang Ṭha hmufiang thei lo dingin kan thazang a zengter. Mi tampi cu a lak in laksawng an don tikah an sualnak ruangah thin nuam lo in an um ṭheu. Cule a liam cia caan ih thil ṭha an tuahmi an von ruatsal ih thil ṭha an tuahmi an theiaw lo a si le Pathian hnenihsi'n laksawng co dingah thil ṭha kan tuah a ṭul ti ah an ruat. Cule thil ṭha an tuahmi ruangah laksawng cotlak ah an ruataw.

Kan sualnak ruangah thin nuam lo ih kan umnak in kan mit in cawter ṭheu ih Thuthang Ṭha sungah a ummi Pathian ih duhdawtnak kan hmu thei lo ṭheu. Cu vek ruahnak cun Pathian in a lak ih in pekmi laksawng cohlang men lo in kan zuam ih kan hlauh a ṭul timi ruahnak ah in hruai.

Hi mi hi ṭongkam hrang zet ah na ruat men thei. Asinain hi thu von ruatsal aw. Mi pakhat in na sunglawi ih man na nei a lo titheinak dingah har zet ih na zuam a tul. Curuangah nangmah le nangmah na thupitawkter a ṭul. Nangmah le nangmah mi dang ih duhdawtnak cotlak le manneimi na si an lo ti ding cu na tumtahmi a si tikah mi dang pakhat kha thupi ah na ruat thei lo. Kanmah le kanmah ṭha ih kan theihawk ding hi kan duhciomi a si. Kan comi thil ṭha cu cotlak kan si ti khal kan duh. Cu vekin mi dang khal in in ti ding kan duh. Mi ṭha in ti seh ti kan duh ruangah mi dang khal in thil ṭha in pek ding kan duh.

Asina'n cu mi cu Thuthang Ṭha in a palh a ti. Thuthang Ṭha cun cu vek ruahnak cu mah le mah thupitawkternak lamzin ah mi a hruai ti ah a langter. Cu vek aiah Thuthang Ṭha cun kan tangdor le Pathian ih laksawng cotlak kan si lo ti kan theihawk ding kha a duh. Thuthang Ṭha cun mah ih tuahṭhatnak si sawn lo in Pathian le Jesuh sawn a thupiter. Curuangah zumtu tampi hrangah hi vek zirhnak cu cohlan a har zet. Ziangahtile Thuthang Ṭha cun kan rundamnak thu ah thangṭhat le lom kan co ding a duh lo.

Thuthang Ṭha cun na tuahtheimi ziang hman a um lo in ti. Asinain Thuthang Ṭha cun zo kan si timi fiang te'n in zirh. Minung nan si ruangah Pathian in a lo duhdawt ti ah Thuthang Ṭha cun in sim. A thok pekte ihsi'n Pathian in lo bawm ding a tum. Pathian in na sinak ihsi'n lo runsuak a tumnak ah nangmah lam in thil ṭha na tuah ṭulmi a um lo. Cu mi ciah cu Pathian ih Thuthang Ṭha timi a si.

A tlusiami leilungtlun ah tlangleng kan si ruangah kan sinak taktak in theiṭhehtu cun in duhdawt thei lo ding, ti ah kan ruat. Curuangah Pathian cu ziang kim theiṭhehtu a si vekin Pathian in in duhdawt paih ding ti kan ruat thei lo. Kan ruahnak, ṭongkam, duhmi, le kan cangvaihnak a zate'n Pathian in a thei ṭheh. Thil kan tuahsualmi zate ruangah thin nuam lo in kan um ih Thuthang Ṭha sungih Pathian duhdawtnak cohlan ding hi har kan ti zet. Kan sualnak le kan mawhnak ruangah Pathian in in duhdawt timi cu sullam nei lo vek ah kan ruat.

Pathian in laksawng a lak in in pe, ti cohlan har kan ti hman ah Pathian ih in pekmi kan zum a si ah cun Pathian innsang sungtel kan si thotho. Pathian innsang sungtel si thei dingah kan zuamnak in Pathian fa kan sinak thawng in kan neihmi daihnak le lungawinak a roter. Pathian duhdawtnak cotlak si ding le a innsang sungtel si thei dingih zuamnak in Pathian ih zangfahnak le duhdawtnak Thuthang Ṭha cu mah ih felnak, tuahṭhatnak le tlinnak ih ṭhumawmi ah a cangter. Thuthang Ṭha kan zum thok laiah Pathian in in duhdawt ti kan theih vekin Pathian in in duhdawt lai pei maw? ti ah khawruahhar in kan um. Thil ṭha kan tuah lo tikah kan sualnak kan zoh ih Pathian ih duhdawtnak cotlak kan si nawn lo ti ah kan ruat. Ziangahtile Pathian ih siter in duh vekin kan nung thei lo ti kan thei. Kan zumnak hi a hnget taw lo, a thok ihsi'n kan rak zum ngaingai lo a si ding ti ah mah le mah zumaw lo in kan um ṭheu.

Sualnak ruangah zumtu tampi thin nuam lo in an um ih cu mi cun Thuthang Ṭha an hmuh daan a pengter ih zumtu tampi ṭemṭawn le nehnin in an nung. Ca Thianghlim an siar tikah an sualnak le

sunnak lawng an hmu. Baibal zirhnak zate'n anmah mawthluku vekin an hmu. Cu pawl cun mangbangza Pathian duhdawtnak le ngaithiamnak Thuthang Ṭha an hnigh.

Rundamnak cu tuahtatnak thawng in a si lo. Hlan khal ah a rak si dah lo ih leh hnu khal ah a si dah lo ding. Pathian hmaiah dingfelnak nei dingin kanmah te'n kan tuahtheimi ziang hman a um lo. Kanmah te'n kan thianghlimawter thei lo ruangah Pathian hmaiih dintheinak kan nei lo. Pathian cun amah aiawhtu dingah in semsua. Mi famkim kan si thei dah lo ding ti Pathian in a thei. Curuangah kan sualnak feltertu dingah Jesuh a thlah. Na sualnak feltertu dingah Pathian in nangmah a lo hmang lo.

Famkim si dingah kan tuahtheimi a um, ti ruahnak hi athlak zet mi a si. Pathian in na thuhla a theihlomi a um lo. Na sinak le na si dan vek cekci in a lo thei ringring. Cu cingin Pathian cun a lo duhdawt. Tu'h na si dan vekin Pathian cun a lo duhdawt. Rome 5:8 in fiang zet in a sim: "Sikhalsehla Pathian in ziang tlukin so in duhdawt ti cu a langter: Misual kan si hrih na cingin kan hrangah Khrih cu a thi." Cu cu na thei maw? Misual kan si hrih cingin, a ti. Pathian in in duhdawt seh, ti ah ziang hman na tuahtulmi a um lo. Hi mi ṭha te'n na ruat a si le Thuthang Ṭha ngaingai a si ti na fiang ding. Kan sinak a theithehtu Pathian cu kan nuncan ziaza ruangah lungsia in a um dah lo. Ziangah tile Pathian cun kan hnenihsi'n a diklomi ruahsannak a nei dah lo. Pathian in tlaitluan in a lo duhdawt. "Pathian in leilung hi a duhdawt zet ruangah a Fapa neihsun a pe ih amah a zumtu hmuahhmuah cu thi lo in kumkhua nunnak an co ding," (Joh. 3:16).

Ruahnak pahnih thaw'n a tawizawng in kan sim ding. Pathian innsang sungtel sitheinak cu hlawhtheimi a si lo. Zumnak thaw'n cohlan ding mi sawn a si. Pathian cu zangfahnak le duhdawtnak thaw'n a khatmi a si ruangah cu'h sungtel sitheinak in pek. A ruang le san dang ziang hman a um lo.

Then III: Jesuh Thlun

Bung Riatnak

Dungthlun cu Ziang a si?

Minung nun thleng ding hi Thuthang Ṭha ih tumtahmi a si. Zo khal Thuthang Ṭha a zumtu cu “mithar a si; a nun hlun cu a cem ih nun thar a thok zo,” (2 Kor. 5:17). Thuthang Ṭha in a nun a thlengsakmi pa/nu ih nun cu ziang vek a si ding?

Thuthang Ṭha in nun a thlengsakmi pa/nu ih nun cu ziang vek a si ding? timi thulehnak na cing lai ding ka zum. Bung sarihnak sungah dungthlun cu Jesuh thluntu a si. Cule “thluntu” timi ṭongfang cu nun dan “cawng” asilole “langter,” ti in ka sim. “Jesuh hmel bang sinsin ding” hi kan tumtah bik mi a si (Rom 8:29; 2 Kor. 3:18; Kol. 3:10).

Pathian in in duhdawt ding ih vanram ah in fehter ding ti duh ah Jesuh nun cawnduhnak lungput kan nei lo. Ziangatile “misual kan si hrih cingin” (Rom 5:8) le “Pathian raal kan rak si lai-ah” (Rom 5:10) Pathian cun in rak duhdawt. Pathian innsang sungtel kan si ruangah vanram kan kai thei. Cu mi cu Thuthang Ṭha kan zumnak ih si’n a cangmi a si. Kanmah te’n titheimi kan nei lo. Mi hlo kan si ih Rundamtu kan ṭul (Luk. 19:10). Pathian thaw’n a ṭhenawmi kan si (Efe. 4:18). Cu vek dinhmun ih rak um kan si lai hman ah Pathian cun in rak duhdawt thocho. In duhdawt dingah kan thil tisualmi pawl kan thianghlimter ṭheh ta le a thu kan thlun ta kherkher kha Pathian in a hngak lo.

Pathian in vancung a innsang sungtel kan sitheinak dingah in duhdawt ringring seh, ti duh ah Jesuh nun kan cawng lo. Thil ṭha na tuahnak in na ngahtheilomi thil cu thil ṭha lo na tuah ruangah a hlo thei lo. Rundamnak cu kan tlinnak le kan manneihnak ah a ṭhumaw lo. Thuthang Ṭha timi cu Jesuh in kan hrangah in tuahsak ṭheh mi sawn a si. “Sikhalsehla kanmah ih ruangah Pathian in sualnak ziang hman a neilomi Khrih kha sual ah a cangter ih cuticun amah ih zarah Pathian ih dingnak kan ṭawmvenak dingah a si” (1 Kor. 5:21). Kan rundamnak hlauh dingah kan tuahtheimi a um lo. In runsuak dingah Jesuh in kan hrangah ziang kim in tuahsak.

Dungthlun sinak dik tak ruahsalnak

A tlunih kan relmi pawl ziang vekin dungthlun nunnak ah a thupi ti ṭha te’n kan ruat ding.

Thil ṭha kan tuahmi in tlinnak le tlaknak in coter ih cu mi cun in runsuak ti ih ruah a ol zet. Rundamnak le dungthlun ṭha sinak an bangaw lo, ti fiang zet in kan theih a ṭul. Zumtu tampi in an thil ṭha tuahmi Thuthang Ṭha ah an bet ṭheu. Ziangatile thil sual, thil ṭha lo an rak tuahmi ruangah thin nuam lo le mawh nei in an ruataw. Cu mi cun thlarau sal sinak a rahsuakter. Jesuh cun thlarau sal si lo in Pathian thaw’n a pehaw ringring mi a tlamtlingmi nun sawn neihter in duh (Joh. 10:10; 2 Kor. 1:5; Efe. 3:20).

Rundamnak cu Thuthang Ṭha kan zumnak ih si’n Pathian ih in pekmi laksawng a si. Rundamnak cu kan hlauhmi le kan phutmi thil menmen a si lo. Misual le Pathian ih raal kan si hrih cingin

Pathian ih in pekmi laksawng a si. Dungthlun kan sinak cu Thuthang Ṭha kan zum ruangah ziang kan tuah timi sawn khi a si. Pathian le amah Jesuh ziang tlukin kan duhdawt ti langternak ah Jesuh nun kan cawng. Jesuh cu Pathian hmel langtertu le aiawhtu famkim a si. Kannih khal Jesuh vekin Pathian hmel langtertu famkim si kan duh.

Jesuh vekin nun kan duhna san tampi a um. Pathian duhdawtnak cotlak si duh ah a si lo. Rundamnak in kannih in ngenmi ziang hman a um lo. Thuthang Ṭha a zumtu zo vek hrang khal ah rundamnak cu a lak a si. Asinain, dungthlun sinak cun in ngenmi thil a um. Jesuh dungthlun hi a ol dah lo. Dungthlun kan sinak cun Pathian duhdawt le upat dingah duhrilnak nei dingin in ngen ringring. Kanmah vekin Pathian hmel langtertu an si ruangah mi dang ṭha te'n va duhdawt ding khal in phut. Ziangatile annih khal Pathian ih duhdawtmi an si ih Thuthang Ṭha an zum duh a si le Pathian in a innsang sungte si dingih a duhmi pawl an si.

Jesuh ih nun von ruatsal hman. Jesuh nun vekih nun ding hi a ol lo. Baibal in “Cu bangtuk harsatnak tuar dingah Pathian ih kawhmi nan si; ziaagate Khrih amah rori in harsatnak nan hrangah a tuar ih a keneh nan thluntheinak dingah zohṭhim ding a lo tan ta a si,” ti ah a ti (1 Pet. 2:21). Amah duhmi tuah in Jesuh in caan a rak hmang lo. Pathian le Pathian ih duhmi kha a pakhatnak ah a ret ringring. Cule mi dang a pahnihnak ah a ret:

“BAWIPA na Pathian cu na thinlung zate, na nunnak zate le na ruahnak zate in na duhdawt pei”, timi hi a tum bik le a pakhatnak thukham a si. Pahnihnak ih a thupi bik mi thukham cu pakhatnak vek thothe a si: Na innhen kha nangmah na duhdawtawek vekin na duhdawt ve pei,’ ti hi a si. Moses Daan hmuahhmuah le profet pawl ih zirhmi hmuahhmuah cu hi thukham pahni in a huap ṭheh a si,” (Mat. 22:37-40).

Hi vekin Jesuh a rak nung. Asinain Pathian in i duhdawt seh ti a duh ruangah a si lo. Pathian ka parah lungawi seh, i duhdawt seh, ti ah Jesuh in a tum dah lo. Pathian in Jesuh cu a duhdawt tuk zo. Jesuh leitlun ih a rung ṭum hlan le Jesuh in thil ṭha a tuah hlanah Pathian in a rak duhdawt zo. “Leilung semsua hlanihsi'n Pathian in Jesuh a duhdawt zo,” (Jon. 17:24).

Jesuh thlun a har. Zumtu thar zo hman Jesuh vek kan si cih thei lo. Kan umnak ram nunphung in Jesuh a huat a si le Jesuh thlun a har sinsin. Asinain dungthlun zo khal in a nunhlun a ṭlansan a ṭul. Cu mi cu Baibal in “sualsirnak” ti ah a ko. Sualsirnak nun ka nei. Ka tuahṭheumi thil pawl ka colhsan an ṭul. Ka tuah dah lo mi thil tampi ka tuahthok ṭulmi a um. Asinain cu pawl cu Pathian in in duhdawt seh, ti ih ka tuahmi an si lo. Ziangatile Pathian cun i duhdawt zo.

Pathian a duhdawt ruangah Jesuh cu Pathian thuthlun in a nung. Jesuh vekin kan nun a ṭul. Pathian Thuthang Ṭha le amah an zumtheinak dingah Jesuh cu mi dang hrangah a nung. Jesuh nun kan cawn a ṭul. Ziang ruangah leitlun ah ka ra, ka um ti Jesuh in a thei. Kan hrangah tuksumza thihnak a tuar ding ti khal Jesuh in a thei. Asinain Jesuh cun Pathian ih timtuahmi le cahnak huham a rinsan. Pathian in thihnak ihsi'n a thotersal ding ih kumkhua in a Pa Pathian hnenah a um ding ti Jesuh in a thei.

Jesuh vekin kan nun kan hmuhtiamawk a ʔul. Tu'h kan nun hi a netnak a si lo. Kan umnak leilungtlun hi kan inn ngaingai a si lo. Alang te'n kan umnak hmun a si. Neta kan nunnak le kan umnak ding inn cu kumkhua a hmun ding mi inn a si. Jesuh ruangah Pathian thaw'n kumkhua nung ding mi kan si. Hi'h leilungtlun cu kan tansan leh ding. Thuthang ʔha kan zum hnuah kan tumtah ding mi cu in rundamtu Jesuh parah lungawi ringring ding le a hnenah rinum te'n nung ding a si. Jesuh suhloih ding hi kan tumtahmi le duhmi a si a ʔul. Cule mi dang pawl Pathian innsang sungtel an si thei ih Jesuh sunloih nun an neih ve thei nak dingah kan bawm ding hi kan hna a si.

Cu'h kan hnaʔuan kan tuahsuak lo le ziang a cang ding? Sual kan tuah pang le teh? Hi mi pahnih hi kan tuahngah tengteng ding. Cu cu Pathian khal in a thei. Kan zate sinak fiang tuk in Pathian in in thei ʔheh. Zo kan si ti le ziang vek kan si ti khal Pathian in a thei. Asinain, in duhdawt dingah ziang hman thil ʔha kan tuah hlanihsi'n Pathian cun in duhdawt zo. A raal kan si laihsi'n Pathian cun in duhdawt. "Misual kan si hrih cingin in duhdawt," (Rom 5:8). A innsang sungtel kan si hlanihsi'n Pathian in in duhdawt zo. Pathian ih in duhdawtnak a mal deuhdeuh thei ding maw? In duhdawt lo in Pathian a um thei ding maw? Pathian cun a innsang sungah in hruailut. Sual kan tuah le a duh daan vekin kan nun thei lo caan ah Pathian in in ngaithiam. A duhdawtnak le ngaithiamnak kan zum ringring ding a duh. Curuangah Jesuh nun kan cawng ih cu'h nun kan cawnnak in Pathian hmin a sunglawiter.

Jesuh vekin nun cu ziang ruangah a tul?

Jesuh vekin kan nun a ʔulnak san tampi a um, ti ah ka rel zo. Asinain cu vek san tampi lakah Pathian duhdawtnak kan cotheinak ding hrangah cu a si lo. Jesuh vekin nung ding kan sinak san cu ziang pawl an si?

Jesuh vekin kan nun a ʔulnak san a pakhatnak cu, sualnak cun mi/thil a siatsuah. Sualnak in kanmah lawng in tuahmawh lo, kan kiangkap a ummi pawl tla a siatsuah thei. Kan innsang ih kan tonmi hmang in zu duhtuknak, rittheih sii duhtuknak le nu le pa karlakah rinumlonak ih a thlenpimi siatnak tampi ka hmu. Hi pawl cun nunnak an siatsuah ti a fiang. Kan tisa diriamternak ah zumlotu nunphung in tuah uh a ʔha in timi pawl hi reidaihlo mi lawnglawng an si. Nuamcennak hmun ah feh le zu va in ih nomawk hi a nuam a bang na'n cu'h nomnak cun rei a daih lo. Ngaingaite ti ah cun thil ʔha lo tampi a thlengter sawn. Kan duhmi diriamter ding le kan lungawinak ding hrangah nunphung hrekkhat cun na tuahduhmi zate'n tuah ʔheh aw in ti. Kan duhhrilnak in thil ʔha lo zet a suakter khal le poisa duh hlah aw in ti. Hi vek lungput in rei lo te sung ti lo lungawinak in pe thei taktak lo. Kan tuahmi in kumkhua nunnak tiang hmual a nei ding ti khal ralrinnak in pe lo. A tu'h caan sung te ah nuam zet in kan um ding lawng in forh. Hi vek nuncan in ziang ti vek hman in Pathian in naihter thei lo. Thungaite ti ah cun hi vek nuncan in Pathian hmin a siater sawn. Ziangah tile Jesuh zirhnak kan thlun kan ti-aw ih kan tisa duhnak in kan nung. Hi vek nuncan le lungput cu Pathian hnenin a rami a si lo, Satan hnenih ra sawn mi a si, ti ah Baibal in a ti.

“Hi leilung le a sungih thilri hi tlaihsan hlah uh; hi leilung hi nan tlaihsan a si le Pathian duhdawtnak nan nei lo a si. Leilung ta a simi thil hmuahhmuah: Sualnak tisa in a hiar mi, milai in an hmuhmi le an duhmi thil, minung in hmaihsangal porhawknak ih an ruahmi thil hmuahhmuah hi pakhatte hman Pa hnenihsi’n a rami an si lo. A zate in leilung ihsi’n a rami an si ðeh. Leilung le a sungih a ummi thilri, milai ih an tlaihsanmi pawl hi an hloral vivo zo; asinain Pathian duhnak a tuahtu cu kumkua in a nung ding,” (1 Joh. 2:15-17).

Jesuh vekin kan nun a ðulnak san pahnihnak cu, Jesuh dung kan thlun ih amah vekin kan nun tikah mi dang parah ðhatnak kan thlengter. Ziang vekin kan nung, ziang ti’n kan ruat timi in mi dang thlawsuah a pe lo a si le mi dang a camisia ringring. Jesuh cu mi dang a rian ruangah Jesuh nun cu mi dang hrangah thlawsuah ah a cang ringring. Kan tisa duhmi hawlnek ah diriamnak a um thei lo. Ziangah tile cu vekih kan nun tikah a rei hlante ah diriamnak kan nei thei taktak lo ti kan thei. Mi dang hrangih kan nun tikah Jesuh nun kan langter ih cu mi cun nun diriamnak famkim in pek. Mi dang hrangah na nung ih mi dang na rian tik lawnglawng ah nan nun a tlamtling thei ding.

Jesuh vekin kan nun a ðulnak san pathumnak cu Jesuh dung kan thlun ih a nun kan cawng tikah Pathian Thuthang ðha le Jesuh duhdawtnak mi dang hnenah a phuangtu kan si. Mi in kan nun in zoh tikah zumlotu pawl thaw’n danawknak um cuang lo mah duh daan vekin kan nun a si le Thuthang ðha hi rinsantlak ah an ruat lo ding. Cu vek Thuthang ðha cu ziang vek so a si, thuphan men a si ding, ti ah an ti ding. Zumlotu pawl in mi dang kan rian in hmuh lo tikah Thuthang ðha cu zumtlak ah an ruat lo ding. Jesuh ih thuzirhmi le kan nun a kailhawk kha an hmu ding. Jesuh kan duhdawt kan ti tikah mi dang pawl in Jesuh vekih kan nun ding ruahsannak an nei. Cu mi cu an ruahdingmi hrimhrim a si. Jesuh kan duhdawt kan ti na’n amah vekin kan nung lo a si ah cun mi tiawter kan si tinak a si. Zo hman in mi tiawter kan duh lo.

Pathian ðihzah le duh daan ih kan nunnak san cu vancung ram thlentheinak ah a si lo. Kan tlinnak ruangah Pathian in thil ðha in baak seh tiduhnak khal a si lo. Baibal in ziang ruangah Pathian ðihzah in kan nun a ðul, timi danglam zet in in zirh:

“Cu ti a si ruangah ka u le ka nau tla, a tam zet mi Pathian ih in zangfahnak ruangah hin nan ruangpumpi cu a thiangmi le cohlantlak thawinak bangtuk in Pathian hnenah pe uh, ti ah ka lo dil. Cu mi cu Pathian hnenih nan pekdingmi biaknak taktak cu a si. Hi khawvel daan ah hin kop nawn hlah uh; cu hnakin nan thinlung kha tharthawh tahrat in thlengaw sawn uh. Cutiin Pathian ih duhnak cu nan thei ding ih Pathian ih hmaiah ziang so a ðha, ziang so a lungawimi a si ti le ziang so a famkimmi a si, ti nan thei ding,” (Rom 12:1-2).

Sikhalsehla Pathian in hnget zet ih a bunzomi hri le hram cu hnin a theih lo. Cu’h hri le hram parah cun, “BAWIPA in amah ih a ta a simi a thei,” tile, “BAWIPA ih ta ka si a timi cun ðhatlonak a hrial ding,” ti in nganmi a um. Inn tumpi sungah cun khokheng a phunphun an um. A hrek cu ngun ih tuahmi an si ih a hrek cu sui ih tuahmi an si. A hrek cu ni sunglawi caan ih hman ding an si ih a hrek cu ni tin hman menmen ding an si. Zo khal a ðhalomi hmuahhmuah a hrial ih thiang te in a

um a si ah cun hnaṭuan sunglawi hrangah hman a si ding. Ziangatile pompe-awmi a si ih hnaṭuan ṭha ṭuan dingah a tiaraw ṭhepṭhep mi a si ruangah a BAWIPA ih hmantlak a si,” (2 Tim. 2:19-21).

“Khrih thaw’n nan pehzomawknak ruangah nan nunnak a hnget cuang ih a duhdawtnak in nan hna a lo ngamter. Thlarau thaw’n pawlkomnak nan nei ih pakhat le pakhat parah zangfah lainaktnak nan nei a si lo maw? Cu ti a si le hi ti in ka lo forh duh: Nan ruahnak hmunkhat seh, duhdawtnak khal ah pakhat le pakhat duhdawawton uh; nan thinlung le nan tummi khal bangrepaw seh la cuticun lungawinak ka neihmi hi nan kimter sinsin ding a si. Mi nahsuahnak nei in, mah ih zawn lawng ruat ih, mah ih hminṭhatnak lawng hawl in ziang hman tuah hlah uh. Pakhat le pakhat tangdorawktonnak thinlung nei uh la mi dang hnakin ka ṭha deuh ti ah ziang tik hman ah ruataw hlah uh. Nanmah duhnak lawng si lo in mi dang in an hrangah a thupi bik ih an ruahmi kha a hmuh zia thiam ve uh. Nan thinlung put dan cu Khrih Jesuh ih thilung put dan vekin si seh. Khrih cu Pathian sinak a nei ringring; Asinain Pathian bang dingah hramhram in a tum dah lo. Cu ai ah, Amah ih lungtho te in, a sinak hmuahhmuah a taansan ih, hnenum sinak la tahrat in, Minung ah a cang ih minung pianzia in a piang. Tangdornak thinlung a nei ih, Pathian thu thlun in Thinglamtah thihnak tiangin a tuar,” (Fil. 2:1-8).

A tlunih bung le cang pawl in Jesuh vekih kan nun a ṭulnak san in sim. Asinain dungthlun nun cu ziang vek a si ding? timi kan thei ngah hrih lo. Dungthlun cu ziang vekin a nung ding? Dungthlun cun ziang a tuah? Lungawiza a simi cu Jesuh, dungthlun pawl le zumtu hmaisapawl in dungthlun nun cu ziang vek a si ti fiang te’n an langter zo. A tuahmi vek Jesuh in a dungthlun pawl tuah a fial. Ziang vekin an tuah ding ti khal Jesuh in a sim hai. Cule dungthlun pawl cun Jesuh ih nun an zohṭhim. Annih cun mi dang an va zirh sin. Cu mi cu “kawhhran” ti ah kan kawhmi zumtu pawlkom pawl ih thawhkehnak a si.

Bung Kuanak

Dungthlun in Ziang a Tuah?

Na mangbang men thei na'n a dikmi cu Jesuh in a dungthlun pawl thil tampi tuah a fial lo. Pathian le mi dang duhdawt ding in fialmi hi thil harsa le hnoksak a si lo. Asinain, dungthlun pawl cu Jesuh thupekmi in a tak in an nun a thleng danglam ðeh thei. Dungthlun sinak le dungthlun in a tuahdingmi lakih a thupi bik mi thaw'n dungthlun in ziang mi pawl a tuah timi kan zohtlang ding.

Dungthlun cun Pathian le innhnen a duhdawt ih pakhat le pakhat an duhdaw-aw

Jesuh in Pathian hnenih hlanawk nun ziang vek a si, ti in hmuh zo. Thukham thupi bik cu:

“BAWIPA na Pathian cu na thinlung zate, na nunnak zate, le na ruahnak zate in na duhdawt pei”, timi hi a tum bik le a pakhatnak thukham a si. Pahnihnak ih a thupi bik mi thukham cu pakhatnak vek thothe a si: ‘Na innhnen kha nangmah na duhdawtawtk vekin na duhdaw ve pei’, ti hi a si. Moses Daan hmuahhmuah le profet pawl ih zirhmi hmuahhmuah cu hi thukham pahnih in a huap ðeh a si”, ti ah a ti (Mat. 22:37-40).

Hi'h thukham pahnih Jesuh in a thlun. Jesuh in a dungthlun pawl hnenah, “Ka Pa ka duhdawt kha leilungmi in an theih a ðul; cu ti ih an theihtheinak dingah Amah in thu I pekmi hmuahhmuah ka tuah ðeh a si”, ti ah a ti (Joh. 14:31). A Pa Pathian a duhdawtnak cu ziang tikah Jesuh in a langter? A thu thlunnak in a langter. A Pa Pathian in a hrangih a timtuahmi Jesuh in famkim te'n a thlun. Jesuh in, “Ka Pa ih i duhdawt vekin nannih khal ka lo duhdawt ve”, ti ah a ti (Joh. 15:9). Jesuh in thukham thupi bik pahnih ih tican ziang a si, ti fiang zet in a sim zo vekin a dungthlun pawl kha thlun dingin a fial hai.

Jesuh cun a ðongkam men lawng si lo in a nun dan hmang in a dungthlun pawl thu a pek. Jesuh ih a duhdawt hai vekin pakhat le pakhat duhdaw-aw uh, ti ah thu a pek hai. Pakhat le pakhat an duhdawtawtk a si le Jesuh thupek an thlun ding ih Pa Pathian lung khal an awiter. Jesuh in:

“Mi pakhat in a rualpi pawl hrangah duhdawtnak tum bik a neihmi cu an hrangih a nun pek hi a si. Cule ka thupekmi nan tuah ah cun ka rualpi nan si. Nannih tla cu hnenum ti ah ka lo ti nawn lo, ziangah tile hnenum cun a bawipa ih tuahmi kha a thei lo. ‘Hnenum’, ti nawn lo in ‘Rualpi’, ti ah ka lo ko: Ziangah tile ka Pa hnenihsi'n ka theihmi hmuahhmuah cu ka lo sim ðeh zo a si. Nannih in, in hril lo; keimah in ka lo hril hai ih kumkhua ih a hmunmi rah nan va rahtheinak dingah ka lo fial a si. Ka hmin in Pa hnenih nan dilmi hmuahhmuah cu a lo pe ding. Cule ka thupekmi cu hi hi a si: Pakhat le pakhat duhdawaw uh,” (Joh. 15:13-17).

... Keimah ih ka lo duhdawt vekin pakhat le pakhat nan duhdawaw ve pei. Pakhat le pakhat tlunah duhdawtnak nan neih ah cun zo khal in keimah ih dungthlun nan si kha an lo thei ding a si”, ti ah a ti (Joh. 13:34-35).

Jesuh zirh dan vek a si le Pathian le mi dang duhdawt hi a thupi bik mi dungthlun in a neih tengteng ding mi nunzia danglamnak a si. Pathian le mi dang duhdawt hi Jesuh hrangah a kalhaw lo. Pakhat le khat an ralaw lo. Hi mi pahnih hi t̄hen an theih lo.

Asile ziang vekin mi dang kan duhdawt ding? Mi dang hrangih nun pek tluk ih duhdawtnak tum sawn a um lo. “Mi pakhat in a rualpi pawl hrangah duhdawtnak tum bik a neihmi cu an hrangih a nun pek hi a si”, (Joh. 15:13). Jesuh in hi mi a tuah:

“Miding hrang hman ah mi pakhatkhat thih ding cu a olmi thil a si lo. Mi t̄ha hrangah cun thih a ngamtu pakhatkhat an rak um khal a si thei. Sikhalsehla Pathian in ziang tlukin so in duhdawt ti cu a langter: Misual kan si hrih na cingin kan hrangah Khrih cu a thi,” (Rom 5:7-8).

Hi mi tlunah 1 Kor. 13:4-7 hnakin duhdawtnak ziang vek a si, ti ih simnak fiang le t̄ha deuh a um lo. Duhdawtnak thaw’n pehparin sim ding hmuahhmuah hi tawk sungah a um. Duhdawtnak ih nunzia danglamnak pawl cu:

- Duhdawtnak cu a thin a sau
- Duhdawtnak cu zangfah a thiam
- Duhdawtnak cu mi a iksik lo
- Duhdawtnak cu tluang a khawng lo
- Duhdawtnak cu a puarthau lo
- Duhdawtnak cu amah ih zawn lawng a ruat lo
- Duhdawtnak cu a thin a tawi lo
- Duhdawtnak cu tisualmi parah thincin a nei lo
- Duhdawtnak cu thil t̄ha lo parah a lung a awi lo
- Duhdawtnak cu thutak parah a lung a awi
- Duhdawtnak cu a bei a dong dah lo
- Duhdawtnak cun ziang kim a zum
- Duhdawtnak cun ziang kim a beisei
- Duhdawtnak cun ziangkim a tuar thei

Hi mi duhdawtnak ih lungput le nunzia danglamnak pawl cu neihawknak, duhdawtnak biaza le duhdawtnak cakuat pawl ah na hmu t̄heu ding. Cu mi cu a t̄ha ko. Kan nupi, kan pasal a silole kan nupi ding le kan pasal ding cu kan duhdawt tengteng a t̄ul. Asinain 1 Kor. 13:4-7 hi fala le tlangval duhdawtnak thu a si lo. Duhdawtnak cu zo vek minung khal kan kom tikah kan langter ding mi a si. Cu ti in duhdawtnak thaw’n kan zohkhen tikah duhdawtnak ti in tla an ruat lo men thei na’n a poi lo, a hmutu le a theitu cu Pathian a si.

A tlunih duhdawtnak ih nunzia danglamnak pawl kan siar tikah amah le umnak le kiangkap thaw’n zohtlang a t̄ul. Tah t̄himnak ah, “duhdawtnak cun ziang kim a zum”, timi hi “duhdawtnak cu thutak parah a lung a awi”, timi thaw’n siartlang ringring a t̄ul. Duhdawtnak cun ziang kim a zum a ti

ruangah zirhnaḱ ṭha lo le zirhnaḱ sual va zum ding tinak a si lo. Cuvekin “duhdawtnak cun ziang kim a beisei,” kan ti tikah duhdawtnak in mi pakhat ṭhatlonak a tong ding a beisei tinak a si lo. A tlangpi thu in duhdawtnak ih ziaza danglamnak pawl hi theih a ol zet na’n ni tin nunpi ding hi a har zet. A dang kan rel hlanah a thupimi pakhat rel ka duh. Dungthlun timi ih san taktak cu Jesuh ih thupek hmaisai bik duhdawtnak thaw’n a thok ti hi kan theih ding a thupi tuk. Jesuh in: “Cule nan hnenah thukham thar ka lo pe: Pakhat le pakhat duhdawaw uh! Keimah ih ka lo duhdawt vekin pakhat le pakhat nan duhdawaw ve pei. Pakhat le pakhat tlunah duhdawtnak nan neih ah cun zo khal in keimah ih dungthlun nan si kha an lo thei ding a si”, ti ah a ti (Joh. 13:34-35). Pakhat le pakhat duhdawt cu a thlengaw dah lo mi daan hrampi a si ih dungthlun pawl in ziang vek thil an tuah tikah (thlacam, rawlulh, peknak, pawlkomnak) a kaihruaitu ding a si. Thlacam, rawlulh, peknak le pawlkomnak ti vek pawl hi pakhat le pakhat duhdawaw uh ti ih thupek thupi bik langtertu a si.

Dungthlun cun pakhat le pakhat an ngaihsakaw

Pakhat le pakhat ngaihsakawknak cu pakhat le pakhat duhdawtawknak ih si’n a suakmi rah a si. Pakhat le pakhat ngaihsakawk ih tican cu a fingkhawiwami pawlkom sungih sungtel si hi a si.

Thlarau Thianghlim a rung ṭum hnuah Thuthang ṭha zumtu an tam vivo ih (Tirh. 2:1-4) dungthlun pawl cu “kawhhran” ti ah kawh leh a simi pawlkom sungtel ah an cang (Tirh. 2 sungih mibur a timi cu Jerusalem ih zumtu umkhawm pawl an si). Thukam Thar sungah “kawhhran” timi ṭongfang in inn a silole biaknak lam pawlkom pakhatkhat a simduhmi a si lo. Kawhhran ih tican cu mi farah ti ah an kawhmi Jerusalem khua sungih ummi zumtu buur sawn a si, ti ah Thukam Thar in in sim. Pumkhawmawknak ah inn tumpi an rak nei lo (cu laiah zumtu thaw’n tampi an um, Tirh. 2:41, 47; 5:14). Khawtlang ah sinak sang an rak nei lo ruangah zumtu pawl cu biaknak dang le ukawknak lam hruaitu pawl in an rak hrem (Tirh. 3:11-4:31; 5:17-42).

“Kawhhran” timi cu khawtlang le ukawknak ah sinak rak neilomi le inn tumpi a si lo ih pawlkom pakhat men a rak si lo a si le “kawhhran” timi ih san cu ziang a si? Jesuh dungthlun hmaisai pawl ziang ti’n harnak le hremnak an rak tuar thei? Zumtu hmaisai pawl cun neihmi hlawmaw, neitlangmi le a duhdawawmi pawlkom an rak din ih cu’h pawlkom ah an rak umtlang. ṭhangthar kan san ah “pawlkom (community)” timi ṭongfang cu tuahduhmi a bangawmi mibuur khiihmuhnak ah kan hmang ih lehpannak pakhatkhat a uar ih thazang a peawtlangmi mibuur pakhat vek ah kan ruat. Asilole thiltha tuahtu pawlkom pakhatkhat bawmnaḱ pektu mibuur pakhat simfiangnak ah kan hmang. Cu mi cu Thukam Thar in “pawlkom (community)” a hmuh dan a si ve lo. Thukam Thar in “pawlkom” a hmuh dan cu “innsang” pakhat vekin a hmu.

Innsang pakhat le duhmi pakhat a hlawmawmi mibuur ih danawknak ziang a si? An danawknak a tam tuk. Mi pakhatkhat thaw’n lehpannak lamah tha nan pekmi a bangawk men ruangah cu pa nih nan inn san man le nan ei-inn ding leinak ah paisa i pek ding ti in ruahsannak na nei ngam ding maw? Ukawknak lam pawlkom pakhat sungtel nan si ruangah mi pakhatkhat in hnaṭuan i pe ding ti le ka motorcycle siatmi in remsak ding ti in ruahsannak a hnenin nan nei ding maw? Na nei

lamlam lo ding. Asinain innsang sungtel member hnenihsi'n cun cu vek ruahsannak na nei ngam ding. (Innsang timi cu cu vek ding hrimhrim a si. Pakhat le pakhat țanpiawk le bawmawk ding a si).

Zumtu hmaisais kawhhran cu a mawi le a țha zet mi innsang vek an rak si. An sinak cu hi vekin Baibal sungah a um: "Piter ih simmi cu mi tampi in an zum ih baptisma an lak; cu'h ni, nikhat ah an pawl cu mi thawngthum tluk in an karh. An zate in tirhthlah pawl hnenihsi'n an zir ih tirawl eitlangnak le thlacamtlangnak thaw'n pawlkomnak an nei ringirng. Tirhthlah pawl in khawruahharza le hmuhsaknak mak zetzet thil tampi an tuah ruangah mi hmuahhmuah ih thinlung sungah țihnak le hmaizahnak in a khat. Zumtu pawl hmuahhmuah cu an pawlkomaw ih thurual zet in an thil neihmi tla an țawmaw. An thilri neihmi le an hlawnthil pawl tla an zuar ih an ngahmi tangka cu an țulnak vekin an zemaw. Nikhat hnu nikhat Biakinn sungah an tongkhawmaw; an inn ah rawl an țawmaw ih tangdornak le lungawi thanuam in an eitlang. Pathian an thangțhat ih mi hmuahhmuah hnenin mithmai țha an ngah. Cule ni tin tein BAWIPA in an pawl ah rundamnak ngahtu a bet vivo, (Tirh. 2:41-47)".

A tlunih Baibal bung-cang in communism (nuncan khawsak dan ah leiram le thilri tuahnak thil pawl bulpak kut ah re lo in zapi neih ih ret ding ti thupom) le socialism (ram sung thil hmuahhmuah misenpi in bangran in neih ding ti thupom) a simduhmi a si lo. Cozah lam hruaiawknak dun le dan khal a simduhmi a si lo. Pakhat le pakhat duhdawtawknak nuncan ziaza lang dingah cozah in maw uknak lam in maw hramhram in tuahter ti vek ziang hman hi'h bung-cang sungah a um lo. Mah lung tho te in zumtu pawl in an neihmi an hlawmaw. Tirh. 2:41-47 in a harhdammi le a duhdawtawmi innsang nun ziaza mawi a sim. Innsang sungtel cun pakhat le pakhat ih țulnak ah an bawmaw. Hi mi zumtu innsang hi innsang thar minung tam zet an si ko na'n cu vek in an rak duhdawaw ih an ngaihsakaw.

Cule hi mi cu Jesuh dungthlun pawl in an tuahmi langtertu zuk a si. Pakhat le pakhat an cawmdawlaw, an duhdawaw ih an bawmawton. Cu mi cu innsang pakhat sungih thil um ding hrimhrim a si. An neihmi thilri an hlawmaw. Zumtu pawl an neihmi thilri an hlawmaw ti cu sumpai pek tla a si thei. Zumtu dang hrangah cun mi dang caan sunglawi va pek tla a si thei. Mi dang va rian ih neihmi thiamnak thaw'n mi dang va bawm tla a si thei. Innsang pakhat sungih sungtel zate'n ngaihsakaw dingah innsang țha le mawi cun a tuahdingmi hmuahhmuah a tuah țheh.

Zumtu kawhhran hmaisais pawl minung an rak tam zet na'n ziang ti'n si pei pakhat le pakhat an theiaw țheh ti ruat in na mang a bang men thei. Zumtu hmaisais pawl cu biakinn ah an rak tongkhawmaw ringring. An tonkhawmawknak in Judah biaknak hruaitu pawl thaw'n buainak a suakter țheu. Asinain cu ti vekih an tonkhawmaw cu a țha. Ziangahtile Thuthang Țha kha mi dang hnenah an sim. Zumtu pawl cu "inn khat hnu inn khat ah an tongkhawmaw," (Tirh. 2:46; 5:42). Hi mi ih a simduhmi cu Jerusalem ih a rak thok hmaisais bik mi zumtu kawhhran cu a fate deuh mi zumtu pawlkom dangdang, sur bangin a ngerhawmi vek an rak si. Zumtu pawlkom tumpi sungah a fate deuh pawlkom tete an rak um ih zumtu thar pawl rak țanpitu le bawmtu an rak si.

Cu'h zumtu buur fate deuh pawl hmang in zumtu thar an karh vivo. Zumtu pawlkom cu Thuthang Țha a zumtu zate hrangah a si. Cu'h zumtu buur fate deuh pawl cun anmah le buur sung ummi zumtu an zirhaw ih pakhat le pakhat an kaihruaiaw. Zumtu buur pawlkom fate deuh pawl in a tum deuh mi pawlkom sungah a ummi zumtu pawl an ti thei tawk in an bawm. Cu'h bawmnak an pekmi cu ziang vek a bang?

Ahmaisabik ah an tuahmi cu zumtu thar tihnimnak pek hi a si (Tirh. 2:41; 8:12-13; 10:47-48; 16:15). Tihnimnak cu zumtu zate hrang tuahmi a si. Zumtu thar pawl in Jesuh le dunthlun pawl thaw'n pum khat sinak langternak ah tihnimnak an lak. Tihnimnak cu zumtu thar pawl in Jesuh dungthlun kan si, ti langternak ah hmuh theih ih an tuahmi a si. Thinglamtah par ah Jesuh thihnak thawng in soal ngaidamnak an co ih cu mi an zumnak thawng in dungthlun an sitheinak a si. Cu'h zumtu thar pawl cun nunthar an nei (Rom 6:1-4; 2 Kor. 5:17). Zumtu pawlkom sungtel sinak ah tihnimnak cu a pakhatnak karbak a si. Tihnimnak latu zumtu pawl cun Jesuh an zumnak an langter ih zumtu thar pawl kilkhawi Țha dingin pumpeknak khal an nei.

Zumtu pawl hmunkhat ih an tonkhawmawk tikah pakhat le pakhat ih Țulsammi an theiaw. Zumtu buur fate sungah zumtu dang ih Țulmi an hmusuak ih an bomtheimi a si le an bawmaw. Hi vek thil mawi tuahnak hmang in zumtu pawl in Jesuh nun an cawng. Bomnak a cotu zumtu pawl khal in an comi bomnak ih si'n Jesuh veki ziang ti'n kan nung ding ti an thei cih. Zumtu buur fate deuh sungih Țulsammi a tum deuh ih an bomawk thei lo a si le, a tum deuh mi zumtu pawlkom pawl in an bawm ringring. HnaȚuan a tam deuhdeuh ih an lak ah Țulmi a tam deuhdeuh ruangah Tirhthlah pawl in bawmtu an Țul ih Jesuh in a dungthlun dingih a rak hrilmi pawl cu Jerusalem zumtu pawlkom hruaitu an si ih ni tin te'n anmah zumtu pawl Țulmi zemtu dingah bawmtu an hril. Cu'h an Țulmi bik cu rawl zem a si. Bawmtu thar pawl cun zumtu pawlkom sungah bomnak an zem vivo (Tirh. 6:1-7).

Zumtu hmaisai pawl in hmunkhat te ah an rak neihtlangmi pakhat cu "Bawipa Zanriah" an hmang tin te'n rawleitlangnak an nei (1 Kor. 11:17-34). "Bawipa Zanriah" cu Jesuh le a dungthlun pawl a neta bik zanriah an eitlang laiah Jesuh in ka taksa le ka thisen nan hrangah pek a si cing ding, ti ah a rak simmi hngilhlonak ih hmanmi a si. Jesuh in a nunnak in pekmi cu "Pathian thukam thar nemhnggettert," a si a ti (Luk. 22:20). Zumtu pawl rawleitlang le Bawipa Zanriah hman cu a bangawmi a si (1 Kor. 11:25). Bawipa Zanriah cu Jesuh in kan hrangah a tuahmi hnaȚuan hngilhlonak ih hmanmi a si. Jesuh in a dungthlun pawl hnenah, "Keimah in theih ringring nak ah tuah uh", ti ah a ti (1 Kor. 11:24-25). Culawngsiloin Bawipa Zanriah an hmantlang cu an lakah zumtu zo hman tlasam an umlonak dingah an hmanmi a si.

Dungthlun cun hmunkhat ah pawlawknak an nei

"Pawlawknak" timi Țongfang hi Thukam Thar sungih zumtu pawlkom pawl ih hnaȚuan simfiangtu a si. Baibal ih in zirhmi pawlawknak ah pakhat le pakhat Țha zet ih zohkhenawk a tel. Ziangruangahtile zumtu dang pakhat ih Țulmi cu pawlawknak lawng ah theih a theih ih a Țulmi

khal pek a theih. Asinain a tlasammi pawl ih duhmi hmuhsuak le pek lawng hi zumtu hmaisai pawl an pawlawknak ih an tuahmi a si lo. Thil dang an tuahmi tampi a um.

Tu ni zumtu tampi cun “pawlawknak” cu hmunkhat ah umtlang ih nomnak tuahtlang ih caan hmantlang vekin a ruattu tampi kan um. Si tuk ee, hmunkhat te ih nomnak tuahtlang hi pehzomawknak fektertu a si. Hmunkhat te ih umtlangnak le nomawktlangnak in pakhat le pakhat karlak pehzomawknak a suakter ko. Asinain cu vek cangvaihnak cu dungthlun kan sinak ah Baibal in in zirhmi pawlawknak a si lo

Pawlawknak ih hmuitin cu Jesuh lungput vek nei vivo ding hi a si. Cu ti cun Jesuh ih lungput cu kan sungah a um ding. A dang in kan sim a si le, pawlawknak ih hmuitin cu Jesuh dungthlun rinum si ding hi a si. Jesuh vekin nung le amah bang sinsin ding a si. Filipi cakuat sungih bung-cang hrek khat ah hi mi ruahnak fiang te’n a langter.

“Atu laiah a thupimi cu Khrih Thuthang Ṭha ih duh dan vekin nan nuncan cu si thei seh la, cuticun ka ra lo ton thei ah siseh, ton thei lo khal ah siseh, tumtahmi pakhat nei in fek te in nan dingih Thuthang Ṭha hrangah hmunkhat ah thinlung rual te in ral nan dotlang ti kha ka thei ding a si (Fil. 1:27)”.

“Khrih thaw’n nan pehzomawknak ruangah nan nunnak a hnget cuang ih a duhdawtnak in nan hna a lo ngamter. Thlarau thaw’n pawlkomnak nan nei ih pakhat le pakhat parah zangfah lainatnak nan nei a si lo maw? Cu ti a si le hi ti in ka lo forh duh: Nan ruahnak hmunkhat seh, duhdawtnak khal ah pakhat le pakhat duhdawawton uh; nan thinlung le nan tummi khal bangrepaw seh la cuticun lungawinak ka neihmi hi nan kimter sinisn ding a si...Nan thinlung put dan cu Khrih Jesuh ih thinlung put dan vek in si seh,” (Fil. 2:1-2, 5).

Zumtu pawlkom kan sinak sungah “Jesuh Khrih lungput,” le “ruahnak hmunkhat,” tican ziang a si pei? Kan zate’n ziang kim ah bangaw ṭheh a si thei pei maw? A si thei lo. Baibal in lungrualnak in zirh nan bangawṭheh ding in fial lo. Kan theihthiamtheinak dingah “Ruahnak hmunkhat” neih timi sullam cu zumtu pawlkom sungtel zate’n a bangawmi hmuitin kaingah dingah kan zuamtlang. Cu mi cu lungrual te’n “Jesuh bangtuk si dingah” zuamtlang le zumtu pawlkom sungah lungrual te’n umtlang hi an si.

Zumtu pawlkom hmaisai bik pawl cun lungrual te’n umtlang thei ding an zuam ih cu vekih an umtheinak dingah caihvaihnak a phunphun an tuah. Thla an cam, rawl an ul, Pathian an biak ih Baibal hmunkhat te ah an zirtlang. Hi pawl hmuahhmuah cu dungthlun pawl in hmunkhat te ah a buur ih ah tuahmi le bulpak ih an tuahmi a si. An tuahmi pawl cu a dangdang te’n ka rel leh ding.

Dungthlun cun thla an cam

A olzawng in kan sim a si le, thlacam cu Pathian thaw’n biakaw a si. Asinain, hi mi hi ruah deuh a ṭul. Kan ruah rero lai mi Pathian in a thei cia a si lo maw? Asi, Pathian in a thei ṭheh zo. Asile, ziang ruangah thla kan cam? Thlacam cu kan ruahmi Pathain hnenih theihter menmen a si lo. Thla

kan cam tikah Pathian ih bomnak kan ʔul ti a lang. Thla kan cam tikah kanmah le kanmah kan rinsanaw lo ih Pathian kan rinsan sawn ti kan langter. Thlacam cu kan thubuai kanmah te'n relfeltheinak kan nei lo ti langtertu a si. Thlacamnak in Pathian kan rinsan a ʔul zia le Pathian lawng hi kan humhimnak a si ti in theiter sinsin. Simduhmi cu thlacam cu Pathian biak a si. Cuvekin zapi'n thla kan cam khal hi Pathian biak thaw'n a bangaw.

Luka 11:1 sungah dungthlun pawl in “Bawipa, Johan in a dungthlun pawl thlacam a zirh vekin thlacam in zirh ve aw”, ti ah Jesuh an sut. An dilmi sannak ah Jesuh in Bawipa thlacam a zirh hai (Luk. 11:2-4; Mat. 6:9-15). Bawipa thlacam sungah ziang mi ʔongfang an hmang ding ti Jesuh in dungthlun pawl a sim lo ti theih hi a thupi zet. Cu aiah Jesuh in “hi ti in nan ti pei”, ti ah a sim (Mat. 9:9). Jesuh cun tahthimnak a pek hai. Pathian hnenih thla kan cam tikah ti dan le hi mi ʔongfang rori nan hmang ding ti vek a um lo. Na relduhmi Pathian hnenah sim mei aw. Cule mi dang ih hmuh men dingah thla kan cam lo ding a thupi zet (Luk. 18:9-14).

Bawipa thlacam sungih a ummi thil Pathian in a theihlomi ziang hman a um lo. Thlacam cu Pathian in a theihlomi Pathian hon sim a si lo. Bawipa thlacam cu Pathian biaknak le upatnak thaw'n a khat sawn (na hmin thianghlim seh), Pathian duhnak thlun (na uknak thleng hram seh), ngaithiamnak (mi in kan parah sualnak an tuah ih kan ngaidam bangtuk in, kanmah ih sualnak khal in ngaidam ve aw), cule sualforhnak le siatnak lakihsi'n runsuak dingih zangfah dilnak in a khat (a harmi hniksaknak tuarter lo in siatnak ihsi'n in hum hram aw). Thlacamnak cu kan thinlung in Pathian cu in sersiamtu a si ti theifiang dingah tuahmi a si. Thlacamnak cun Pathian kan rinsannak lungput a hngeter sinsin.

Baibal cu bulpak le zapi thlacamnak thaw'n a khat ʔheh. Cu'h thlacamnak pawl na siar tikah thlacam cu kan thinlung sung ummi (thinhengnak, riahsiatnak, duhdawtnak, tvp.) hmuahhmuah Pathian hmaiah thlettheinak hmanrua a si ti na thei ding. Cuvekin kan thinlung ummi Pathian hmaiih kan thlet tikah Pathian cun a theih hrih lo mi thil thar ziang hman a thei bet lo. Thlacam in bomnak kan dil tikah Pathian hnenah apawknak nun kan zir. Pathian cu a ʔha ih kan hrangah a ʔha bik mi khal a thei. Kan thlacamnak Pathian in in sang tengteng ding ti ah Jesuh in in sim. Asinain Pathian cun kan hrangah a ʔha bik ti ih a ruahmi vekin kan thlacamnak in sang. Pathian in kan thlacam in sannak hi kan ruahmi vekin a si lo thei men ziangah tile anih cu kan dinhmun le kan kiangih a ummi pawl in ziang an tuah ti a thei ʔheh. Pathian ih in sannak cu kan ruahbanlomi thil dangpi tla a si thei. Kan thlacamnak cu Pathian in in sang tengteng ko ding na'n kan ruah dan vekin a si lo thei.

Baibal sungih thlacamnak hi duhhamnak, mah hlawknak hrangih thlacam an si lo. Baibal sungih thlacamnak tam sawn kan zoh tikah mi dang hrangah thlawsuah dilnak le mi dang parah Pathian ih ngilneihnak an si. Paul cakuat pawl tla cu a cakuatmi zumtu pawl hrangih a thlacamnak a tel ringring. Curuangah kan thlacamnak hi kan ma'h ʔulmi le duhmi Pathian hnenih sim lawnglawng si ding a si lo.

Jesuh in tu le tu thla a cam. Cat lo in thlacam uh, ti ih a zirhmi Jesuh amah rori in a thlun (Kol. 4:2-6, Luk. 18:1-8). Thlacamnak ih a dilmi hmuahhmuah Jesuh in a ngah lo. Cu mi cu Jesuh in a cohlang thei ziangahatile a Pa Pathian ih duhnak tuah a thupiter sawn (Mat. 26:36-46). Hi mi hi thla kan cam tikah kan theih ringring a ʔul. Thla kan cam tikah Pa Pathian in in sang ding, ti ah Jesuh in in zirh (Luk. 11:9-13). Asinain, Pathian duhnak kan hawl lo ih a thu kan ngai lo tikah Pathian in kan thlacamnak in let ding ti ah kan ruahawk thei lo (Jeim 4:3; 1 Joh. 3:22; 5:14).

Dungthlun cun rawlul in thla an cam

Rawlulh thu hi na thei dah lem lo tla a si men thei. Thil pakhatkhat ul ti cu cu'h kan ulhmi kan hrial tinak a si. Rawlul ti cu rawl ei lo in kan um tican a si. Cule hi vek rawlulhnak hi Baibal sungah kan hmuhtammi an si. Jesuh khal rawl a ul (Mat. 4:2). Vancung ih a kirsal hnuah dungthlun pawl rawl an ul leh ding, ti ah Jesuh in a ti. Asinain, rawl an ulh tikah mi tiawter pawl vek si hlah uh ti ah ralrinnak a pek hai (Mat. 6:16-18). Rawlul thlacam cu mah le mah ruahawk le thupitawakter a si lo. Rawlul thlacam cu nangmah le Pathian karlak a si.

Rawlulh hi rawl ei lo ih um, rawl hrial men a si lo. Thil tampi ei lo in na um thei, na hrial thei. ʔawl duh le kan khing malter deuh dingah Jesuh in rawl in ulter lo. Jesuh amah rori rawl a ulh lai le dungthlun pawl rawlulh thu a zirh tikah tummi dang Jesuh in a nei. Rawlul thlacam thu Baibal ah tampi a um na'n hi vek kha vek cekci in nan tuah ding ti cu a um lo. Caan tawite sung thlacam ka duh ti ah an lungkimtlang a si le nupa tuah khat nu le pa pawlawknak an hrial thei, ti ah Paul in a ti (1 Kor. 7:1-5).

Asile, ziang ruangah rawl kan ul? 1 Kor. 7:5 sungah Paul in nupa sinak hmang lo dingah nupa lungkimtlangnak thu a relmi “Caan tawite sung thlacamnak ka duh ti ah nan lung a kimtlang hmasa ti dah lo ah cun khat le khat nan duhhiarnak kha elaw hlah uh. Cu ʔeh hnuah nupa in umsal uh. Cu ti a si lo le supawk thei lo ruangah Satan sual thlemnak sungah nan tla pang ding,” ti in thil pakhatkhat ul le hrial hi taksa lam cangvaihnak a si ko na'n Thlarau lam rah ʔha a nei ti a langter. Cu'h Thlarau lam rah cu thlacamnak ah kan thinlung pe dingin in bawm. Cu mi cu ziang ti'n a si? ti theihfiangnak ah tahʔhimnak ka lo sim ding. Nikhat sung rawl ei lo in thla cam dingah na thinlung na ʔhencat a si le na ril a rawng tin te'n thla cam ding na si kha a lo mangter ding. Rawl na ulhduhnak san sungah na rawlulhnak in na thinlung le ruahnak a lo hruai.

Thla cam thei lo dingin si maw Pathian thaw'n pehzomaw thei lo dingih in tuahtu thil hmang in rawlulh thu kan ruattlang hrih pei. Cu'h in dawnkhamtu thil pawl cu fawn, Tv, le thil dangdang an si thei. Hi'h thil hmuahmuah hi kan ruahnak le thinlung thlacamnak le Pathian hnenih kan rettheinak dingah hmang lo in kan ulh a ʔulmi pawl an si.

Thlacamnak ah an thinlung le ruahnak an pek ʔeh thei nak dingah zumtu hmaisais kawhhran pawl rawl an rak ultlang ʔheu (Tirh. 13:1-3; 14:23). Thukam Hlun sungah sualsirnak le sual tansan duhnak langtertu a si ʔheu. Miphun pakhat asilole pawlkom pakhat in rawl an rak ul ʔheu (Jer. 36:6; Joe. 2:12).

Dungthlun cun Pathian an bia

“Bia” timi ÷ongfang hi theih le simfiang olzetmi cangvaihnak a si, ti ah na ruat men thei. Na ruah vek a rak si lo. Bia timi ÷ongfang hi theih a har zet. Bia timi cu biakinn ih kan khawmawkw tikah kan sakmi ah kan ruat ÷heu. Khrihfa pawl ih kan awnmawi hi a ÷ha, asinain cu mi cu Baibal in bia a timi a si lo. Zumtu hmaisapawl hmunkhat ah an rak tongkhawmaw ih Pathian an biak tikah awnmawi le hla an hmang ve (Efe. 5:19; Kol. 3:16). Cule Pathian thaw’n kan pehawknak a ÷ha ti ih kan ruah caan ah kan thinlung phurnak men khi bia a si, ti ah kan ruat ÷heu. Cu mi khal cu Baibal in bia a timi ah a tel lo. Baibal hmun tampi ah bia timi kan hmu thei. Cu mi lak sungah pahnih kan ruattlang pei:

“Cu ti a si ruangah ka u le ka nau tla, a tam zet mi Pathian ih in zangfahnak ruangah hin nan ruangpumpi cu a thiangmi le cohlantlak thawinak bangtuk in Pathian hnenah pe uh, ti ah ka lo dil. Cu mi cu Pathian hnenih nan pekdingmi biaknak taktak cu a si. Hi khawvel daan ah hin kop nawn hlah uh; cu hnakin nan thinlung kha tharthawh tahrat in thlengaw sawn uh. Cutiin Pathian ih duhnak cu nan thei ding ih Pathian ih hmaiah ziang so a ÷ha, ziang so a lungkimmi a si, ti le ziang so a famkimmi a si, ti nan thei ding,” (Rom 12:1-2).

Jesuh in Samaria nu hnenah, “Sikhalsehla Pathian Thlarau hruainak thawng in Pathian a betaktaku Pa cu thlarau le thutak thaw’n an biak caan a ra thleng ding; a si, cu’h caan cu atu ah a ra thleng zo,” (Joh. 4:23).

Thianghlim nun kan relnak ah Rome 12:1-2 sung thu kan rel zo. Ziang ti’n Pathian na bia? Jesuh vekin na nung a ÷ul. Pathian thei lo leitlun minung pawl vekin na duh dan vekin na nung thei lo. Hi’h leilung in thil pakhat man a neihter dan vekin thil pakhat man va zoh ve hlah. Leilung in nomnak a hawl dan vekin nomnak va hawl ve hlah. Jesuh vekin kan nun hi Baibal in bia a timi cu a si. Biaknak dik cu kan thinlung put le ziang ti vekin kan nung ti sawn khi a si.

John 4:23 sung thu hi theih duhum zet mi bung-cang a si. Jesuh in Samaria nu hnenah, “Pathian in amah betu ding a hawl,” ti ah a ti. Curuangah bia/biaknak timi cu minung kanmah ih a suakmi le a thokmi a si lo. Pathian ÷hatnak le duhdawtnak letkir dingah sawm kan si. Cu ti ih kan lehkirnak cu a dangaw men thei. Bulpak in tla Pathian ÷hatnak le duhdawtnak cu lehkir a theih. Music hmang in siseh, hmang lo in siseh, Pathian ÷hatnak le duhdawtnak kan letkir thei. Biakinn sungah siseh, lengah siseh, kan letkir thei. Zumtu dang pawl thaw’n pawlawknak hmang in tla Pathian ÷hatnak le duhdawtnak kan letkir thei.

Zumtu pawl an pumkhawmawkw tikah, “Pakhat le pakhat duhdawtnak le ÷hatnak langter uh si,” an tiaw (Heb. 10:24-25). Phun dang in kan sim a si le pakhat le pakhat thlarau ih biakawknak ah thazang an peaw. Jesuh nun dan an cawng. Pathian ih ÷hatnak, duhdawtnak, le Pathian in a umpi ringring hai ruangah Pathian an thang÷hat (Tirh. 2:46-47; Jeim 5:13). Thang÷hatnak ah hla le awnmawi a tel (Mat. 26:30; Efe. 5:19; Kol. 3:16). Asinain hi mi hi Pathian ÷ihzah nun (godly living) thaw’n kan rawisual pang ÷heu. “...a thabikmi kha hril nan thiam ding. Cule Khrih Ni ah

cun borhhlawnak le mawhthlwnak hmuahhmuah ih si'n nan thiangfai ding. Jesuh Khrih lawng ih pektheihmi ziaza t̄ha taktak cu nan nun ah a khat ding ih cu mi cu Pathian thangt̄hatnak le sunloihnak ah a si ding, (Fil. 1:10-11)".

Biaknak taktak le ziang vek in kan nung timi hi a ngerhaw ti kha hngilh hlah (Rom 12:1-2). Pathian biak cu minute 30 hrawng inn ah maw, biakinn ah maw, kan tuahmi men mi a si lo. Biaknak taktak cu na tikcu caan zate'n Pathain ah a t̄humaw maw Pathian in a lo kaihruai maw, ti sawn hi a si.

Dungthlun cun an sualnak an phuang ih Pathian ih ngaithiamnak an co

Dungthlun hmuahhmuah in Jesuh Khrih dungthlun kan thok tikah tluksiat caan le sun caan kan nei ding ti kan theih a t̄ul. Taksa ih kan nun sungah zo hman Jesuh vek cekci kan si thei lo. Jesuh cun sualnak a nei lo (2 Kor. 5:21; 1 Pet. 2:21-22; 1 Joh. 3:5). Hi thu ah Baibal a fiang zet. Dungthlun pawl in sual an tuah (Mar. 14:30, 68, 72). An lakih pakhat a simi Johan in hi ti in leh hnuah a ron ngan:

“Sikhalsehla amah cu tleunak sungih a um vekin kannih khal tleunak sungih kan um ah cun pakhat le pakhat pawlkomawknak kan nei ih a Fapa Jesuh ih thisen in kan sualnak hmuahhmuah a tleungfai a si. Sualnak kan nei lo kan ti ah cun kanmah le kanmah kan bumaw ih kan sungah thutak a um lo. Sikhalsehla Pathian hnenah kan sualnak kan phuang ah cun zumtlak le a dingmi a si ruangah kan sualnak in ngaidam ding ih kan mawhnak hmuahhmuah a thianfai ter ding. Asinain sualnak kan tuah lo kan ti ah cun Pathian cu thuphanper ah kan cangter ih a thu kan sungah a um lo a si,” (1 Joh. 1:7-10).

Pathian innsang ih sungtel kan sinak cu thil t̄ha kan tuahnak ah a t̄humaw lo ti theih hi a nuam zet. Thil t̄ha kan tuahmi in Pathian ih t̄hatnak a hlawn thei lo. Kan phu kan tawk kan ti hman ah Pathian cun ziang hman in baak dah lo. Thil t̄ha kan tuahnak si maw, kan tuahlonak si maw in Pathian kan hnenihsi'n hla deuh ah a ret thei lo. “Misual kan si cing in,” Pathian in in duhdawt (Rom 5:8). Kan ziaza t̄hatnak in rundannak kan co thei lo ti kha hngilh hrimhrim hlah. Cu vek tho tho in kan nuncan ziaza tluksiatnak in kan rundannak a hloter thei lo ti khal cing ringring aw.

Pathian duh dan vekin nun kan tum na'n thil sual kan tuah caan ah Jesuh dungthlun cun Pathian ih zangfah nunt̄hatnak le duhdawtnak kan ruat a t̄ul. Johan cakuat sungah ziang ti'n a um ti zohsal aw. Pathian hmaih Jesuh ih nun thaw'n a kaihawlomi sualnak kan tuah ah si maw, Jesuh in tuah uh ti ah in fialmi kan tuah lo tikah ziang kan tuah ding ti Johan in fiang te'n in sim. “Sikhalsehla Pathian hnenah kan sualnak kan phuan ah cun zumtlak le a dingmi a si ruangah kan sualnak in ngaidam ding ih kan mawhnak hmuahhmuah a thiangfai ter ding,” (1 Joh. 1:9).

Zumtu kan nunnak ah sual kan tuah le sun caan a um t̄heu. Cu'h caan ah kan sualnak kan cohlan thei a t̄ul. Cu mi cu sualphuannak ih tican a si. Kan sualnak kan thup ding a si lo. Cu mi, khami ruangah a si, ti vekin mawhthluk ding kan hawl ding khal a si lo. Kan sualnak kan cohlan thei ding hi Pathian ih duhmi a si. Ziang ruangah? Cu mi cu Pathian hmaih kan tangdor zia langtertu a si.

Cu vek caan ah kan rundamnak cu Jesuh ih hnaṭuan parah a ṭhumaw, ṭhatnak le ziaza ih kan hlawhmi a si lo ti kan theih a ṭul. Sualphuannak cun Jesuh thawng in Pathian fa kan sinak a langter. Kan sualnak in Pathian thaw'n in ṭhenawter lo ding ti kha faing te'n kan thei. Pathian in a innsang ih si'n in hnong lo ding (Rom 8:31-39). Thuthang Ṭha kan zum hlanihsi'n mi famkim lo kan si, ti Pathian in a thei cia zo. Curuangah kantlaksamnak in Pathian a mangbangter lo ih Pathian ih in ruah dan khal a thlengter lo.

Thusuh ding a ummi cu, asile ziang ruangah sual tuah lo ih um zuam a ṭul? Thukam Thar sungih dungthlun hmaisaw pawl khal in Thuthang ṭha an va simmi pawl in hi vek lungput an nei ti Baibal sungah kan hmu. Curuangah tirhthlah Paul cun Rome khuapi ih a ummi zumtu pawl hnenah hi mi thuhla hi ti in a rel:

“Asile ziang ti'n so kan ti ding? Pathian ih zangfahnak karh sinsin seh ti ah sual kan tuah vivo hrih ding maw? Tuah naisai hlah! Sualnak ah kan thi zo ih ziang ti'n so a sungah kan um thei nawn ding?...Taksa hiarnak kha nan thlunlonak dingah a thitheimi nan taksapum cu sualnak in uk nawn hlah seh. Nan taksa ṭhen ziang khal thil ṭha lo sual tuahnak ah nan hmang lo pei. Cu hnakin thihnak ih si'n nunnak ih thawhtermi bangin nan ziangzongza Pathian hnenah peaw sawn uh la nan nunnak zate thaw'n thil ṭha tuahnak ah hmang sawn uh. Sualnak cu a lo ukto bawi si nawn hlah seh; ziangah tile daan hnuaiah nan nung nawn lo, Pathian zangfahnak hnuaiah nan nung zo a si,” (Rom 6:1-2, 12-16).

Zoh ṭha aw Baibal in “Pathian in a kham, sual hlah aw, na sual a si le Pathian in a lo duhdawt nawn lo ding,” a ti lo. A thupitermi cu sualnak cun mah le mah siatsuahawknak sal sungah mi a hruai ti sawn hi a si. Si tuk ee, kan sual ko ding, asinain Pathian duhdawt thei hi kan tum deuhdeuh ding ih sual khal hrial thei kan zuam sinsin ding. Sualnak tuah lo ih um a har zia Paul in fiang zet in a rak tong ve (Rom 7:7-25). Cucingin Paul cu Jesuh dungthlun ṭha zet a rak si thei thotho. Thukam Thar in kan sungah ral a um ringring ti ralinnak in pe. Kan thinlung in Jesuh thlun a duh na'n kan famkimlonak le kan tisa sinak cun tisa diriamnak lawng a ruat ih kan nunnak zate'n tisa duhnak ih uk ṭheh a duh ringring (1 Pet. 2:11; Jeim 4:1).

Jesuh dungthlun kan si vekin thil sual kan tuah caan ah Pathian sim cih le pan cih hi a ṭha. Ziangah tile, Pathian kan sim cih a si le kan sual tla kan phuang cih thei ih Pathian ih ngaithiamnak tla kan co. Kan sualnak tifel dingah Jesuh in a nunnak rori a pe, ti kan cing ringring pei. Rintlak duhdawtnak thaw'n Jesuh thlun thei kan zuam a ṭul. “Misual kan si hrih cingin” (Rom 5:8) Jesuh kan sualnak ruangah thinglamtah parah a thi ti thei in Pathian hnenah kan lungawi ringring a ṭul. Cuticun Jesuh ih unau kan si thei ringring ding.

Dungthlun cun Baibal an zir

Zumtu hmaisaw pawl pawlkomnak an neih tin te'n tirhthlah pawl ih zirhnak an rak ngai ih Thukam Hlun siarnak khal an nei ringring. Paul le missionary pawl khal in kawhhran an dinnak tinkim ah cu vek an tuah (Tirh. 2:24; 4:2; 5:42; 17: 10-11; 18:11). Hi vekin zumtu hmaisaw pawl cun Pathian

thu an rak zir. Baibal bulpak in an rak nei lo. Zumtu tampi ca siar thiam lo tla an um. Tu'h kan san ah cun ca kan siar thei theh, Baibal tla kan nei thei. Asinain zumtu pawlkonnak ih Baibal zirtlangnak in Pathian thu tampi hlawnak kan ngah thei.

Pathian thu zir hi Jesuh dungthlun sinak ah a t̄ul tengteng mi a si. Pathian thu kan zir lo a si le ziang ti'n soal thu (soal hrialtheinak lungput le ziaza) siseh, thlarau thaw'n khat nun (ziang ti'n kan nung ding) kan thei thei ding? Ca Thianghlim in "a hlan nan nun keel vekih a lo nungtertu nan nunhlun cu hlon thlang uh; cu'h nan nun hlun cu mi bumtu tisa hiarnak in a thihter cuahco mi kha a si. Nan thinlung le nan ruahnak zate in siamtharmi si theh uh la, Pathian hmuihmel keng ih tuahmi, a ding le a thianghlim ih a langmi nunnak dik, nan nun thar kha hruk uh," (Efe. 4:22-24). Thuthang Tha ih zumnak kan bunnak ihsi'n Pathian innsang sungtel kan si thok ihsi'n Thlarau Thianghlim kan sungah a um (1 Kor. 3:16-17; 6:19-20; 2 Kor. 6:16; Efe. 2:22) ih thlarau rah tampi rah thei dingin in bawm.

"Thlarau ih a lo hruai ah cun Daan ih ukmi nan si nawn lo. Cule minung tisa ih a tuahmi pawl tla cu a langfiang ko: Nupa sualnak, a thianglomi ziaza, a mawilomi thil tuahnak, milem biaknak, dawi, le cam tla hi an si. Pakhat le pakhat ralawnak, zuritnak, zoh mawi lo in laam le awnaunak le hi bangtuk a dangdang tampi a tuah vivo mi pawl hi an si. Ralrinnak thu hmaisai ih ka lo sim zo vekin ka nolhsal ding. Cu bangtuk a tuahtu pawl cu Pathian Uknak an co thei lo ding. Sikhalsehla Thlarau ih a rahsuahmi cu duhdawtnak, lungawinak, hnangamnak, lungsaunak, mi zangfahnak, t̄hatnak, rintlak sinak, nunnem tangdornak le supawktheinak tla an si. Cu bangtuk rah umnak ah cun daan a t̄ul nawn lo. Cule Jesuh Khrih ih ta a simi pawl cun an taksa hurnak le hiarnak pawl cu thinglamtah ah an khenthat zo," (Gal. 5:18-24).

Dungthlun cun Pathian thu a zir ih ni tin a nunpi. Hi vekin Jesuh in ziang tluk Pathian a rak duh ti a langter. Pathian ih duhnak a thlun. Cu vekih kan nuntheinak dingah kawhhran le zumtu pawlkom ih tel le um hi bawmtu t̄ha an rak si. Ziangah tile kawhhran le zumtu pawlkom umnak sungah thlarau lamah a puitling ih Jesuh dung rei zet rak thlunzotu pawl thaw'n kan tongaw ih kan umtlang. Cu vek zumtu pawl hnenihsi'n, "ziang ti'n nun hlun tansan in nun thar an hruh," thei ti kan zirngah. Jesuh bangtuk si dingih kan zuamnak ah harsatnak tampi kan ton caan ah an hnenah feh in thazang kan la thei. Annih tla cun Pathian ih duhdawtnak le ngaithiamnak a thar in in theitersal t̄heu. Zumtu zate'n thil t̄ha tuah kan harter zia le sualnak thaw'n kan doawnak har zia khal fiang te'n an thei (1 Joh. 1:5-10). Tirhthlah hmaisai pawl rori hman thil t̄ha tuah an harter zet ih soal raldonak ih har zia an thei (Rom 7:7-25; Gal. 2:11-14). Zumtu pawlkonnak ih san cu Jesuh hmuihmel vek si thei sinsin dingih kan zuamnak ah pakhat le pakhat parah mawhphurhnak neih, pakhat le pakhat thinlung ih tuarpinak le thazang pekawnak hi a si.

Dungthlun cun harsat an tuar

Hi mi in na mang a lo bangter thei men. Asinain dungthlun cun harsatnak an tuar ti cu Thukam Thar sungah a fiang tuk. Jesuh in a dungthlun pawl hnenah:

“Nannih hi leilung in a lo hua a si ah cun keimah i hua hmaisai zo ti kha cing ringring uh. Leilung ih ta si uh ci la leilung in ka ta ti ah a lo duh zet hai ding. Sikhalsehla leilung ih si’n ka lo hril zo ih a ta nan si nawn lo; curuangah leilung in a lo huatnak cu a si. ‘Sal cu a bawipa hnakin a tum sawn lo,’ ti ah ka lo timi kha cing ringring uh. Keimah in hrem ah cun nannih khal an lo hrem ve ding; ka thu an thlun ah cun nan thu an thlun ve ding,” (Joh. 15:18-20).

Harsatnak in kan zumnak rintlak a si le si lo in hnaksak. Jesuh vek ruahnak neih le nun dan thlengawk hi a har zet. Cu hnakin Jesuh dungthlun si ruangah taksa rori ih harsatnak tuar hi a har sawn. Jesuh dungthlun an si ruangah tirhthlah hmaisai pawl harsatnak an rak tuar (Tirh. 5:41; 9:16; 21:13; 2 Kor. 11:22-29). Thukam Thar hramthok ih si’n cem tiang “zumnak kaihnhget,” ti hi a thupi zet mi thulu a si (Rom 8:17-18; 2 Kor. 1:3-7; Fil. 1:27-30; 1 Pet. 3:13-17). Jesuh dungthlun hleihnih lakah pakhat a simi Peter cun Jesuh tuarnak a hmu t̄heh ih amah khal a zumnak ruangah thawng an rak thlak (Tirh. 12:1-19). Zumnak ruangih hrem le tuarnak ruangah hmun tinkim ah a t̄hekdarhawmi zumtu pawl hnenah Peter in hi ti in a ngan:

“Sualnak nan tuah ruangah nan tuartlakmi vuaknak nan tuar ah cun nan hrangah ziang t̄hathnemnak so a um? Asinain t̄hatnak nan tuah na cingih nan tuar a si ah cun Pathian in thluasuah a lo pe ding a si. Cu bangtuk harsatnak tuar dingah Pathian ih kawhmi nan si; ziangah tile Khrih amah rori in harsatnak nan hrangah a tuar ih a keneh nan thluntheinak dingah zoh t̄him ding a lo tan ta a si. Khrih in sualnak ziang hman a tuah lo; a hmurka in thuphan a per ti khal mi in an thei dah lo. Mi in an hmuhsuam tikah a hmuhsuam ve lo; harsat a tuar tikah hro a suang lo. Sikhalsehla dingthluk lairelnak thaw’n a thu a t̄hentu Pathian sawn a rinsan a si,” (1 Pet. 20:23).

Zumnak ruangah harsatnak kan tuar tikah Thuthang T̄ha in zumtu si hi a ol zet ding, ti ah thu in tiam lo timi kan theih a t̄ul. Thuthang T̄ha cun thihnak varal ah Pathian innsang sungah kumkhua hmun co dingin thu in kam. Hi’h leitlun cu kan umnak ding hmun taktak a si lo.

Dungthlun cun dungthlun dang an va tuah bet

Pathian duhdawt, innhnen va duhdawt le pakhat le pakhat duhdawt hi dungthlun ih hna t̄uan thupi bik a si rualrual in mi dang dungthlun ih va *tuah* hi dungthlun ih hna t̄uan thupi bik pakhat a si. Hi hna t̄uan cu vancung a kai hlante ah Jesuh in a dungthlun pawl a fialmi hna a si. Curuangah hi mi cu “Thupek Ropi” ti ah kan ko. Cu’h Thupek Ropi cu:

“Jesuh cun a pan hai ih an hnenah, “Lei le van ih thuneihnak hmuahhmuah cu ka hnenah pek a si zo. Curuangah feh uh la mipun hmuahhmuah ka dungthlun va siter uh; Pa le Fapa le Thiang Thlarau hmin in baptisma va pe uh. Cule ka thupekmi hmuahhmuah thlun dingin va zirh uh. Hngilh hlah uh, san a cem lai hlan lo nan hnenah ka um ringring ding,” ti ah a ti (Mat. 28:18-20).

“Miphun hmuahhmuah ka dungthlun va siter uh.” Hi mi hi Baibal thuanthu sungah a thupitbiknak a si. Miphun hmuahmuah tlunah thu a nei ih sal ah a cangtertu a sualmi vancungmi pawl le thlarau sia pawl ih thuneihnak cu laksak a si zo. A Fapa Jesuh Khrih ih dungthlun le Pathian ih fa le pawl

in leitlun hmun tinkim ah Thuthang Ṭha an va phuan ding Pathian in a duh. A cang thei tawk in Pathian in a innsang ah minung tampi an um ding a duh. Nang le kei ih kan hnaṭuan thupi cu Thuthang ṭha mi dang va sim le kan simmi kan nunnak rori ah nunpi in mi dang Pathian innsang sungah rak hruailut hi a si. Mi dang dungthluntu an va tuah thei ve nak dingah kan zirh an ṭul.

Cu mi cu ziang ti'n kan tuah ding? Thuthang Ṭha kan zumthoknak ih kan neihmi zumnak kan sim ding. A olzetmi hna a si.

Apakhatnak ah, Thuthang Ṭha na zum hlanih nan nun dan ziaza kha sim hai aw. Jesuh ih hnaṭuanmi thawng in Pathian in ziang vekin ngaithiamnak a lo pe, timi tla sim aw. Minung in thuanthu theih hi kan duh cio. Ziang ruangah? Mi pakhat ih thuanthu le kan thuanthu hi bangawknak te an rak nei ringring. Thuthang Ṭha na theih hlanih nan nuncan thuhla mi dang hnenih na va sim tikah, nan nuncan ziaza fiang te'n a thei ṭheh ding. Na nun thuanthu sungah an nun thuanthu thaw'n a bangawmi thil tampi a rak um thei men. Cu vek bangawknak thil pawl in ol zet in an thinlung a kai thei.

Apahnihnak ah cun Thuthang Ṭha na theihnak le na zumnak cu na nun thlengawknak a sinak kha sim hai aw. Hi mi cu kan soal ngaithiamnak le pathian dang kan biaknak ih si'n ngaithiam kan sinak thu a si. Mi dang parah siseh, kanmah le kanmah parah siseh, soalnak tum zet kan tuah cingin Pathian cun in duhdawt thotho ih amah ih innsang sungtel siter in duh thotho ti theih hi a maksakmi thil a si. Cule ngaithiammi kan sitheinak ding le Pathian innsang sungtel si in Pathian thaw'n kumkhua kan nuntheinak dingah Pathian in a Fapa Jesuh a thlahnak thu sim hai aw. Hi mi cu a thok ih si'n Pathian ih rak duhmi a si.

Apathumnak ah, Thuthang Ṭha na zumnak in ziang vek thlengawknak na nunnak ah a suakter ti thu sim hai aw. Ziang vek soalnak pawl ih si'n Pathian in a lo ngaithiam ti tla sim hai aw. Pathian ih soal ngaithiamnak, duhdawtnak, le Pathian in kumkhua nunnak thu in tiammi theihngah hi ziang vekin a nuam ti sim hai aw. Thuthang Ṭha na zumnak in nangmah le nangmah na theihawk dan a thleng ih leilungtlun ih na umnak san tla sim hai aw. Thuthang Ṭha zumnak in na nun a lo thleng dan va sim aw.

Minung hrekkhat pawl cun mi pakhat ih thinlung a thlengaw a si ti langtertu thil mit in hmuh kan duh. Cu mi ruahnak cu a um ding hrimhrim a si ko. Ziangahtile cu mi cu nun thianghlim ih nung ding kan sinak san thupi a si. Jesuh in mi a duhdawt ih a rian hai. Minung in duhdawt kan duh ih mi dang pawl ih zummi le simmi hi zumtlak taktak a si le si lo hmuh kan duh ringring. Jesuh in midang a rak duhdawt hai vekin kan duhdawt a si le cu mi cu hmual a nei zet ding. Cu mi cu mi dang in an cingkeng ding. Mi pakhat in in duhdawt ngaingai maw ngaingai lo ti an thei ding. Thuthang Ṭha na zumnak cu Jesuh nun dan vekin nung in na langter tikah nangmah hnakin na thupiter sawn hai ti an thei ding. Minung zate'n Jesuh an zum ṭheh lo. Thuthang Ṭha na sim tikah a ngaitu zate in an zum lo ding. Jesuh in mi dang a rak zohkhen dan vekin na zohkhen hai khal le

a zum duh lo tu tampi an um ding. Mi hrekkhat in an zum duh lo khal le, minung tampi cun an zum ding.

Hmin le Ƨongfang Thupi Pawl (Simduhmi phun dang a neimi Ƨongfang pawl simfiannak)

- Cabu sungih simfian ciami Ƨongfang pawl cu a tangih Ƨongfang cazin ah ka telh nawn lo. Cafang tum le lang deuh dingah sah deuh le a dum ih nganmi pawl cu simduhmi phun dang a neimi Ƨongfang pawl simfiangnak ah an tel.

Abraham - Abraham cu Israel ti le Judah ti ah kawh a si mi miphun pawl ih pa si dingah Pathian ih a hrilmi a si.

Adam le Eve - Pathian ih semsuahmi milai hmaisai bik (nunau le mipa).

Asiria miphun – Sak lam Mesopotamia ram ih a ummi miphun an si ih Israel pawl ih ral an si (Tu'h san ah cun Syria ti ah an ko).

A thimmi khawvel ram ukto pawl – Pathian le a sersiammi leilung hrangih a tumtahmi le Pathian ih milai innsang dodaltu khawsia khuavang pawl. Fiang deuh ih na theihtheinak dingah “A tawinak ih finkhawmmi le Ƨongfang theihhar pawl” ah zoh aw.

Babel - Babilon khuapi pakhat a si ih thlang lam Mesopotamia ram ah a um (Tu'h san ah cun Iraq ti ah an ko)

Babilon miphun – Thlang lam Mesopotamia ram ih a ummi miphun an si ih Israel mi pawl ih ral an rak si (Tu'h san ah cun Syria ram ti ah a ko)

Baibal – Pathain in a kaihhruaimi pawl ih an nganmi cabu Thianghlim, cabu 66 komkhawmmi a si. A hmai lam cabu 39 pawl cu Thukam Hlun ti ah an ko ih cabu 27 in a thlun ih cu mi cu Thukam Thar ti ah an ko.

David – Israel pawl ih siangpahrang a pahnihnak a si ih kumkhua daih uknak ka lo pe ding, ti ah Pathain in thu a kam. Messiah khal David tesinfa sungihsi'n a rung suak.

Dungthlun – Jesuh ih nun dan cawng in le a thu zirhmi thlun in Jesuh dung a thluntu.

Eden hmuan – Adam le Eve an rak umnak Pathian ih leilung a semsuhnak hmun. Cu'h hmuan sungah Pathian a rak um ve.

Fapa – Baibal sungah cafang tum ih nganmi “Fapa” cun thumkom Pathian ih mi pahnihnak Jesuh hmang in minung ah a cangtu a si.

Hebru - (1) Israel miphun simnak ih hmanmi Ƨongfang dang pakhat a si. (2) Thukam Hlun ngannak ih an hmanmi Ƨong khal a si.

Hmuhtheilomi ram – Hmuhtheimi lengah a ummi ram simnak ih hmanmi Ƨongfang a si. “Mit ih hmuhtheilomi a nungmi” cun taksa a neilomi thlarau-vancungmi pawl a relduhmi a si.

Isac – Abraham le Sarah ih fapa.

Israel – (1) Abram ih tupa, Jacob ih hmin thar (2) Thukam Hlun sungah Abraham le Sarah hmang in Pathian ih a thokmi miphun.

Israel mi pawl – Abraham ih tesinfa pawl; Israel miphun sungtel.

Jacob - Isac ih fapa, Abraham ih tupa. Israel ti ah a hmin Pathian in a thlengsak.

Jesuh – Pathian Fapa a si ih Fala him Mary in a hring. Pathian sinak famkim a nei. Jesuh ah Pathian cu minung ah a cang ih sualnak ih si'n kumkhua nunnak ah, milai hrangah Pathian ih timtuahmi a famkimter.

Judah mi pawl – Israel miphun hrangah hmanmi ðongfang dang. Abraham ih cithlah an si. Hlan laiah cun Israel hnam hnih pawl sal an tan hlanah ram dang mi pawl in an kawhnak hmin a si.

Khrih – Grik ðongfang a si ih “hriakculhmi” tiduhnak a si. Jesuh hmin hrangah “Messiah,” timi ðongfang thaw'n a bangaw.

Khuavang – Satan le Rulpi ih hmin pakhat a si. Fiang deuh in na theihtheinak dingah “A tawinak ih finkhawmmi le ðongfang theihhar pawl” ah zoh aw.

Messiah - “Hriakculhmi” hrangih hmanmi Hebru ðongfang a si. Pathian minung pawl an ral kut sungihsi'n luatnak a petu ding le sualnak ih si'n rundamnak petu ding David tesinfa kumkhua in siangpahrang a sidingmi Jesuh Khrih hrangih hmanmi ðongfang a si. Baibal thuanthu kan zoh a si le, Jesuh cu Messiah a si ti kan thei. Grik ðong cun “Khrih” ti a si ih “Jesuh Khrih” cu “Jesuh, Messiah,” tican a si.

Moses – Israel mi pawl saltannak ih si'n luattertu dingah Pathian in a hmanmi a si. Israel mi pawl Ezipt ram ih sal an tan laiah a suak.

Ngilneihnak – Kan tondingmi Pathian thuðhennak Pathian in in laksak.

Noah - Tilik a thlen caan ah Pathian in mi dingfel ti ah a rak timi pa a si. Tilik ih si'n Noah le a innsang le ramsa phunkim luat dingah Pathian in lawng tumpi sak a fial.

Pakhat le pakhat lungkimnak cakhen – Pawl khat le pawl khat karlahkih tuahmi lungkimnak. Baibal sungah Pathian in minung thaw'n lungkimnak a tuah ih cu'h lungkimnak ah cun thlawsuah pe dingih thutiam a tel. Lungkimnak ah cu mi kha mi na tuah tengteng a ðul timi a tel tla a si thei ih tel lo tla a si thei.

Pathian - Bangtu nei lo, a tum bik le tahðhim thei lo mi lei le van sersiamtu le milai a duhdawtu Pathian.

Pathian (Godhead) – Thumkom Pathian sinak. Pathian pakhat ah mi pathum (Pa, Fa, le Thiang Thlarau). Tah̄him thei lo Pathian.

Pathian fapa pawl – Thukam Hlun sungah Pathian fapa pawl timi ̄ongbur cu Pathian a riantu vancungmi asilole Pathian a dodaltu vancungmi simnak ih hmanmi a si. Famkim deuh in na theihtheinak dingah “A tawinak ih finkhawmmi le ̄ongfang theihhar pawl” ah zoh aw.

Pathian Thlarau – Thlarau Thianglim hmin dang pakhat.

Pathian, Jesuh le Khrih uknak - Khrih hman in zumtu pawl thaw’n Pathian ih uknak ram. Thukam Thar cun hi’h uknak cu thlarau lam in a thok zo ih a ̄hangso vivo. Asinain famkim in a thleng hrih lo.

Paul - Minung hnenah Thuthang ̄ha sim dingin Jesuh in a thlah. Zentel pawl hnenah hna a ̄uan.

Piter – Jesuh dungthlun hleihnih lakih pakhat.

Rulpi – Eden hmuan sungah Adam le Eve ih ral. Neta lamah Baibal in cu’h rulpi cu Misual, Satan ti ah a ko. Famkim deuh in na theihtheinak dingah “A tawinak ih finkhawmmi le ̄ongfang theihhar pawl” ah zoh aw.

Rundamnak – Sualnak ruangah Pathian thaw’n ̄thenawknak ih si’n Thuthang ̄ha a zumnak thawng in mi pakhat ih comi runsuahnak. Rundamnak thu ah mi pakhat in Thuthang ̄ha a zum ruangah Pathian in a sualnak a ngaithiam. Rundamnak in zumtu Pathian innsang sungtel sinak ah a cangtersal.

Sarah – Taksa daan ah a tar tuk zo ih fa nei thei ding a si lo hnuah Pathian in a kutcak thaw’n mangbangza in nau a paitermi Abraham ih nupi.

Satan – Eden hmuan sungah Adam le Eve bumtu rulpi hmin pekmi a si. Satan cu Pathian ih sersiammi sungah a pakhatnak vancungmi a si ih Pathian dodal hmaisabiktu khal a si. Thukam Thar sungah cun Satan cu Pathian ih ral tum bik a si. Famkim deuh in na theihtheinak dingah “A tawinak ih finkhawmmi le ̄ongfang theihhar pawl” ah zoh aw.

Saul – Israeltl siangpahrang hmaisai bik.

Semtirnak - Baibal sungih cabu hmaisai bik.

Sia – Nuncan le ziaza lamah a siami, a diklomi, mi a siatsuahtheimi le Pathian le a sersiammi a riahsiattertu.

Sinai tlang - Pathian in Israel mi pawl hruaisuak dingah Moses a tonnak le a fialnak tlang. Pathian in Israel pawl Thukham Pahra a peknak tlang a si.

Solomon – David fapa a si ih a pa a thih hnuah David ih siangpahrang tokham Solomon in a luah.

Suahlannak – (1) Baibal sungih cabu pahnihnak. (2) Ezipt ramah sal sinak ih si'n Israel mi pawl an luatsuaknak tɔngfang ih hmanmi.

Sualnak – Pathian in dingfelnak, nuncan le ziaza tɔhatnak ramri a khiahmi dokalh ih hnaɕuannak le cu'h lungput.

Sual ngaithiamnak – Pathian ih daan pahbalnak le Pathian hmaih thilsual tuahnak ih si'n Pathian ih ngaidamnak. Pathian in in ngaithiam tikah kan co ding mi cawhkuan a um nawn lo. Sual ngaidamnak cu zangfahnak, ngilneihnak le rundamnak thaw'n an pehkaiaw.

Thawhsalnak – (1) Atlangpi thu in thihnak ih si'n nunnak thar thaw'n thosal ih thihnak tlunih nehnak; (2) Thukam Thar sungah Kross parih an thah hnu le an phum hnu, nithumnak ah taksa rori ih Jesuh thawhsalnak; (3) Sersiammi leilung thar ah zumtu hmuahhmuah kumkhua nung dingih thawhsalnak.

Thinglamtah – Jesuh thahnak ih an hmanmi a si. Rome cozah pawl ih hmanmi thinglamtah cu ding te'n phunmi tɔhuam a si ih a tlun lamah a pheizawng in cu'h tɔhuam ah cun thing an khen. Cu tawkah cozah dodaltu misual pawl cu an tɔm ih a hrek cu tlawngkhen thaw'n an khenbet. Na zet in an thawi hnuah thinglamtah parah thawsam in thi dingah an tan ta. Thukam Thar sungah cun “thinglamtah” cu Thuthang Tɔha a zumtu hmuahhmuah an sualnak man pek a sinak le an rundamnak leinak hmun a si.

Thlarau ral – Jesuh ih “Thupek Ropi” hnaɕuan dodaltu sualnak le thlarau sia pawl thaw'n doawknak. Famkim deuh in na theihtheinak dingah “A tawinak ih finkhawmmi le tɔngfang theihhar pawl” ah zoh aw.

Thlarau Thianghlim – Pathian ih Thlarau Thianghlim.

Thukam Hlun – Baibal sungih hmaisai bik cabu 39. Cu mi sungah cun Jesuh suah hlanah Pathian le Israel mipun thuhla a um.

Thukam Pahra – Ezipt ram ih si'n an suah hnu Isreal mi pawl hnenah Pathian in nuncan ziaza lam thaw'n a pehparmi Daan a pekmi.

Thukam Thar – Thukam Hlun tɔheh ih a ummi Baibal sungih cabu 27. Thukam Thar sungah cun Jesuh nunnak le hnaɕuannak, zumtu hmaisai pawl ih thuanthu le kum zabi 1 sungah Khrihfa zumtu pawl karhzainak pawl a um.

Thumkom Pathian – Thumkom Pathian cu minung pathum a simi Pathian pakhat a si. Pathian cu pakhat a si na'n kumkhua in minung pathum in a nungmi ti ah Baibal ih in zirhmi thurin a si.

Thupek Ropi – Leitlun khua za kipah Thuthang Tɔha karhzaiter ding le dungthlun va siter dingah a dungthlun pawl hnenah Jesuh ih thupek.

Thuthang Ṭha – Jesuh Khrih ih rundamnak thu.

Thuthang Ṭha karhzaiternak – Hmanrua dangdang hmang in Thuthang Ṭha karhzaiter.

Tiamkammi ram – Abraham ih tesinfa pawl umnak ding ram, Pathian in Abraham hnenih a tiammi Israel ram. Israel mi pawl in an luah hlanah hi’h ram cu Kanaan ram ti ah an rak ko.

Tirhthlah cabu - Thukam Thar cabu sungih a ummi zumtu hmaisa pawl ih thuanthu.

Tirhthlah - Grik ṭongfang a si ih “thlahmi,” tinak a si. Thukam Thar sungah tirhthlah dangdang an um.

Tluksiatnak – Eden hmuan ah Adam le Eve in Pathian an dodal ih an sualnak le cu’h sualnak rah.

Vancungmi - Jesuh zumtu pawl bawmtu le Pathian a riantu thlarau mi an si. Mirang in “angel” ti ih an lehmi cu Hebru le Grik ṭong a si ih a tican cu “thucah phurtu” tinak a si. Curuangah “vancungmi” ti cu an hnaṭuan langtertu ṭongfang a si. Minung hnenah Pathian thu a phurtu Pathian ih vancung innsang sungtel an si. Hi ṭongfang fiang deuh in na theihtheinak dingah “A tawinak ih finkhawmmi le ṭongfang theihhar pawl” ah zoh aw.

Vankainak - Thihnak ih si’n a thawhsal hnu Jesuh vancung a kaisalnak.

Zangfahnak - Kan phulomi Pathian ih laksawng in pekmi. Cu mi cu Pathian ih zangfah ṭhatnak a si.

Zentel – Israel mipahun a silomi hmuahhmuah langternak ih hmanmi ṭongfang.

Ziaza siatnak – A siami le sualnak hrangah hmanmi ṭongfang a si. A cancan ah cun minung ih kan ruahnak ṭha lo le nuncan ṭhat lo zia langternak ah hmanmi ṭongfang a si.

Zumnak – Rinsannak thaw’n zum.

Zumtu – Thuthang Ṭha zum in a rinsantu cu zumtu ti ah an ko.

Ṭongfang Theihhar Pawl Tawite ih Finkhawmmi

Hmuhtheilomi ram a luahtu thlarau pawl simnak ah Baibal in ṭongfang dangdang a hmang. Cu'h ṭongfang pawl cu Khrihfa kan zumnak in a cokrawi ṭheu ih theihthiam an har zet ṭheu. Baibal ka zir sungah cu'h ṭongfang harsa pawl theithiam dingah caan tampi ka pe ih keimah vekin vancungmi, Satan le thlarau sia pawl theihthiam a duhtu hmuahhmuah a tang lamih ka cabu siar dingah ka lo sawm.

- *Minung ruahnak in a bantheilomi: Baibal in hmuhtheilomi ram thu ziang ti'n in zirh, cule ziang ruangah cu mi cu a thupi*
- *Hmuhtheilomi Ram: Baibal sungih minung theihnak in a bantheilomi ruahnak lole hmuh dan tongsal*
- *Vancungmi: Pathian ih vanmi buur pawl thuhla Baibal in ziang ti'n in zirh*
- *Khawsia: Thimnak uktu pawl thuhla Baibal in ziang ti vek ngaingai in in zirh*

A tlunih hmasa bik cabu cu Pathian in ziang mi a duh? timi cabu vek a si. Baibal tlawng ah thungaithlak zet in zir dingih nganmi a si lo. A dang pathum pawl cu thungaithlak zet in zirdingmi an si ih catlap tangah simfiangnak tampi tla a um. Ka simduhmi bawmtu dingah zirsang tampi pawl ih simmi le nganmi tampi'n ka lakmi a um.

Atu ah cun Baibal thuanthu kan relnak sungah kan telhmi ṭongfang harsa pawl a tawinak in kan zohkirsal ding.

Hmuhtheilomi ram a um ti cu Baibal ih in zirhmi a si. Cu'h ram cu thlarau pawl in an lua. Annih pawl tla cu a cancan ah taksa nei vekin an lang thei ko na'n taksa ngaingai an nei lo. Cu'h ram cu "minung ruahnak in a bantheilomi ram" a si ih mit ih kan hmuhtheimi kan umnak leilung thaw'n a dangaw.

Pathian cu cu'h ram sungih sungtel pakhat a si. Mi dang hmuahhmuah hnakin a cungcuang deuh ih anmah pawl sersiamtu khal a si. Pathian lawng hi semsuhmi a si lo ih kumkhua in a nungmi khal Pathian lawnglawng a si. Kan hmuhtheimi kan umnak leilung parah a ummi nunnak a neimi hmuahhmuah sersiamtu a si vekin hmuhtheilomi ram ih a ummi thlarau hmuahhmuah sersiamtu khal Pathian a si.

Cu'h hmuhtheilomi ram ah a ummi sungtel pawl simnak ah Baibal in ṭongfang dangdang a hmang (Rom 8:3; 1 Pet. 3:22). Cu'h ṭongfang hrekkhat pawl tla cu hi ka cabu sungah ka rel zo. Ṭongfang hrekkhat pawl cu an hnaṭuan simfiangnak ah hmanmi an si (thlarau hrekkhat pawl in ziang an tuah). "Vancungmi" hi tahṭhimnak pakhat a si. "Vancungmi" ih sullam cu "thuphurtu" tinak a si. Grik le Rome nunphung ih a rak uk lai, Thukam Thar laiah, "vancungmi" timi ṭongfang cu Pathian dodallotu vancungmi pawl simnak ah an hmang ih "khawsia" cu a sualmi vancungmi pawl simnak ah an hmang. Khuahlan san laiah cun "khawsia" timi ṭongfang in sullam tampi a rak nei.

“Pathian faate pawl” timi ƣongbur hi innsang sungah hmanmi ƣongfang a si ih hi’h ƣongbur in Pathian cu vancungmi pawl ih Pa le Sersiamtu a si, ti in theiter. Sullam dang khal a nei bet. Cu mi cu fiang deuh in “*Minung ruahnak in a bantheilomi*” le “*Hmuhtheilomi Ram*” sungah ka rel. “Pathian faate pawl” timi ƣongbur in Pathian ih hnaƣuannak ah sinak a dotdot in a um, timi a langter. Hi’h ƣongbur (Pathian faate pawl) cu khuahlan san laiah siangpahrang faate pawl in hnaƣuannak ah sinak sang an conak ihsi’n lakmi ƣong a si. Baibal thuanthu sungah “Pathian faate pawl” cu Babel lungdawl ah miphun dangdang pawl uktu si dingah Pathian in ƣuanvo a pekmi pawl an si. Hi’h ƣuanvo cu Pathian thuphurtu le va simtu a suallomi vancungmi pawl ih hnaƣuan hnakin a thupi deuh mi hnaƣuan a si.

A hramthok ah cun vancungmi zante’n Pathian hnenah rintlak in an um. Asinain caan a rei deuhdeuh tikah a si dan ding vekin thil a cang nawn lo. Kan siar le kan sim zo vekin Pathian in a semsuaumi vancungmi pawl hnenah a thiltitheinak a hlawm hai. Cu’h thiltitheinak lakih pakhat cu “duhhriltheinak” a si. Vancungmi hrekkhat in Pathian ih duhmi le Pathian ih milai innsang dodal in duhhriltheinak an neihmi an hmangsuul. Pathian le minung a dodaltu a sualmi vancungmi pawl cu “thimnak uktu pawl” ti ah an ko. Baibal in Pathian ih milai innsang neih a duhnak le a timtuahnak sungah amah dodaltu a ral pawl (a sualmi vancungmi pawl) cu phun dangdang in a thleidang hai.

Baibal in daldalnak voi thum a um a ti. Apakhatnak dodalnak cu Eden hmuan ah a cang. Thlarau ram sungtel pakhat (Satan) in Pathian ih milai innsang neih a duhnak a zohniam. Cu pa cu rulpi nunnak hmang in a ra ih Eve a bum. Baibal in “Satan” (dodaltu ral) ti le “Mi ƣha lo” (relsiatu) ƣongfang pahnih cu a hmaisa bik dodalnak langtertu ah a hmang.

Caan rei deuh hnuah Pathian ih thlarau faate hrekkhat pawl in Pathian an dodal. Cu’h vancungmi pawl cun Thlarau le leitlun ramri an pahbal. A tawi zet mi Jude cabu in cu’h vancungmi pawl cu “an thuneihtheinak sungah um duh lo in an umnak hmun a tlansantu vancungmi pawl,” ti ah a ti. Khristian zumnak thuanthu in dodaltu vancungmi pawl cu “a tlusiami vancungmi” ti ah a ko. “Tlusia” timi cun “thianhlimnak” ihsi’n tlusia tile “khawsia” timi in an nuncan sual dan zia a langter. Asinain, Thukam Hlun sungah Semtirnak 6:1-4 ih dodaltu vancungmi pawl relnak ah “vancungmi” asilole “khawsia” timi ƣongfang a hmang dah lo.

A netnak ah Babel lungdawl ih miphun dang pawl uktu si dingah Pathian in ƣuanvo a pekmi “Pathian faate pawl” khal in an hnaƣuan felfai te’n ƣuan lo in sual an tuah. Saam 82 sungah Pathian in thu a ƣhen hai. Hi ram le miphun uktu vancungmi pawl cu Daniel 10 sungih miphun le ram kilvengtu “bawi” vancungmi le Efesa 6:11-12 sungih “van ih a ummi thlarau sia cahnak pawl,” “uktu pawl,” “thuneitu pawl,” le “hi a thimmi lei khawvel pumpi uktu pawl an si”, ti ah Paul ih a nganmi pawl an si. Hi ƣongfang pawl cun ramri uknak a langter ih Babel lungdawl hnuah a cangmi Baibal thuanthu ih thil thlengmi langternak ah hmantlak ƣongfang pawl an si.